

Jaarverslag 2020

Stichting Pensioenfonds PostNL

Stichting Pensioenfonds PostNL
Opgericht 1 januari 1989

Statutair gevestigd te Groningen
KvK-nummer 41011600

Correspondentieadres:
Postbus 501
9700 AM Groningen
www.pensioenpostnl.nl
e-mail: deelnemer@pensioenpostnl.nl

Inhoudsopgave

Kerngegevens	3
1. Woord van de voorzitter	4
Bestuursverslag	6
2. Organisatie en beleid	7
2.1. Missie, Visie en Doelstellingen	7
2.2. Pensioenregeling	8
2.3. Governancestructuur	9
2.4. Financiering	12
2.5. Vermogensbeheer	12
2.6. Communicatie	17
3. Ontwikkelingen 2020	18
3.1. Financiële analyse	18
3.2. Beleggingsresultaten	26
3.3. Maatschappelijk verantwoord beleggen	29
3.4. Pensioenregeling	32
3.5. Communicatie	32
3.6. Governance	33
3.7. Uitbesteding	37
3.8. Actuele ontwikkelingen	38
4. Risicobeheersing	43
4.1. Risicogovernance	43
4.2. Risico-inventarisatie	43
4.3. Risicomanagementproces	47
4.4. Risicobereidheid	48
4.5. Ontwikkelingen in 2020 en belangrijkste risico's	49
4.6. Op de agenda voor 2021	50
5. Verantwoordingsorgaan	51
5.1. Verslag van Verantwoordingsorgaan	51
5.2. Reactie bestuur op oordeel Verantwoordingsorgaan	53
6. Raad van Toezicht	54
6.1. Verslag Raad van Toezicht	54
6.2. Reactie bestuur op oordeel Raad van Toezicht	56
Jaarrekening	57
7. Jaarrekening	58
7.1. Balans per 31 december 2020	58
7.2. Staat van baten en lasten	59
7.3. Kasstroomoverzicht	60
7.4. Toelichting op de jaarrekening	61
Overige gegevens	95
8. Overige gegevens	96
8.1. Deelnemersbestand	96
8.2. Actuariële verklaring	97
8.3. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	99
Bijlage 1- Historisch overzicht toeslagen	105
Bijlage 2- Personalialia	107
Bijlage 3- Begrippenlijst	111
Colofon	120

Kerngegevens

Bedragen x € 1,0 duizend	2020	2019	2018	2017	2016
Aantal deelnemers					
Deelnemers, actief en/of voortgezet	19.147	18.200	18.592	19.532	20.640
Gewezen deelnemers	42.808	44.382	46.007	45.433	45.205
Pensioengerechtigden	32.164	31.438	30.816	30.469	29.439
Totaal deelnemers	94.119	94.020	95.415	95.434	95.284
Dekkingsgraad					
Beleidsdekkingsgraad in %	104,4	110,6	116,0	113,4	103,6
Dekkingsgraad in %	111,0	113,4	112,1	115,8	108,3
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1	104,1	104,1	104,0	104,0
Vereiste dekkingsgraad	115,1	116,5	116,2	116,7	116,5
Balans					
Pensioenvermogen	10.331.352	9.540.283	8.422.622	8.612.235	8.293.842
Technische voorziening	9.306.200	8.413.744	7.514.101	7.436.195	7.655.242
Eigen vermogen	1.025.152	1.126.539	908.521	1.176.040	638.600
Premies en uitkeringen					
Premies	399.991	119.463	121.308	128.529	138.002
- <i>Waarvan koopsom voorwaardelijk pensioen</i>	<i>306.851</i>	<i>24.557</i>	<i>28.444</i>	<i>33.089</i>	<i>38.395</i>
Uitkeringen	241.111	236.813	233.663	231.458	225.029
Saldo	158.882	-117.350	-112.355	-102.929	-87.027
Toeslagen					
Toegekend in %	0,07	0,72	0,32	0,00	0,00
Volledige toeslag in %	1,64	1,47	1,47	0,00	1,10
Niet toegekend cumulatief *					
- <i>PostNL in %</i>	<i>12,55</i>	<i>10,81</i>	<i>9,99</i>	<i>8,74</i>	<i>8,74</i>
- <i>Postkantoren in %</i>	<i>13,48</i>	<i>11,73</i>	<i>10,90</i>	<i>9,64</i>	<i>9,64</i>
Beleggingsrendement op jaarbasis					
Jaarrendement in %	6,7	15,1	-0,6	5,5	10,6
Gemiddeld afgelopen 5 jaar in %	7,3	6,2	6,5	6,8	7,9
Gemiddeld afgelopen 10 jaar in %	7,2	7,8	8,0	6,4	6,1
Gemiddeld vanaf oprichting in %	7,0	7,1	6,8	7,1	7,1
Kostenratio's					
Pensioenuitvoeringskosten (in euro per deelnemer)	138	144	155	154	156
Vermogensbeheerkosten (in % gemiddeld belegd vermogen)	0,45	0,44	0,34	0,34	0,28
Transactiekosten (in % gemiddeld belegd vermogen)	0,13	0,10	0,16	0,19	0,14
Gemiddelde duration in jaren					
Deelnemers, actief en/of voortgezet	22,8	22,4	21,9	21,8	20,0
Gewezen deelnemers	23,1	23,1	22,8	23,6	21,7
Pensioengerechtigden	10,8	10,7	10,3	10,4	10,6
Totaal gemiddelde duration	17,6	17,2	16,5	16,7	16,0
Gemiddelde rekenrente in %	0,1	0,7	1,3	1,4	1,2

* Het weergegeven percentage heeft betrekking op de regeling op of na 1 januari 2006. Voor de toeslagverlening van de regeling voor 1 januari 2006 wordt verwezen naar bijlage 1.

1. Woord van de voorzitter

Het jaar 2020 zal in ons aller geheugen gegrift staan als een bijzonder jaar. In het jaarverslag over 2019 heb ik al geschreven dat de pandemie een grote invloed heeft op onze gezondheid en het leven van alle dag. Bij het uitkomen van dit jaarverslag zullen de gevolgen nog steeds voelbaar zijn. Dit geldt voor de persoonlijke levens van onze deelnemers, de groei aan pakketbezorging bij onze sponsor PostNL en uiteraard raakt de coronacrisis ook Pensioenfonds PostNL. Graag neem ik u kort mee in een aantal onderwerpen. Verderop in hoofdstuk 3 leest u in meer detail over de ontwikkelingen gedurende 2020.

Financiële situatie

In het eerste kwartaal van 2020 is de financiële positie van het pensioenfonds sterk verminderd, zichtbaar in een dalende dekkingsgraad. Gelukkig zette zich vanaf april 2020 een herstel in en hebben wij over het hele jaar een goed rendement gehaald van 6,7%. Met name in het vierde kwartaal zijn de eerdere aandelenverliezen ruimschoots goedge maakt en hebben de positieve beleggingsresultaten de negatieve effecten van de rentedaling gedeeltelijk kunnen compenseren.

Eind 2020 kwam de beleidsdekkingsgraad (de gemiddelde dekkingsgraad gemeten over een 12-maands periode) van het pensioenfonds uit op 104,4%. Op dit niveau was er geen aanleiding om de pensioenen te verlagen. Helaas konden wij, vanwege de lage stand van de beleidsdekkingsgraad, de pensioenen ook niet verhogen. Toeslagverlening blijft een zorg waar het bestuur aandacht voor houdt. Wij zien tot onze tevredenheid echter wel dat de sterke stijging van de actuele dekkingsgraad die eind 2020 is ingezet (naar 111,0% eind 2020), zich in 2021 voortzet.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Binnen ons beleggingsbeleid vinden wij maatschappelijk verantwoord beleggen van groot belang. Uit onderzoek onder onze deelnemers blijkt dat zij, net als PostNL en wij als bestuur, veel waarde hechten aan het leveren van een bijdrage aan een duurzame samenleving. Wij zetten ons als pensioenfonds met gerichte beleggingen specifiek in voor een beter klimaat en goede gezondheid en welzijn. In 2020 hebben wij onze eigen duurzame Europese aandelenstrategie ontwikkeld, waarin bedrijven zijn opgenomen die positief bijdragen aan de door ons gekozen duurzame ontwikkelingsdoelen. Wij hebben een aanzienlijke toewijzing naar groene bedrijfsobligaties doorgevoerd. Ook hebben we 'best in class MVB-beleid' binnen de categorieën emerging market debt (leningen die zijn uitgegeven door overheden of bedrijven in opkomende landen) en aandelen ontwikkelde landen geïmplementeerd. Hiermee hebben we flinke stappen gezet in de verdere verduurzaming van onze beleggingen. Over heel 2020 zien wij ook dat onze keuze voor verduurzaming, naast een beter (maatschappelijk) welzijn, ook financieel goede rendementen oplevert. Tot slot, wij hebben in 2020 weer een MVB-jaarverslag uitgebracht.

Pensioenakkoord

Met het sluiten van het pensioenakkoord staat de hele pensioensector aan de vooravond van de grootste verandering ooit. De bedoeling is dat vaste uitkeringen verdwijnen en plaats maken voor een uitkering die meebeweegt met de economie. Het nieuwe pensioencontract beoogt dat pensioenen in de toekomst sneller verhoogd kunnen worden bij economisch goede tijden. Daartegenover staat echter ook dat bij tegenspoed de pensioenen eerder verlaagd zullen worden.

Op dit moment is nog niet duidelijk welke keuzes sociale partners in het cao-overleg bij PostNL maken richting het nieuwe pensioencontract. Het bestuur is volop in overleg met de sociale partners en de uitbestedingspartijen van het pensioenfonds over de mogelijke gevolgen van het pensioenakkoord voor ons pensioenfonds. Het bestuur heeft hierbij aandacht voor het behoud van een zo solide mogelijke regeling. Uiteraard informeren wij onze deelnemers de komende tijd over de ontwikkelingen en keuzes.

Bestuur en bestuursbureau

In het afgelopen jaar heeft het bestuur twee nieuwe leden mogen verwelkomen. In datzelfde jaar hebben Ron Harmsen en Susan Eijgermans, beiden namens de werknemers in het bestuur gekozen, het bestuur verlaten. Ron en Susan hebben zich vele jaren ingezet voor het pensioenfonds als bestuurslid en de laatste jaren ook beiden als lid van het dagelijks bestuur. Wij zijn ze dan ook zeer erkentelijk voor hun inzet en de bijdrage die zij jarenlang hebben geleverd. Per 1 januari 2020 heeft Caspar Vlaar, namens BVPP via de Centrale Ondernemingsraad (COR), Ron opgevolgd en is, samen met Jeroen Veldstra, vervolgens toegetreden tot het dagelijks bestuur. Sujan Lahiri heeft, namens de FNV via de COR, na de zomer Susan opgevolgd.

Gedurende de afgelopen jaren heeft het bestuur onderzocht hoe de bestuurlijke druk verlaagd kan worden in combinatie met verdere professionalisering. Hiertoe heeft het bestuur in 2020 stappen gezet naar het oprichten van een bestuursbureau. Op 1 maart 2021 is Emmie Lewin in dienst getreden als manager bestuursbureau. Zij gaat met enkele collega's invulling geven aan het bestuursbureau.

Voorwaardelijk pensioen

In 2006 hebben sociale partners cao-afspraken gemaakt over een toe te kennen voorwaardelijk pensioen. Uiterlijk per einde 2020 moest dit voorwaardelijk pensioen ingekocht worden voor werknemers in de cao-regeling (voor werknemers in de pao-regeling per 31 december 2021). Wij hebben in 2020 afspraken gemaakt met PostNL over de financiering en de voorwaardelijke pensioenen zijn per eind december 2020 gefinancierd. Het voorwaardelijk pensioen is definitief geworden en opgeteld bij het opgebouwde pensioen per 31 december 2020. Wij zijn als bestuur tevreden dat de financieringsafspraken en het onvoorwaardelijk worden succesvol zijn afgerond en dat voor de deelnemers het beloofde voorwaardelijk pensioen is toegevoegd aan hun reeds bij ons opgebouwde pensioen.

Tot slot

Op deze plek wil ik al onze deelnemers bedanken voor hun vertrouwen en reacties die wij mogen ontvangen in deelnemersonderzoeken, panels, maar ook rechtstreeks. Dit helpt ons om het pensioenfonds steeds verder te verbeteren. Ook bedank ik graag het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht die ons als bestuur kritisch volgen en advies geven. En tot slot bedank ik, namens het bestuur, een ieder die op een of andere wijze heeft bijgedragen aan Pensioenfonds PostNL!

Groningen, 28 mei 2021

René van de Kieft, voorzitter

Bestuursverslag

2. Organisatie en beleid

2.1. Missie, Visie en Doelstellingen

Om invulling te geven aan de missie, visie, doelstellingen en bijbehorende risicohouding hebben wij een organisatie opgezet waarbinnen de uitvoering van de pensioenregeling en het beheer van het vermogen op een adequate en gecontroleerde manier kan plaatsvinden.

Missie

Wij dragen zorg voor een goede, efficiënte en correcte uitvoering van de in de pensioenovereenkomst gedefinieerde pensioenregelingen. Met de pensioenfondsdoelstellingen als uitgangspunt zijn uitvoerbaarheid, financierbaarheid, maatschappelijk verantwoord en communiceerbaarheid sleutelbegrippen. Bij de uitvoering richten wij ons op het ambitieniveau van de toeslagregeling en de risicohouding die ten grondslag liggen aan de pensioenregelingen. Wij laten ons hierbij leiden door een zo evenwichtig mogelijke belangenbehartiging van alle betrokkenen bij het pensioenfonds.

Visie

De visie beschrijft hoe wij inspelen op (toekomstige) veranderingen en welke zienswijze en welk toekomstbeeld ten grondslag liggen aan het handelen van het pensioenfonds. Onze visie is als volgt geformuleerd:

'Wij brengen pensioen dichterbij de deelnemer. Dat zien we terug in de aandacht voor eenvoudige communicatie, zoveel mogelijk gepersonifieerd. We streven naar een toekomstbestendige pensioenregeling gebaseerd op een zo hoog mogelijke reële pensioentoezegging, rekening houdend met het ambitieniveau dat Sociale Partners bepaald hebben. Het pensioenfonds is transparant over (on)mogelijkheden binnen de regelingen en de daaraan verbonden risico's. De huidige regelingen voldoen zo veel mogelijk aan de gewekte verwachtingen van onze (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden, uitgevoerd binnen de financiële mogelijkheden die we daarvoor hebben. Pensioenvermogen wordt verantwoord belegd in een bij voorkeur eenvoudige beleggingsportefeuille met de beste risico-rendementsverhouding. Complexiteit is tot op zekere hoogte aanvaardbaar als het risico van de portefeuille daalt of het netto rendement substantieel hoger is. Het beleggingsbeleid is een afspiegeling van de maatschappelijke betrokkenheid van onze (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.'

Doelstellingen

Op basis van de missie en de visie hebben wij de strategische doelstellingen bepaald. Deze strategische doelstellingen zijn als volgt verwoord: 'De doelstelling van het pensioenfonds is om binnen de grenzen van haar middelen op korte- en lange termijn zo hoog mogelijke reële pensioenaanspraken en pensioenrechten te verstrekken. Hierbij wordt er naar gestreefd om de opgebouwde pensioenen, de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenaanspraken te laten ontwikkelen conform de afgesproken toeslagambitie zoals opgenomen in de pensioenovereenkomst. Daarnaast draagt het pensioenfonds zorg voor een duidelijke en klantgerichte communicatie met alle belanghebbenden.'

De strategische doelstellingen hebben we dit jaar opnieuw geëvalueerd en vertaald naar het strategisch jaarplan.

Wij zijn van oordeel dat wij binnen onze mogelijkheden maximaal hebben bijgedragen aan de realisatie van deze doelstellingen. We hebben sociale partners er op geattendeerd dat de beschikbare premieruimte, gegeven de lage rente, niet voldoende was om de wettelijk maximaal toegestane pensioenopbouw te kunnen realiseren.

Onze dekkingsgraad heeft zich in dit lastige Corona jaar robuust getoond, maar de aanhoudend langere periode van extreem lage rentestanden heeft niet kunnen voorkomen dat de beleidsdekkingsgraad onvoldoende was om per 1-1-2021 een toeslag te verlenen.

2.2. Pensioenregeling

De pensioenregeling is gebaseerd op de pensioenafspraken tussen PostNL en de vakbonden (de Sociale Partners). Wij zijn geen partij bij dit overleg. De pensioenregeling is gebaseerd op deze afspraken; wijzigen de afspraken tussen de Sociale Partners, dan wijzigt ook de pensioenregeling. De onderstaande pensioenregeling geldt met ingang van 1 januari 2015 ook voor deelnemers met wie op of na 1 januari 2007 een persoonlijke arbeidsovereenkomst is gesloten. Onze pensioenregeling is in het kort de volgende:

- De basispensioenregeling is een middelloonregeling en voorziet in een ouderdomspensioen, partnerpensioen, wezenpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen;
- De pensioen richtleeftijd is sinds 2018 68 jaar;
- Het opbouwpercentage van het ouderdomspensioen is maximaal 1,875% per jaar. Als gevolg van de door Sociale Partners afgesproken maximale premie is het werkelijke opbouwpercentage lager, namelijk 1,751% in 2020;
- Over de eerste € 15.179 van het pensioengevend salaris op voltijdbasis wordt geen pensioen opgebouwd (de franchise);
- Het pensioengevend salaris is gemaximeerd op € 110.111;
- Het partnerpensioen is op opbouwbasis en bedraagt 63% van het ouderdomspensioen;
- Het wezenpensioen is 20% van het partnerpensioen;
- Bij arbeidsongeschiktheid is er sprake van premievrije voortzetting gebaseerd op de mate van arbeidsongeschiktheid;
- Deelnemers met een inkomen groter dan het maximum dagloon WIA ontvangen een arbeidsongeschiktheidspensioen wanneer zij arbeidsongeschikt worden;
- Op vrijwillige basis kunnen deelnemers sparen in de regeling Individueel Pensioensparen (IPS).

Deelnemers die een persoonlijke arbeidsovereenkomst hebben die is gestart in de periode 1 januari 2007 tot en met 31 december 2014 konden ook deelnemen aan de beschikbare premieregeling (BPR). Per 1 januari 2015 is nieuwe inleg in deze regeling niet meer mogelijk. Het bestaande saldo rendeert tot het moment van uitdiensttreding, pensionering of overlijden. Vanaf 1 september 2016 kunnen deelnemers met hun BPR-kapitaal doorbeleggen na pensionering. Dit moet dan wel overgedragen worden aan een andere pensioenuitvoerder (het 'shoprecht').

Ten behoeve van de uitvoering van de pensioenregeling sluit de werkgever PostNL een overeenkomst met het pensioenfonds, de zogenaamde uitvoeringsovereenkomst.

Toeslagen

Het pensioenfonds probeert jaarlijks de pensioenrechten en –aanspraken te verhogen. Het streven is om de aanpassing te doen met 70% van de stijging van de Consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens (afgeleid). Deze toeslagverlening is voorwaardelijk en gemaximeerd op 4%. Of een toeslag wordt toegekend, is afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad¹ van het fonds. De volgende wettelijke regels gelden hiervoor.

Beleidsdekkingsgraad	Wettelijke regels
Lager dan 110%*	Geen toeslagverlening toegestaan
Tussen 110 en circa 122%	Gedeeltelijke toeslagverlening toegestaan
Boven de 122%*	Volledige toeslagverlening toegestaan

* beide grenzen liggen vast in wetgeving. De ondergrens van 110% geldt voor alle pensioenfondsen en de bovengrens wordt jaarlijks voor ieder pensioenfonds afzonderlijk vastgesteld

Het bestuur besluit uiteindelijk tot het verlenen van een toeslag op basis van de geldende uitgangspunten. Bij dit besluit worden de belangen van alle deelnemersgroepen zorgvuldig afgewogen. Toeslag kan worden verleend als onze middelen dit voor zowel de korte als lange termijn toestaan. Er wordt geen premie ontvangen en er is geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen. Ook is er geen recht op toeslagen en is het onzeker of dit, en voor hoeveel, verleend kan worden in de toekomst. Een eventuele achterstand kan worden ingehaald.

¹ In paragraaf 3.1 is toegelicht wat de beleidsdekkingsgraad is.

2.3. Governancestructuur

De vertegenwoordigers van de werkgever worden voorgedragen door de werkgever (PostNL N.V.). De vertegenwoordigers van de (gewezen) deelnemers worden direct voorgedragen door de Centrale Ondernemingsraad (COR). Eén kandidaat wordt rechtstreeks voorgedragen door de COR. De andere drie kandidaten worden ook voorgedragen door de COR, waarbij geldt dat zowel FNV, CNV en BVPP ieder het recht hebben om één kandidaat voor te dragen. De vertegenwoordigers namens de pensioengerechtigden worden voorgedragen door de pensioengerechtigde leden in het Verantwoordingsorgaan. Het bestuur benoemt uiteindelijk de voorgedragen kandidaat.

Eén van de doelen van IORP II is het creëren van organisatorische waarborgen voor een onafhankelijk en integraal risicomanagement. Voor pensioenfondsen geldt dat zij drie zogenoemde sleutelfuncties inrichten om het bestuur te ondersteunen en te zorgen voor een gezonde en prudente bedrijfsvoering.

Bestuur

Het bestuur bestaat uit tien bestuursleden. Vier bestuursleden namens de werkgever, vier bestuursleden namens de (gewezen) deelnemers en twee bestuurders namens de pensioengerechtigden. De bestuursleden hebben een zittingstermijn van vier jaar. Elk bestuurslid kan twee keer voor een nieuwe periode van vier jaar worden herbenoemd. In speciale situaties kan hiervan worden afgeweken. Voordat een bestuurslid wordt voorgedragen voor een volgende termijn evalueren wij het functioneren van dat bestuurslid.

Commissies

De (voorbereidende) werkzaamheden van het bestuur zijn verdeeld over een aantal commissies. Dit zijn:

- Het Dagelijks Bestuur;
- De Beleggingscommissie;
- De Pensioen- en Communicatiecommissie;
- De Financiële Commissie;
- De Risicobeheercommissie.

Bestuurssecretaris

Wij hebben een externe bestuurssecretaris. De bestuurssecretaris is onder andere belast met de regie op het pensioenfondsbeleid en de coördinatie met de uitvoeringsorganisaties. In 2021 wordt deze taak overgenomen door het bestuursbureau (zie paragraaf 3.8.2).

Sleutelfuncties

Pensioenfondsen moeten sinds 2019 op grond van IORP II wetgeving beschikken over drie onafhankelijke sleutelfuncties. Het gaat om sleutelfuncties op het gebied van risicobeheer, actuariaat en interne audit.

Wij hebben deze drie sleutelfuncties als volgt ingericht:

- De sleutelfunctiehouder actuariële functie is belegd bij de certificerend actuaaris;
- De sleutelfunctiehouder risicobeheer functie is belegd bij een bestuurslid, de voorzitter van de Risicobeheercommissie;
- De sleutelfunctiehouder interne audit functie is belegd bij de directeur interne audit van PostNL, met wie een afzonderlijk contract is afgesloten.

De sleutelfunctiehouders rapporteren rechtstreeks aan het bestuur en de Raad van Toezicht. In paragraaf 3.6 en 4.2 is dit verder uitgewerkt.

Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur. Daarnaast heeft het Verantwoordingsorgaan een aantal adviesrechten. Het Verantwoordingsorgaan van het pensioenfonds bestaat uit zes leden. De twee leden namens de deelnemers en twee leden namens de pensioengerechtigden worden gekozen door middel van verkiezingen. De twee leden namens de werkgever worden benoemd door de werkgever. Voor een uitgebreidere toelichting op de taken, samenstelling en werkwijze wordt verwezen naar hoofdstuk 5.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht heeft de taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. Daarnaast heeft de Raad van Toezicht een aantal goedkeuringsrechten. De Raad van Toezicht bestaat uit een voorzitter en twee leden. De voorzitter en leden zijn onafhankelijk. De leden van de Raad van Toezicht worden door het bestuur benoemd. Het Verantwoordingsorgaan heeft het recht hiervoor een bindende voordracht te geven. Voor een uitgebreidere toelichting op de taken, samenstelling en werkwijze wordt verwezen naar hoofdstuk 6.

Een overzicht van alle bestuursleden, leden van het Verantwoordingsorgaan en leden van de Raad van Toezicht is opgenomen in Bijlage 2.

Beloningsbeleid

Wij kennen een beloningsbeleid voor de bestuursleden namens de (gewezen) deelnemers en voor de vertegenwoordigers namens de pensioengerechtigden. De bestuursleden die namens de werkgever in het bestuur zitten, ontvangen geen vergoeding vanuit het pensioenfonds, maar vanuit de werkgever.

Het beloningsbeleid is in 2020 aangepast. Het beloningsbeleid bestond tot 1 juli 2020 uit een variabele vergoeding voor de bestuurlijke (project) werkzaamheden en een vaste vergoeding per (bijgewoonde) vergadering. Per 1 juli 2020 geldt voor bestuursleden één vaste (integrale) vergoeding. Voor het vaststellen van deze nieuwe vergoeding is uitgegaan van een gemiddelde tijdsbesteding van één dag per week. Voor het dagelijks bestuur geldt een zwaarder tijdsbeslag. De beloning is daarop afgestemd. De gemaakte noodzakelijke onkosten worden vergoed op declaratiebasis. Met de aanpassing van het beloningsbeleid wordt de maandelijkse vergoeding aan het bestuur begrensd; dit heeft bijgedragen aan de daling van de totale vergoeding in 2020 ten opzichte van 2019.

De leden van de Raad van Toezicht ontvangen een vaste vergoeding per jaar (onveranderd t.o.v. 2019).

De leden van het Verantwoordingsorgaan namens de pensioengerechtigden en werknemers, die niet bij de werkgever in dienst zijn, ontvangen een vaste vergoeding en een vergoeding per bijgewoonde vergadering, die is afgestemd op de tijdsbesteding. Deze vergoedingen zijn onveranderd t.o.v. 2019. De vertegenwoordigers namens de werkgever ontvangen geen vergoeding vanuit het pensioenfonds, maar vanuit de werkgever.

Het beloningsbeleid kent geen prestatie gerelateerde beloningen en er worden geen ontslagvergoedingen door het pensioenfonds verstrekt. Zie ook paragraaf 3.6.

Met het begrip compliance wordt aangeduid dat een organisatie werkt in overeenstemming met geldende wet- en regelgeving. Elke financiële instelling en soortgelijke organisaties zoals een pensioenfonds, beschikt over een compliance regeling die voorschriften bevat waaraan de personen die daar werken zich moeten houden. De regeling bevat bijvoorbeeld regels over hoe betrokken personen voor eigen rekening in aandelen mogen handelen, voorwaarden in de omgang met zakenrelaties en de omgang met vertrouwelijke informatie.

Compliance officer

Het bestuur heeft een externe compliance officer (meer gegevens in bijlage 2) die jaarlijks rapporteert over de naleving van de gedragscode en andere compliance-onderwerpen.

Privacy officer

Het bestuur heeft een externe privacy officer (meer gegevens in bijlage 2) die het bestuur adviseert over kwesties die verband houden met privacy.

Certificerend actuaaris en controlerend accountant

Een certificerend actuaaris en een controlerend accountant zijn aangesteld voor de waarmerking van het jaarverslag van het fonds. Hun verklaringen zijn te lezen in hoofdstuk 8.

Geschillencommissie

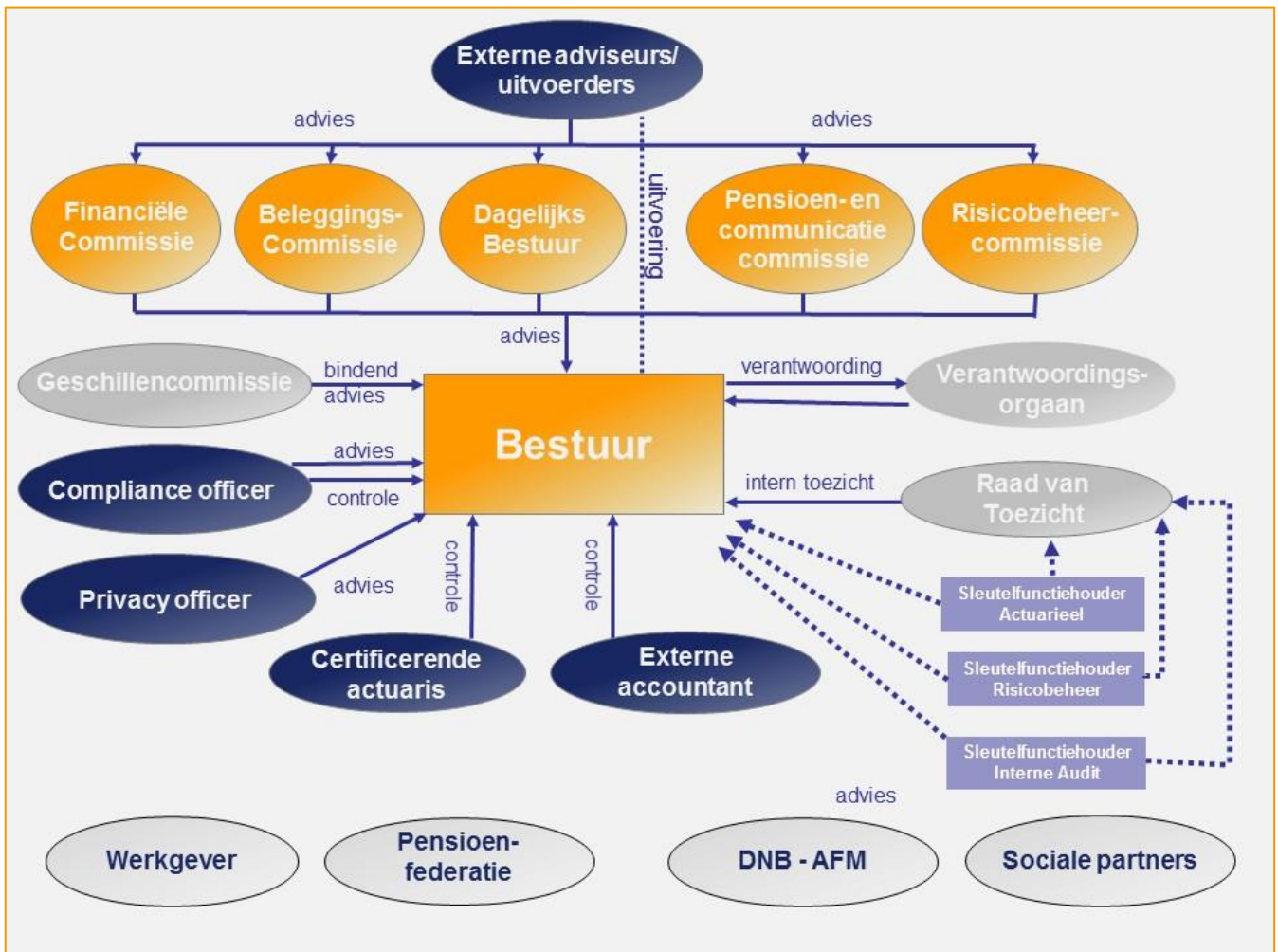
Als een belanghebbende het niet eens is met een besluit van het pensioenfonds over de uitleg en toepassing van de reglementen en statuten dan kan de belanghebbende dit voorleggen aan de Geschillencommissie. Dit geldt ook voor een besluit over de vaststelling van de pensioenaanspraken en ingegane pensioenen. De procedure is vastgelegd in het reglement van de commissie en gepubliceerd op de website van het pensioenfonds. De Geschillencommissie wordt voorgezeten door een onafhankelijke voorzitter en bestaat verder uit twee bestuursleden (meer gegevens in bijlage 2). Als een deelnemer het niet eens is met de beslissing van de Geschillencommissie, dan kan er een beroep worden ingesteld bij de Ombudsman Pensioenen of bij de burgerlijk rechter. Meer gegevens zijn opgenomen in paragraaf 3.6

Pensioenuitvoering en vermogensbeheer

Wij hebben (bijna) alle operationele activiteiten uitbesteed. Bij het besluit om bedrijfsprocessen inzake het pensioen- en vermogensbeheer uit te besteden hebben met name aspecten als het waarborgen van de continuïteit en efficiencyoverwegingen een rol gespeeld.

De pensioenadministratie is ondergebracht bij TKP Pensioen B.V. Het fiduciair management is ondergebracht bij Kempen Capital Management en het operationele vermogensbeheer is uitbesteed aan derden vermogensbeheerders. Per 1 januari 2020 is BNP Paribas Securities Services aangesteld als custodian.

In de onderstaande figuur is de organisatiestructuur van PF PostNL weergegeven.

Afbeelding 1: organisatiestructuur pensioenfonds PostNL

2.4. Financiering

Reguliere premie

Voor deelnemers aan de pensioenregeling van PF PostNL wordt door de werkgever premie betaald voor de opbouw van het pensioen. De feitelijk door de werkgever te betalen premie ligt vanaf 1 januari 2020 tussen 21,7% en 29,2% (de premie voor rekening van de werknemer bedraagt 6,0%) van de som van de pensioengrondslagen. Als de feitelijke premie onder de grens van 21,7% of boven de grens van 29,2% uitkomt, dan wordt eerst het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen verhoogd of verlaagd, waarbij rekening gehouden wordt met het fiscaal maximale opbouwpercentage. Voor 2020 is het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen vastgesteld op 1,751%. Het fiscaal maximale opbouwpercentage bedraagt 1,875%.

VPL koopsom

Op 1 januari 2005 is de Wet VUT, prepensioen en levensloop ('Wet VPL') ingevoerd. Door deze wet is de fiscale facilitering van VUT- en prepensioenregelingen afgeschaft, waardoor VUT-regelingen verdwenen. Als overgangsregeling hebben cao-partijen afspraken gemaakt voor werknemers die vlak bij hun VUT-datum zaten. De waarde van deze overgangsregeling kon bij pensionering worden omgezet in een aanvullende pensioenaanspraak. Het betrof een voorwaardelijke afspraak voor een specifieke groep werknemers. Wettelijk was bepaald dat de deze voorwaardelijke afspraak uiterlijk na 15 jaar of eerdere pensionering moest worden omgezet naar een definitieve aanspraak en dat de financiering hiervoor op dat moment vanuit de werkgever naar het pensioenfonds moest zijn geregeld.

Door het pensioenfonds is in maart 2020 besloten dat vanaf 1 januari 2020 de inkoop van de voorwaardelijke pensioenaanspraken (VPL) plaatsvindt op basis van verwacht rendement, conform de vaststelling van de gedempte premie in de basis pensioenregeling. Aanvullend wordt door de werkgever voor de VPL inkoop voor werknemers uit de cao populatie per 31 december 2020 een storting in vijf jaarlijkse termijnen betaald. Deze storting is gemaximeerd op de koopsom die betaald zou worden op basis van de berekeningssystematiek voor 1 januari 2020.

2.5. Vermogensbeheer

Doelstelling

De doelstelling van het pensioenfonds is het streven naar zo hoog mogelijke reële pensioenen voor haar deelnemers. Hierbij streeft het pensioenfonds voortdurend naar het realiseren van een toeslagambitie van 70%, wat wil zeggen dat het de ambitie is om pensioenen voor 70% of meer mee te laten groeien met de stijging van de prijzen. Om deze doelstelling te bereiken, wordt op zo'n manier belegd dat een optimaal rendement kan worden behaald binnen aanvaardbare risico's en de veiligheid, kwaliteit en liquiditeit van de totale portefeuille.

Het pensioenfonds belegt vanuit de 'prudent person' gedachte waarbij de beleggingen moeten voldoen aan kwalitatieve beginselen van veiligheid, kwaliteit en spreiding van risico's. Dit houdt onder andere in dat het beleggingsbeleid wordt afgestemd op haar financiële verplichtingen aan deelnemers. Hierbij wordt rekening gehouden met de wettelijke eisen die in de Pensioenwet aan het beleggingsbeleid en risicomanagement worden gesteld. De externe actuaris beoordeelt dit en De Nederlandsche Bank (DNB) houdt hier toezicht op.

Strategisch beleggingsbeleid

Onze meerjarige beleggingsaanpak is vastgelegd in een strategisch beleid. In dit beleid wordt de strategische verdeling van het vermogen over verschillende beleggingscategorieën vastgelegd. Hieronder valt ook hoe wij omgaan met beleggingsrisico's. Belangrijke risico's die het pensioenfonds loopt zijn bijvoorbeeld:

- Renterisico → als de rente daalt wordt het duurder om aan de verplichtingen te voldoen en daalt de dekkinggraad.
- Inflatierisico → als de inflatie stijgt kunnen deelnemers minder kopen met hetzelfde pensioen.
- Valutarisico → het pensioenfonds belegt wereldwijd, waardoor schommelingen in wisselkoersen kan leiden tot schommelingen in de financiële positie en de dekkinggraad.
- Liquiditeitsrisico → er moet op ieder moment voldoende "cash" beschikbaar zijn of snel beschikbaar gemaakt kunnen worden om aan verplichtingen te voldoen.
- Algemeen marktrisico → het pensioenfonds belegt de inleg van deelnemers om een hoger pensioen te bereiken. Deze beleggingen kunnen echter ook (tijdelijk) in waarde dalen.

Het strategisch beleggingsbeleid wordt voor meerdere jaren vastgesteld mede met behulp van een periodieke Asset Liability Management studie (ALM-studie). Op korte termijn kan het beleggingsbeleid beperkt afwijken van het strategisch beleid. Hiervoor wordt jaarlijks een beleggingsplan vastgesteld met daarin hoe wij dit jaar invulling geven aan het strategisch beleid. Een uitgebreidere toelichting over het strategisch beleid en ALM-studie is opgenomen in paragraaf 3.2.

Ons strategisch beleggingsbeleid ziet er als volgt uit:

	Beleid 2020	Strategisch beleid	Stand ultimo verslagjaar
Matchingportefeuille	15%	15%	14,6%
Staatsobligaties en rentederivaten	15%	15%	14,6%
Rendementsportefeuille	85%	85%	85,4%
Aandelen	28%	26%	32,1%
Vastrentende waarden	47%	49%	43,5%
Vastgoed en alternatieven	10%	10%	9,0%
Liquiditeiten en valutaderivaten	-	-	0,8%
Totaal	100%	100%	100%

De afwijkingen tussen de portefeuille aan het einde van het jaar en het beleid komen voornamelijk door de nieuwe beleggingen die in 2019 en 2020 zijn of in 2021 nog worden toegevoegd. Dit zijn lange termijn beleggingen die niet snel aan- of verkocht kunnen worden, waardoor het geld tijdelijk in andere categorieën zoals "gewone" aandelen is belegd.

In bovenstaande tabel is te zien dat de beleggingsportefeuille bestaat uit de matching- en rendementsportefeuille. De matchingportefeuille is het deel van de beleggingsportefeuille dat we gebruiken voor de renteafdekking. Hieronder vallen met name beleggingen die erg rentegevoelig zijn. De rendementsportefeuille is het deel van het vermogen dat we gebruiken om rendement te halen. Hieronder vallen o.a. aandelen.

De rentetermijnstructuur (RTS) is de maandelijks door DNB gepubliceerde marktrente met een looptijd van 1 tot 60 jaar, waarmee de toekomstige kasstromen van de pensioenverplichtingen worden verdisconteerd voor de balanswaardering van de voorziening pensioenverplichtingen van een pensioenfonds.

Voor het afdekken van balansrisico's maken wij gebruik van derivaten, in het bijzonder renteswaps en valutaderivaten. Dit zijn financiële overeenkomsten die worden aangegaan met internationale banken waarmee financiële risico's worden uitgewisseld. Het tegenpartijrisico dat hiermee gepaard gaat beheersen we door middel van dagelijkse uitwisseling van onderpand en van zorgvuldige tegenpartijselectie. We hebben een gespecialiseerde partij geselecteerd om ons hierbij te assisteren.

Renterisico

Het pensioenfonds loopt een risico over de rentegevoeligheid van de voorziening pensioenverplichtingen. Van dit risico dekken wij strategisch ultimo 2020 35% af. Als de rente daalt zal de dekkingsgraad daarom wat minder hard dalen, en als de rente stijgt zal de dekkingsgraad wat minder hard stijgen. Als de rente hoger komt te liggen, zullen wij meer van het renterisico afdekken.

Valutarisico

Door wisselkoersveranderingen loopt het pensioenfonds het risico dat beleggingen in vreemde valuta minder waard worden. Om dit risico te beperken dekt het pensioenfonds dit risico deels af met derivaten en gelden er beperkingen om in lokale valuta's te beleggen. Voor aandelen- en vastgoedbeleggingen dekt het pensioenfonds 50% van het risico op een daling van de Amerikaanse dollar, Britse pond en Japanse yen af. Het valutarisico van beleggingen in vastrentende waarden wordt volledig afgedekt.

Inflatierisico

Als de inflatie hoog is wordt pensioen uiteindelijk minder waard. Er kan immers minder gekocht worden met dezelfde euro's. Dit risico wordt deels "van nature" afgedekt door te beleggen in zaken die ook meer waard worden als de inflatie hoog ligt, zoals vastgoed. Het is ook mogelijk om dit risico expliciet af te dekken door te beleggen in inflatie-gerelateerde staatsobligaties of inflatiederivaten. Het pensioenfonds doet dit op dit moment niet, omdat de rendementen hiervan niet aantrekkelijk genoeg zijn.

Investment beliefs

Beleggingsovertuigingen vormen een belangrijke rol in het beleggingsproces omdat zij een kader vormen voor genomen en toekomstige beleggingsbeslissingen. De zes beleggingsovertuigingen van het pensioenfonds zijn:

- Beleggingsrisico nemen loont.
- Diversificatie voegt waarde toe.
- Eenvoud als vertrekpunt.
- Passief beleggen, tenzij actief beleggen naar verwachting meer rendement oplevert.
- Het voegt waarde toe om de eerste in een nieuwe beleggingscategorie te zijn.
- Maatschappelijk Verantwoord Beleggen verlaagt het risicoprofiel.

Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)

Een belangrijke beleggingsovertuiging van ons is dat beleggingen die maatschappelijk verantwoord zijn een lager risicoprofiel hebben, niet alleen voor de reputatie maar zeker ook financieel. Dit wordt bovendien ondersteund door meerdere onderzoeken. Wij zetten daarom de aan ons beschikbaar gestelde middelen in om maatschappelijk verantwoord te beleggen waardoor een bijdrage wordt geleverd aan een duurzame samenleving. Uit onderzoek is gebleken dat de achterban van het pensioenfonds ook waarde hecht aan MVB, net als de sponsor. Een goed pensioen gaat niet alleen om welvaart maar ook om (maatschappelijk) welzijn. Wij geven hier op een aantal manieren invulling aan.

Thematische speerpunten

Aan de hand van de United Nations Social Development Goals (SDG's – VN Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen, zie afbeelding 2) hebben wij de volgende speerpunten gekozen:

- Klimaatactie (SDG 13) en Betaalbare en duurzame energie (SDG 7). Wij onderschrijven het belang van klimaatactie en de doelstellingen van het Parijs-akkoord. Dit speerpunt komt daarom ook terug in ons uitsluitingenbeleid (op gebied van steenkool). Daarnaast wordt in een groot gedeelte van onze aandelenportefeuille een best-in-class aanpak toegepast. Bij deze aanpak worden bijvoorbeeld binnen de energiesector alleen de meest verantwoorde werkende energiebedrijven opgenomen in de portefeuille. Daarnaast hebben we ons ten doel gesteld om de 'carbon footprint' van onze beleggingsportefeuille terug te brengen en hiervoor een ambitie te formuleren. Verdere invulling van de bijdrage aan dit speerpunt is momenteel nog in onderzoek.
- Goede gezondheid en welzijn (SDG 3). Ook dit speerpunt komt terug in ons uitsluitingsbeleid: beleggingen in tabak worden uitgesloten omdat tabak op geen enkele manier een positieve bijdrage aan mens of maatschappij levert. Verdere invulling van de bijdrage aan dit speerpunt is momenteel nog in onderzoek.

Afbeelding 2: De Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's)

Uitsluiting

Wij sluiten controversiële of niet-ethische beleggingen uit, waaronder controversiële wapens (zoals clustermunitie), kolenmijnbedrijven, tabaksproducten en -handelaars, en ook bedrijven die niet acteren conform de principes van de UN Global Compact en hierop geen voortgang tonen.

Daarnaast zijn diverse landen uitgesloten omdat deze op universeel erkende wijze veroordeeld zijn voor bijvoorbeeld ernstige schendingen van de mensenrechten. Specifieke actuele informatie over dit onderwerp wordt op de website van het pensioenfonds toegelicht.

Integratie en impact

We integreren MVB in onze beleggingsaanpak. Dit zien we zowel in ons bestuurlijk beleggingsproces (zoals klimaatrisico's), als in het feit dat we beleggingsportefeuilles hebben met specifieke aandacht voor MVB. Een voorbeeld hiervan is de eerdergenoemde best-in-class aanpak binnen aandelen, en onze beleggingen in green bonds van bedrijven en overheden. We onderzoeken of we deze aanpak breder kunnen toepassen. Ook voeren we een separate aandelenportefeuille die gericht is op lange termijn beleggen en betrokken aandeelhouderschap.

Engagement en stemmen

Een belangrijk uitgangspunt is dat alle ondernemingen waarin wordt belegd zich gedragen volgens de United Nations Global Compact Principles (UNGCP) op het gebied van mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en anti-corruptie, zoals opgesteld door de Verenigde Naties (UN). Met ondernemingen die zich niet conform de UNGCP gedragen wordt een dialoog gevoerd. Een engagement traject loopt in beginsel drie jaar. Bij onvoldoende voortgang gedurende deze periode wordt een bedrijf toegevoegd aan de uitsluitingslijst.

Daarnaast wordt gestemd op de aandeelhoudersvergaderingen van al onze aandelenbeleggingen. We gebruiken een duurzaam gedreven stembeleid van een gespecialiseerd stemadvies bureau, de 'ISS International Sustainability Proxy Voting Guidelines'. Dit beleid is in lijn met de Principles for Responsible Investment van de Verenigde Naties.

Class Actions

Het pensioenfonds streeft actief aandeelhouderschap na. In dit kader heeft het fonds ervoor gekozen om bij vermeend wanbestuur door bedrijven zich bij te laten staan door partijen welke gespecialiseerd zijn in zogenaamde class actions ofwel collectieve rechtszaken of massaschadeclaims. Deze partijen spannen namens een collectief van beleggers op een no cure – no pay basis rechtszaken aan tegen bedrijven, wanneer financiële schade is geleden door beleggers als gevolg van wanbestuur en hiervoor duidelijke aanwijzingen aanwezig zijn. Recente voorbeelden zijn o.a. Toshiba en Steinhoff (vermeende boekhoudfraude), diverse banken (manipulatie van benchmarks) en Volkswagen (dieselgate).

Het pensioenfonds bepaalt hierbij van geval tot geval ('opt-in') of zij deel wenst te nemen aan dergelijke class actions. De ernst van de situatie, de omvang van de financiële positie en de (ingeschatte) kans van slagen zijn daarbij doorslaggevende factoren. Het komende jaar zal het beleid inzake class actions verder worden uitgewerkt.

Verantwoording

Meer informatie over de genoemde beheersmaatregelen is opgenomen in paragraaf 3.3.

Wij stellen daarnaast jaarlijks een separaat ESG-jaarverslag op over de resultaten t.a.v. engagement, stembeleid, impact beleggen, etc. Dit is te vinden op onze website. Daarnaast communiceren we zowel de resultaten als bepaalde vernieuwingen actief naar alle deelnemers, waaronder de pensioengerechtigden.

Beleggingsaanpak

In onze beleggingsaanpak hanteren we een vast proces van het stellen van doelstellingen, hierbij beleid vormen, implementeren en dit vervolgens evalueren.

Onder meer door middel van een ALM-studie bepalen we welke strategische beleggingsportefeuille het best aansluit bij onze doelstellingen van het pensioenfonds. Deze doelstellingen vormen een balans tussen de belangen van actieve en gewezen deelnemers alsmede pensioengerechtigden. In deze afweging spelen onder andere het premie-, pensioen- en indexatieresultaat een rol. De ALM-studie is een belangrijk hulpmiddel bij het vaststellen van het strategisch beleggingsbeleid, omdat het inzicht geeft in de rendements- en risicokarakteristieken van mogelijke beleidskeuzes.

Ons bestuur bepaalt het beleggingsbeleid en laat zich hierover adviseren door de beleggingscommissie en externe adviseurs, in het bijzonder onze fiduciair manager.

Invulling van beleggingscategorie

Een investment case is een beleidsdocument waarin we vastleggen en toetsen waarom we in een categorie willen beleggen en waarom we denken dat dit passend is bij onze missie, visie en doelstellingen. Ook leggen we hier vast onder welke voorwaarden en op welke manier we in een categorie beleggen. Deze nieuwe aanpak waarborgt de consistentie in het beleid en de transparantie van gemaakte keuzes.

Actief beleggen is een strategie van beleggen waarin wordt geprobeerd een hoger rendement te halen dan de op dat moment huidige marktindex.

Passief beleggen houdt in dat een belegger voor lange termijn geld investeert in effecten, om vervolgens niet actief betrokken te zijn bij het beheer van de effecten.

Per beleggingscategorie maken we keuzes over hoe we invulling geven aan de categorie. Deze keuzes worden uitvoerig onderzocht en vastgelegd in investment cases en andere beleidsstukken. Centraal hierbij staat een goede verhouding tussen risico en rendement. We lichten per beleggingscategorie toe hoe hieraan vorm wordt gegeven.

Beleggingen in aandelen

Om risico's te beperken spreiden wij onze aandelenbeleggingen wereldwijd. Daarnaast maken we onderscheid tussen verschillende regio's, kleinere bedrijven (zoals small caps) en lange termijn beleggingen. Dit doen we om verschillende redenen, zoals een beter risico-rendement, en ook maatschappelijke betrokkenheid.

De wereldwijde aandelenbeleggingen kennen een actieve en een passieve benadering. De Europese beleggingen in beleggingsfondsen worden uitsluitend passief beheerd. De beleggingen in aandelen opkomende markten kennen een actief beleggingsbeleid.

Het pensioenfonds heeft als ambitie op het gebied van duurzaamheid geformuleerd dat de portefeuille moet voldoen aan de doelstellingen van het Parijsakkoord. Met dat in gedachten is in 2020 de Europese aandelenportefeuille verplaatst naar een passief fonds dat alleen belegt in aandelen van bedrijven die in verhouding tot concurrenten weinig CO2 uitstoten. In 2021 zal een groot deel van de wereldwijde aandelenportefeuille ook op die manier belegd gaan worden.

Beleggingen in vastgoed

Voor diversificatie binnen de beleggingsportefeuille wordt wereldwijd belegd in vastgoed. We beleggen hierbij voornamelijk in niet-beursgenoteerd vastgoed maar ook voor een deel in beursgenoteerd vastgoed. Ook binnen niet-beursgenoteerd vastgoed passen we een brede spreiding toe: naast beleggingen in Europa (circa 70%) en Azië (circa 10%), is ook belegd in Noord-Amerika (circa 20%). We beleggen in al deze regio's in beleggingsfondsen met een conservatief risicoprofiel: vooral een focus op huurinkomsten en zo weinig mogelijk met vreemd vermogen gefinancierd. Indien het vanwege doorlooptijd niet mogelijk is om op korte termijn in niet-beursgenoteerd vastgoed te beleggen, wordt tijdelijk belegd in beursgenoteerd vastgoed volgens een passieve strategie (benchmark-volgend).

Beleggingen in vastrentende waarden

In vastrentende waarden wordt belegd door middel van obligaties en hypotheke.

Binnen de matchingportefeuille zijn dit met name staatsobligaties van hoogwaardige Europese landen, voornamelijk Nederland, Duitsland en Frankrijk. Deze hebben met name als doel om een deel van de rentegevoeligheid van de verplichtingen van het pensioenfonds af te dekken.

Binnen de rendementsportefeuille zijn de beleggingen in vastrentende waarden gespreid over verschillende soorten obligaties om risico's zo breed mogelijk te spreiden. Via bedrijfs- en high yield obligaties² en staatsobligaties uitgegeven door opkomende landen wordt een hoger rendement na gestreefd. Hierbij wordt wereldwijd in ongeveer 50 opkomende landen belegd. Daarnaast beleggen we in Nederlandse woning hypotheke.

2.6. Communicatie

We hebben het meerjaren communicatiebeleidsplan eind 2018 herijkt en dit ook in 2020 waar nodig aangepast en aangescherpt. Strategische doelen waren in 2020 'Dichtbij zijn' en 'Pensioenbewustzijn'. Voor beide doelen hebben we subdoelstellingen en acties opgesteld. Deze zijn in het Communicatiebeleidsplan en actieplan 2020 terug te vinden. De hierbij behorende vastgestelde KPI's hebben betrekking op:

- Tevredenheid over de communicatie;
- Mate van op de hoogte zijn van wat men zelf kan doen en van wat het fonds biedt;
- Vindbaarheid van informatie;
- Vertrouwen in het pensioenfonds;
- Digitalisering;
- Websitebezoek.

Voor het meten hiervan werd onder andere gebruikgemaakt van uitkomsten uit het deelnemersonderzoek via onderzoeksbureau Kien. In 2019 is een 0-meting gedaan, in 2020 een 1-meting. In 2020 zijn de meeste doelstellingen behaald. Dit betreft met name onderwerpen zoals de mate waarin deelnemers op de hoogte zijn van de verschillende keuzemogelijkheden, digitalisering van de informatieverstrekking en websitebezoek. In paragraaf 3.5 wordt nader ingegaan op activiteiten die in 2020 zijn uitgevoerd.

In september 2020 bespraken we, zoals ieder jaar, het meerjaren communicatiebeleidsplan in een strategische sessie met een delegatie van het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht. Hierbij stonden we stil bij de resultaten van de voorgaande periode. Ook werd gekeken of de benoemde doelstellingen ook voor het komende jaar nog actueel zijn. Op basis hiervan is het actieplan voor 2021 opgesteld, waarin onder meer het pensioenakkoord en MVB-communicatie als belangrijke thema's zijn opgenomen.

Naast het jaarlijkse deelnemersonderzoek dat we inmiddels enkele jaren hebben uitgevoerd, is in 2020 ook actief contact met de achterban gezocht via een digitaal deelnemerspanel. Het panel geeft ons de mogelijkheid met actieve en pensioengerechtigde deelnemers in gesprek te gaan en door te vragen en te praten over bijvoorbeeld de uitkomsten van het deelnemersonderzoek of de MVB-communicatie. Ook de panelleden zijn positief over de mogelijkheid om ervaringen en visies te delen, en over de ruimte voor verdieping en de betrokkenheid van het bestuur bij het panel. Het deelnemerspanel krijgt in 2021 een vervolg.

---

² Obligaties met een hoger rendement vanwege een lagere kredietwaardigheid.

3. Ontwikkelingen 2020

3.1. Financiële analyse

Dekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds bedraagt eind 2020 104,4%. Dit betekent dat het pensioenfonds de opgebouwde rechten en uitkeringen van deelnemers niet hoeft te korten.

De dekkingsgraad geeft aan of we voldoende geld 'in kas' hebben voor alle toekomstige pensioenen die nu zijn opgebouwd. Hoe hoger het percentage, des te beter staan we ervoor. Bij 100% hebben we voor elke euro aan pensioenverplichtingen precies een euro in kas. Dat is niet voldoende. We moeten flinke buffers hebben voor de veiligheid en indexering van je pensioen. Dit wordt de vereiste dekkingsgraad genoemd.

Een pensioenfonds heeft meerdere dekkingsgraden. Elke maand wordt een actuele dekkingsgraad bepaald. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste 12 actuele dekkingsgraden. De beleidsdekkingsgraad is de graadmeter van de financiële positie van het pensioenfonds.

Het Vereist Eigen Vermogen (VEV) is het vermogen dat nodig is om te bewerkstelligen dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder waarden beschikt dan de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen.

Het VEV is afhankelijk van de mate waarin een pensioenfonds risico's loopt. Voor de vaststelling van het VEV heeft DNB regels voorgeschreven.

Een terugblik op de financiële positie in het verslagjaar

De beleidsdekkingsgraad is in 2020 gedaald van 110,6% naar 104,4%. Een beleidsdekkingsgraad hoger dan 110,0% geeft het pensioenfonds de mogelijkheid om toeslag te kunnen verlenen. Bij het bepalen van de hoogte van de toeslag houden we er rekening mee om ook toeslag te kunnen verlenen op lange termijn (toekomstbestendig toeslag verlenen). Het bestuur heeft derhalve per 1 januari 2021 besloten geen toeslag te verlenen.

De vereiste dekkingsgraad (VEV) voor ons pensioenfonds is eind 2020 115,1% (2019: 116,5%). Aangezien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad is er sprake van een reservetekort. Wij hebben een herstelplan (zie ook paragraaf 3.1.1.) opgesteld, waarin we hebben opgenomen hoe we binnen 10 jaar weer op het niveau van de vereiste dekkingsgraad zitten.

Er is ook een dekkingsgraad behorend bij het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV). Dit is de dekkingsgraad die de minimaal benodigde buffer weergeeft. Als de beleidsdekkingsgraad hieronder komt, is er sprake van een dekkingstekort. Als de beleidsdekkingsgraad 5 jaar onder het MVEV-niveau blijft, moeten de opgebouwde rechten en uitkeringen worden gekort. Ultimo 2020 is het MVEV 104,1% (2019: 104,1%). Aangezien de beleidsdekkingsgraad van ons op jaareinde hoger is dan het MVEV (104,1%) is er geen sprake van een dekkingstekort. In figuur 2 is de beleidsdekkingsgraad weergegeven in samenhang met de wettelijke grenzen voor toeslagverlening. Een overzicht met alle kerngegevens van pensioenfonds PostNL over de periode 2016 tot en met 2020 is opgenomen in de kerngegevens op blz. 3.

Figuur 1- de beleidsdekkingsgraad ultimo 2020, afgezet tegen de wettelijke grenzen

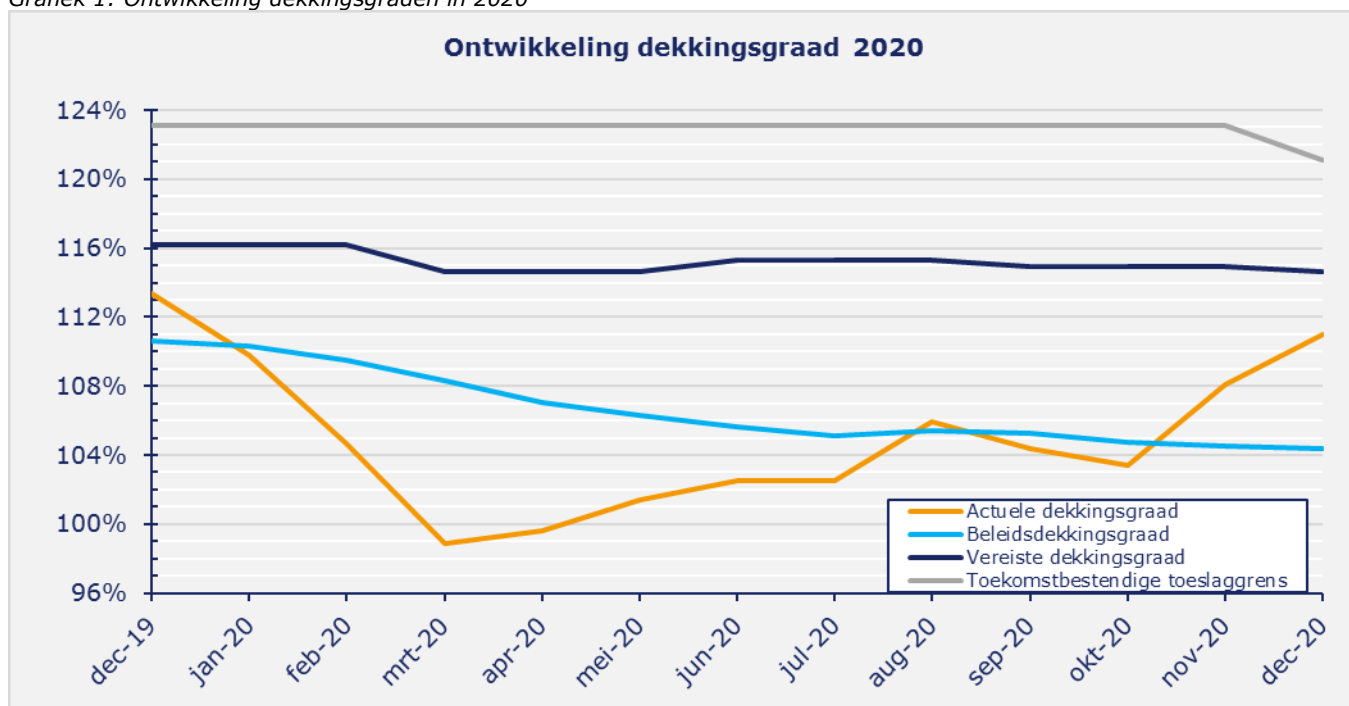
De actuele dekkinggraad kende in 2020 een grillig verloop. Dit werd voor een deel veroorzaakt doordat de rente met name in het 1^e kwartaal van 2020 nog verder daalde, maar ook door de grote daling op de aandelenmarkten als gevolg van de coronacrisis. In het 4^e kwartaal daarentegen waren er juist grote waardestijgingen bij de aandelen. Dit resulteerde in lagere dekkinggraden voor de pensioenfondsen PostNL in de periode maart – april 2020, maar een stijging van dekkinggraad in het vierde kwartaal van 2020 (zie grafiek 1).

De rente is van belang voor de waardering van de toekomstige verplichtingen op de balans van een pensioenfonds, ook wel technische voorziening (TV) genoemd. In 2020 heeft de daling van de rente tot een stijging van de technische voorziening geleid met een negatief effect op de dekkinggraad. Dit effect wordt voor een deel afgedekt met beleggingen, zoals beschreven in paragraaf 2.5.

Ook de overgang naar de nieuwe Prognosetafel AG2020 gaf een stijging van de dekkinggraad (+2,6%) per 31 december 2020. In de Prognosetafel AG2020 staat de meest recente inschatting van de toekomstige sterfte voor de Nederlandse bevolking. De levensverwachting zal in de toekomst naar verwachting nog steeds stijgen. Deze stijging zal naar verwachting echter minder snel verlopen in vergelijking met Prognosetafel AG2018. De prognosetafel wordt gehanteerd om de TV vast te stellen.

In grafiek 1 wordt de ontwikkeling van de dekkinggraad over het afgelopen jaar weergegeven.

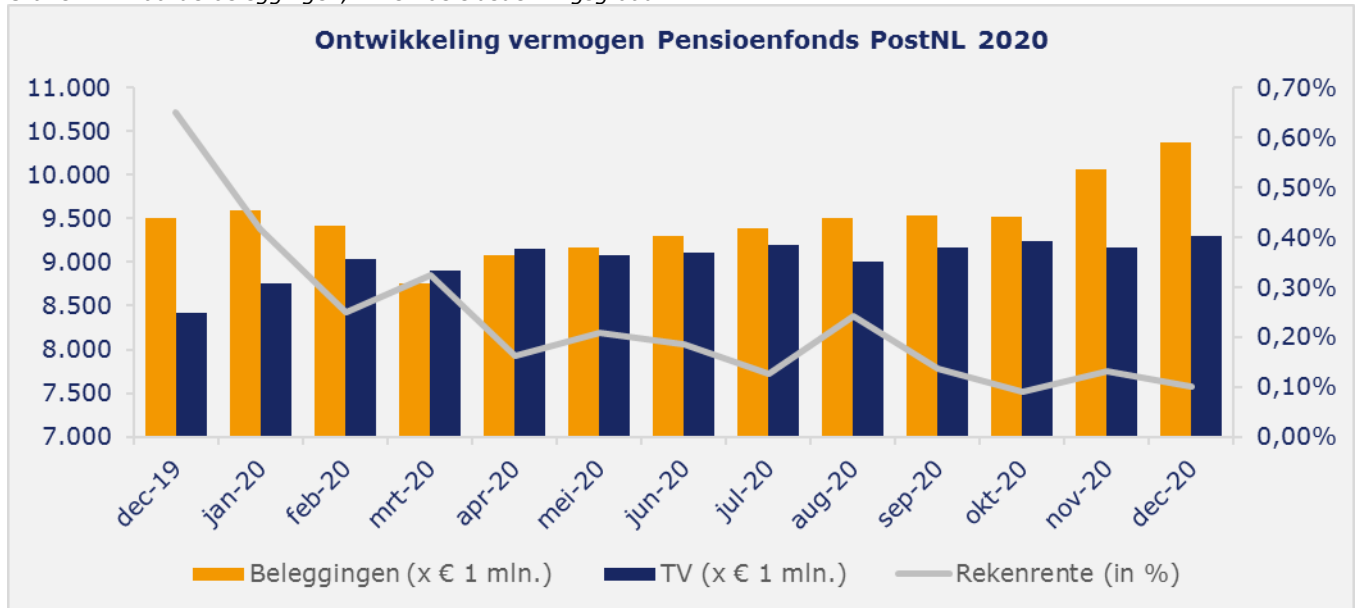
Grafiek 1: Ontwikkeling dekkinggraden in 2020

In de grafiek is te zien dat de actuele dekkinggraad in maart een dieptepunt bereikte door de ongunstige beleggingsresultaten. De beleggingsresultaten waren in het vierde kwartaal van het jaar gunstig. De rente lag ultimo 2020 lager dan ultimo 2019. De toekomstbestendige toeslaggrens wordt elk jaareinde herijkt. De daling van de toekomstbestendige toeslaggrens van 123,1% naar 121,1% in december wordt veroorzaakt door de daling van de rentestand eind 2020 ten opzichte van eind 2019.

In grafiek 2 is de samenhang tussen de waarde van het vermogen en de verplichtingen van het pensioenfonds met de rente weergegeven.

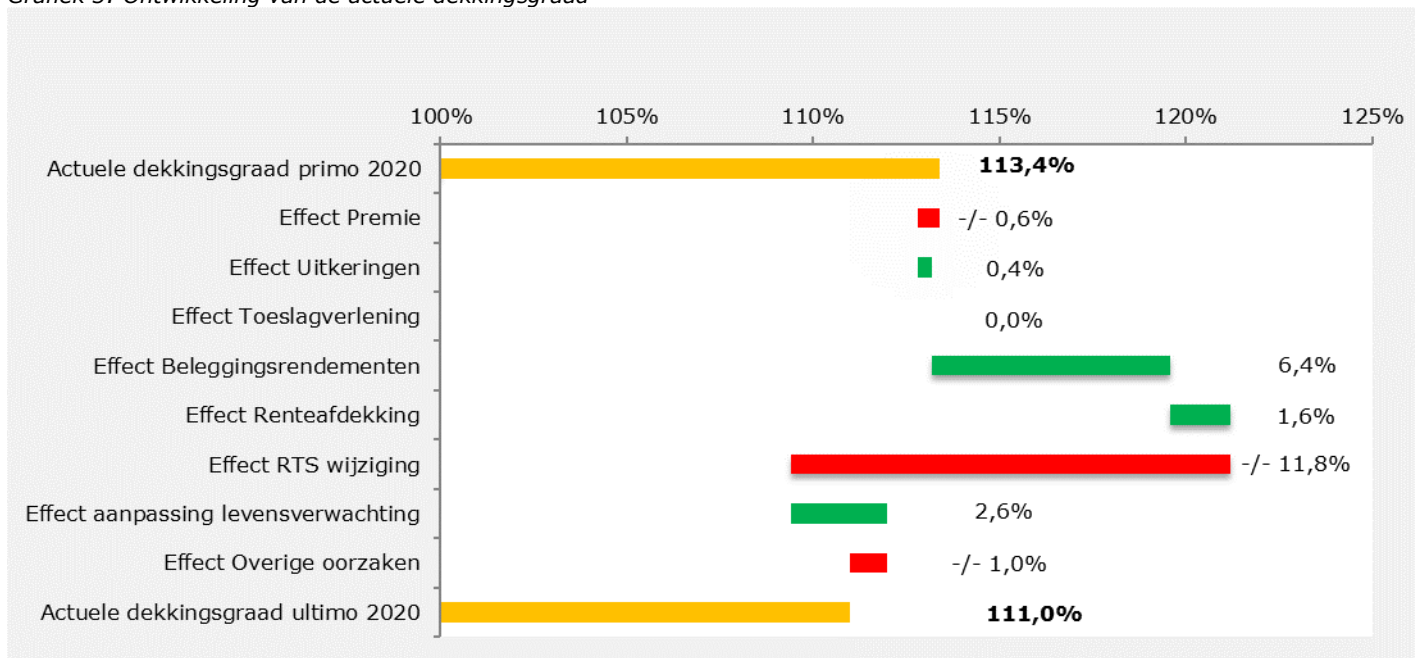
Grafiek 2: Waarde beleggingen, TV en beleidsdekkingsgraad

Zoals aangegeven, wordt de waarde van de verplichtingen beïnvloed door wijziging van de rente. Het pensioenfonds heeft dit renterisico voor een deel afgedekt. Een negatief effect van rentedaling op de technische voorziening wordt echter deels gecompenseerd door een positief rendement op de beleggingen die worden aangehouden ter afdekking van het renterisico. Bij stijging van de rente is het effect omgekeerd; de technische voorziening daalt (positief effect) en de waarde van de beleggingen die worden aangehouden ter afdekking van het renterisico daalt (negatief effect).

Naast de ontwikkeling van de rente zijn er nog andere effecten die de dekkingsgraad beïnvloeden. In grafiek 3 wordt het verloop van de actuele dekkingsgraad in 2020 weergegeven, uitgesplitst naar oorzaak.

Grafiek 3: Ontwikkeling van de actuele dekkingsgraad

In de grafiek worden de mutaties getoond die het verloop van de actuele dekkingsgraad in 2020 bepalen.

Effect premie

In 2020 is de opbouw van pensioenverplichtingen gefinancierd op basis van het verwacht rendement. Het effect premie is negatief, omdat de premiebaten niet de volledige opbouw van de nieuwe aanspraken dekken.

Effect toeslagverlening

Er heeft geen toeslagverlening plaatsgevonden.

Effect beleggingsrendement

De gunstige beleggingsrendementen in 2020 hadden een positief effect op de dekkingsgraad.

Effect renteaftdekking

Omdat het pensioenfonds het renterisico voor een deel heeft afgedekt, heeft dit als gevolg dat het deel van de beleggingsportefeuille dat hiertoe is ingericht, een positief beleggingsrendement vertoont.

Effect wijziging rentetermijnstructuur (RTS)

Het niveau van de RTS ultimo 2020 ligt onder de RTS ultimo 2019. Wanneer beide curves worden uitgedrukt in één gemiddeld rentepercentage is de rente in 2020 met ongeveer 0,55%-punt gedaald. Dit leidt tot een toename van de voorziening en dus tot een negatief effect op de dekkingsgraad.

Effect aanpassing levensverwachting

In september 2020 heeft het Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2020 gepubliceerd. Pensioenfonds PostNL past deze toe per 31 december 2020. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op deze sterftekansen (met onze eigen ervaringssterfte) plaatsgevonden. Het betreft hier een wijziging van de correctiefactoren van de vrouwelijke hoofdverzekerden. Deze aanpassingen van de sterftegrondslagen leiden tot een lagere technische voorziening en daarmee tot een hogere dekkingsgraad.

Overige oorzaken

De mutatie van de dekkingsgraad vanwege overige oorzaken betreft met name kruiseffecten (-0,8%-punt). Kruiseffecten treden op doordat verschillende mutaties procentueel worden uitgedrukt ten opzichte van een beginstand. Als de tussenliggende mutaties groter zijn, neemt het optredende kruiseffect toe.

3.1.1. Herstelplan

Het pensioenfonds heeft begin 2020 een geactualiseerd herstelplan ingediend bij de toezichthouder. De toezichthouder heeft het herstelplan goedgekeurd. Het herstelplan laat zien dat, gegeven de wettelijk voorgeschreven manier van berekenen, het pensioenfonds verwacht dat het binnen tien jaar een beleidsdekkingsgraad heeft gelijk aan de vereiste dekkingsgraad (ultimo 2020: 115,1%).

3.1.2. Haalbaarheidstoets

Het voornaamste doel van de haalbaarheidstoets is dat wij en sociale partners kunnen beoordelen of de gemaakte beleidskeuzes en gekozen ondergrenzen zich verhouden tot de geformuleerde pensioenambitie. De uitkomst van de haalbaarheidstoets is een signaalfunctie voor het bestuur en sociale partners om eventueel het beleid bij te stellen.

Het pensioenfonds voert jaarlijks een haalbaarheidstoets uit. Daarmee geeft het pensioenfonds inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's op de lange termijn. Uit de haalbaarheidstoets die we in 2020 hebben uitgevoerd, blijkt dat we hieraan voldoen. Het afgesproken premiebeleid is reëel en haalbaar, en het pensioenfonds heeft voldoende herstelkracht vanuit het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad. Bij ingrijpende beleidswijzigingen moet een nieuwe haalbaarheidstoets worden uitgevoerd. Hiervan is bij ons geen sprake.

3.1.3. Kosten

Kerngetallen kosten

	2020	2019	2018	2017	2016
Uitvoeringskosten pensioenbeheer (in euro per deelnemer)	€ 138	€ 146	€ 155	€ 154	€ 156
Vermogensbeheerkosten (in % van gemiddeld belegd vermogen)	0,45%	0,44%	0,34%	0,34%	0,28%
Transactiekosten (in % van gemiddeld belegd vermogen)	0,13%	0,10%	0,16%	0,19%	0,14%

Uitvoeringskosten pensioenbeheer

De totale pensioenuitvoeringskosten zijn licht gedaald ten opzichte van voorgaand jaar (2020: € 8.993 duizend, 2019: € 9.116 duizend). De ca. 6% daling van de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een stijging van het aantal actieve- en pensioengerechtigde deelnemers. Gedurende de corona-crisis is sprake geweest van een sterke toename van internet-aankopen. Dit heeft geleid tot de aanname van extra personeel bij de werkgever. Ook de overname van Sandd door PostNL heeft geleid tot een toename van het personeel.

Toelichting vermogensbeheerkosten

Gedurende 2020 is sprake geweest van transitiekosten als gevolg van de gedeeltelijke herinrichting van de beleggingsportefeuille met behulp van onze fiduciair. Als gevolg hiervan zijn de transactiekosten hoger uitgevallen dan voorgaand jaar. Daarbij is 2019 vooral een "rustig" jaar geweest, waardoor de transactiekosten in dat jaar onder het gemiddelde lagen. In procenten van het belegd vermogen zijn de totale kosten van het vermogensbeheer echter vrijwel gelijk gebleven.

Directe vermogensbeheerkosten

De directe vermogensbeheerkosten bestaan uit de volgende posten:

- Beheervergoeding: Dit is een vaste beheervergoeding voor het operationeel vermogensbeheer per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie.
- Indien van toepassing: performance fee: Dit is een prestatieafhankelijke vergoeding voor het beter presteren dan de benchmark, waarbij rekening wordt gehouden met eventuele negatieve relatieve rendementen uit de vorige jaren.
- Vergoeding advies, administratie en rapportage: Dit is de vergoeding voor de integrale dienstverlening conform de uitbestedingsovereenkomst.
- Vergoeding fiduciair adviseur.
- Overige directe kosten: Dit betreft onder andere de kosten van dienstverlening derivaten en de kosten van het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen beleid.
- Toegerekende kosten van het pensioenfondsbestuur, waaronder kosten van toezicht.

Indirecte vermogensbeheerkosten

De indirecte vermogensbeheerkosten bestaan uit kosten die worden gemaakt binnen de onderliggende beleggingsfondsen. Deze bestaan uit de volgende posten:

- Beheervergoeding externe managers: Dit is een (basis) vergoeding per tijdsperiode die onafhankelijk is van de prestatie.
- Performance fee externe managers: Dit is een prestatieafhankelijke vergoeding voor het beter presteren dan de benchmark door een manager, waar en wanneer relevant.
- Overige kosten: Dit betreft onder andere de vergoeding van de bewaarbank, administratiekosten, accountantskosten en juridische kosten.

De kosten vermogensbeheer worden gerapporteerd in euro's en als percentage van het gemiddelde van het totaal belegd vermogen. Voor het niet-beursgenoteerde vastgoed zijn de kosten vermogensbeheer gebaseerd op een schatting. De schattingen zijn gebaseerd op opgaven van externe managers van kosten in onderliggende beleggingsstructuren. Voor de overige beleggingscategorieën is het aandeel aan geschatte kosten beperkt. De volgende tabel geeft de kosten per beleggingscategorie weer.

	2020 x € 1.000	2020 % gemiddeld belegd vermogen	2019 x € 1.000	2019 % gemiddeld belegd vermogen
Kosten vermogensbeheer				
Algemeen	5.582	0,06	11.690	0,13
Aandelen	14.250	0,15	8.432	0,10
Vastrentende waarden	11.308	0,12	8.830	0,10
Vastgoed	10.450	0,11	8.780	0,10
Derivaten	0	0,00	471	0,01
Totaal	41.590	0,45	38.203	0,44
Transactiekosten				
Aandelen	4.337	0,05	3.217	0,04
Vastrentende waarden	5.017	0,05	2.992	0,03
Vastgoed	1113	0,01	733	0,01
Derivaten	1.687	0,02	1.394	0,02
Totaal	12.154	0,13	8.335	0,10

In de categorie 'Algemeen' zijn vermogensbeheerkosten opgenomen die niet aan beleggingscategorieën toegerekend kunnen worden. Ten opzichte van de 2019 zijn deze kosten significant lager en de kosten 'Aandelen' significant hoger. Dit wordt verklaard doordat over 2020 een betere toedeling mogelijk was.

Toerekening kosten

Kosten die niet direct toegerekend kunnen worden aan de pensioenuitvoering of vermogensbeheer zijn naar rato verdeeld over deze categorieën. Dit geldt bijvoorbeeld voor kosten voor bestuur en commissies, externe adviseurs en toezichthouders. Deze kosten bedragen in 2020 € 2.142 duizend (2019 € 2.250 duizend). In 2020 bedraagt het deel van de kosten dat toegerekend is aan vermogensbeheer € 1.893 duizend (2019: € 1.891 duizend) en aan de pensioenuitvoering € 251 duizend (2019: € 359 duizend).

Vergelijking kosten met benchmark

Wij beoordelen periodiek hoe de uitvoeringskosten van het pensioenfonds zich verhouden tot vergelijkbare pensioenfondsen. Wij hebben de pensioenuitvoeringskosten in 2020 beoordeeld aan de hand van een in het najaar van 2020 verschenen algemene rapportage van Lane Clark & Peacock (LCP)³ over de uitvoeringskosten 2019. In de onderstaande tabel is een vergelijking opgenomen, inclusief de vergelijking van de kosten in 2018.

	2019		2018	
	LCP	PF PostNL	LCP	PF PostNL
Pensioenbeheerkosten	€ 182	€ 146	€ 176	€ 155
Vermogensbeheerkosten	0,39%	0,44%	0,40%	0,34%
Transactiekosten	0,10%	0,10%	0,10%	0,16%

De kosten vermogensbeheer waren in 2019 hoger doordat gedurende 2019 sprake is geweest van eenmalige transitiekosten als gevolg van de overgang van het fiduciaire beheer en bewaarneming naar nieuwe dienstverleners. In 2020 zijn de vermogensbeheerkosten weliswaar met ruim 8% toegenomen, maar in procenten van het gemiddeld belegd vermogen nagenoeg gelijk gebleven. Wij beoordelen dit als een beheerste ontwikkeling, gegeven de ontwikkelingen in de beleggingsportefeuille.

De pensioenuitvoeringskosten zijn in 2020 per deelnemer gedaald en tevens lager dan de benchmark; dit stemt ons tot tevredenheid. Niettemin zullen we de kostenontwikkeling kritisch blijven monitoren.

Kosten Beschikbare Premie Regeling & Individueel Pensioensparen

De deelnemer betaalt geen aan- en/of verkoopkosten. De beleggingskosten worden direct verrekend in het rendement. Deze kosten zijn afhankelijk van het depot waarin wordt belegd.

Life Cycle	2020	2019	Vrij beleggen	2020	2019
Depot 1	0,3%	0,4%	Depot A	0,3%	0,3%
Depot 2	0,3%	0,4%	Depot B	0,3%	0,3%
Depot 3	0,3%	0,3%	Depot C	0,3%	0,2%
Depot 4	0,3%	0,3%	Depot D	0,3%	0,2%
Depot 5	0,3%	0,3%	Depot E	0,3%	0,2%
Depot 6	0,3%	0,3%	Depot F	0,1%	0,1%
Depot 7	0,3%	0,2%			
Depot 8	0,3%	0,2%			
Depot 9	0,3%	0,2%			
Depot 10	0,3%	0,2%			

³ Dit betreft de rapportage 'Inzicht in de pensioenbeheer-, vermogensbeheer- en transactiekosten van Nederlandse pensioenfondsen' uit 2020 (over 2019).

3.1.4. Actuariële analyse

Alle toekomstige pensioenen die nu zijn opgebouwd worden gewaardeerd door hiervoor een verplichting op te nemen, de technische voorziening. De technische voorziening, samen met de omvang van de beleggingsportefeuille bepaalt voor een belangrijk deel de financiële positie van een pensioenfonds. Het verloop van de technische voorziening wordt voor een groot deel bepaald door de bewegingen van RTS.

In onderstaande tabel staat een analyse van het actuariële resultaat. Hierbij worden de actuariële uitgangspunten van het pensioenfonds vergeleken met de werkelijke actuariële ontwikkelingen over het verslagjaar. Omdat regelgeving, richtlijnen en aanwijzingen voor de jaarrekening en de actuariële analyse uiteenlopen, zijn sommige bedragen in onderstaande analyse anders dan die in de jaarrekening.

bedragen Euro x 1.000	2020	2019
Resultaat op beleggingen	663.563	1.254.590
Resultaat op wijziging RTS	-967.515	-1.028.727
Resultaat op premie	-24.642	2.522
Resultaat op waardeoverdrachten	950	-700
Resultaat op kosten	0	0
Resultaat op uitkeringen	501	-174
Resultaat op kanssystemen	13.609	1.851
Resultaat op toeslagverlening	19	-5.775
Resultaat op overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	193.978	-5.425
Resultaat op andere oorzaken	18.150	-144
Totaal saldo van baten en lasten	-101.387	218.018

In 2020 zijn de volgende belangrijke effecten op actuariële resultaat te onderscheiden:

Beleggingen

Het resultaat € 663,6 miljoen positief. Dit wordt veroorzaakt doordat het werkelijke beleggingsrendement hoger was dan de benodigde intresttoevoeging aan de technische voorzieningen.

Wijziging rentetermijnstructuur (RTS)

Het niveau van de RTS ultimo 2020 ligt onder het niveau van de RTS ultimo 2019. Wanneer beide curves worden uitgedrukt in één gemiddeld rentepercentage is de rente in 2020 met ongeveer 0,55%-punt gedaald. Dit leidt tot een toename van de voorziening en dus tot een negatief resultaat. In 2019 was het resultaat ook negatief vanwege een gedaalde RTS ten opzichte van 2018.

Premie

De zuivere kostendekkende premie is bepaald op basis van de rentetermijnstructuur en overige actuariële grondslagen per 31 december 2019. De gedempte kostendekkende premie is bepaald op basis van het verwachte rendement gecorrigeerd voor de toekomstbestendige toeslagverlening ter hoogte van de verwachte prijsinflatie. De feitelijke premie is voor het pensioenfonds gelijk aan de gedempte kostendekkende premie.

Kans systemen

Aan het vaststellen van de technische voorzieningen liggen pensioenfonds specifieke kans systemen ten grondslag. De belangrijkste zijn sterfte en arbeidsongeschiktheid. In 2020 is het resultaat net als in 2019 positief, vooral doordat de werkelijke sterfte hoger is dan de veronderstelde sterfte.

Toeslagverlening

Per 1 januari 2020 heeft het bestuur een toeslag van 0,07% verleend. Het bestuur heeft besloten om per 1 januari 2021 geen toeslag te verlenen, vanwege de financiële positie van het fonds.

Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen

Het Actuariële Genootschap (AG) heeft op 9 september 2020 de nieuwe AG Prognosetafel gepubliceerd (AG2020). Invoering van de nieuwe prognosetafel leidt tot een verlaging van de technische voorzieningen met € 212.295 duizend. Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftetekansen (ervaringssterfte) plaatsgevonden. Het betreft hier een wijziging van de correctiefactoren van de vrouwelijke hoofdverzekerden. Invoering van de nieuwe correctiefactoren leidt tot een stijging van de technische voorzieningen met € 18.317 duizend.

Andere oorzaken

Het resultaat in 2020 wordt met name veroorzaakt door het verschil tussen de ontvangen koopsommen voor de inkoop van voorwaardelijk pensioen en de kosten voor aankoop van de daar bijbehorende pensioenaanspraken.

3.1.5. Kostendekkende premie

Het pensioenfonds voldoet aan de wettelijke eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte kostendekkende premie. De kostendekkende premie is de wettelijk minimaal benodigde premie voor de opbouw van het pensioen. Wij toetsen of de feitelijke premie hoger is dan de gedempte kostendekkende premie. Als dat niet het geval is, dan kan het pensioenfonds het opbouwpercentage verlagen. De premies 2020 zijn als volgt:

Feitelijke premie	92.995
Kostendekkende premie	137.288
Gedempte kostendekkende premie	92.995

De kostendekkende premie bestaat uit een actuariael benodigde premie voor de pensioenopbouw en de risicodekkingen voor overlijden en arbeidsongeschiktheid, de solvabiliteitsopslag, de opslag voor uitvoeringskosten en de opslag voor toeslagverlening. De kostendekkende premie is berekend op basis van de rentetermijnstructuur.

De gedempte kostendekkende premie bestaat uit dezelfde componenten als genoemd onder de kostendekkende premie, aangevuld met de premie die actuariael benodigd is voor de voorwaardelijke onderdelen van de regeling (toeslagpremie). Bij de bepaling van de gedempte kostendekkende premie wordt uitgegaan van het verwachte rendement met een opslag voor toekomstbestendige toeslagverlening ter hoogte van de verwachte prijsinflatie. Het verwachte rendement en de opslag voor de indexatie zijn vastgesteld op basis van de economische omstandigheden.

Een verdere specificatie van deze premiecomponenten is opgenomen in de jaarrekening, paragraaf 7.4.6.

3.2. Beleggingsresultaten

In deze paragraaf worden de beleggingsresultaten toegelicht. De beleggingsportefeuille van ons pensioenfonds bestaat voor een belangrijk deel uit beleggingen waar het pensioenfonds het risico loopt (zgn. Defined Benefit of DB). Daarnaast is er een beleggingsportefeuille voor de saldo's van de regeling Individueel Pensioensparen (IPS) en de Beschikbare Premiereregeling (BPR)⁴ waarvan het risico voor de beleggingsresultaten bij de deelnemers ligt.

Resultaten DB-beleggingen

2020 was het jaar van Corona, met ongekend harde dalingen op de beurs in februari en maart, gevolgd door onverwacht snel herstel in de rest van het jaar. Wie alleen naar de begin- en eindcijfers kijkt zal nooit weten dat in het voorjaar paniek overheerste. Beleggingen in aandelen sloten het jaar zelfs met positieve rendement af. Wat wel definitief veranderde was de rente. Deze stond eind 2019 al op historisch lage niveaus, maar daalde in het eerste kwartaal definitief naar waarden rond de 0%, om hier niet meer van terug te komen.

Omdat het pensioenfonds ongeveer 1/3^e deel van het risico op een dalende rente afdekt had dit netto een negatieve impact op de dekkingsgraad. De waarde van de verplichting om in de toekomst pensioenen uit te keren steeg harder dan de waarde van de staatsobligaties en rentederivaten.

Binnen het risicovollere gedeelte van de portefeuille leverden met name de actieve aandelenmanagers positieve resultaten. Opkomende landen hadden als geheel al minder last van de Coronacrisis, maar de actieve fondsen in deze categorie presteerden ook nog beduidend beter dan de benchmark.

Vastgoed kende een zeer gemengd beeld. De defensievere niet-beursgenoteerde beleggingen behaalden positieve rendementen, maar beursgenoteerde vastgoedbedrijven moesten zware verliezen noteren. Dit kwam vooral door de onzekerheid voor winkels en kantoren wereldwijd.

Van de vastrentende beleggingen zagen we over de hele linie licht positieve cijfers. Voor hypotheekbewogen de rentes door het jaar heen eigenlijk nauwelijks, omdat de effecten van Corona op de Nederlandse woningmarkt nog altijd niet duidelijk zijn. Wel werden hypotheekverstrekker strenger voor wat betreft de eisen die aan nieuwe klanten werden gesteld. Voor bedrijfsobligaties, zowel de veiliger *investment grade* als de meer risicovolle *high yield* leningen, liepen rentes in maart sterk op. Toen centrale banken duidelijk maakten dat zij praktisch garant zouden staan voor al deze leningen door bijna onbepaald obligaties op te kopen daalden de rentes gestaag naar niveaus die vergelijkbaar zijn met de situatie voor Corona.

Categorie	Allocatie 31-12-2020 (€ x 1.000)	Rendement (%) na kosten	Benchmark (%)	Relatief (%)
Matching portefeuille	1.518.890	10,5%	13,6%	-3,1%
Renteafdekking overlay	1.516.380	10,6%	13,6%	-3,0%
Liquiditeiten	2.510	-2,0%	0,0%	-2,0%
Rendementsportefeuille	8.662.741	6,0%	3,5%	2,5%
Aandelen ontwikkelde landen	2.687.555	10,3%	4,4%	5,9%
Aandelen opkomende landen	620.965	19,4%	8,5%	10,9%
Onroerend goed	917.305	-4,3%	-4,7%	0,4%
Vastrentende waarden High Yield	785.475	-2,4%	-3,2%	0,8%
Vastrentende waarden Inv. Grade	3.532.348	2,4%	2,3%	0,1%
Valuta-afdekking	10.336	0,0%	0,0%	0,0%
Liquiditeiten	108.757	-14,8%	-0,5%	-14,3%
	10.181.631	6,8%	5,1%	1,7%

Samenvattend zijn we van oordeel dat, gegeven de samenstelling van onze beleggingsportefeuille, de rendementen tot tevredenheid stemmen. De benchmark is verslagen met 1,7% meer rendement, terwijl de vermogensbeheerkosten met slechts € 3,4 mln. zijn gestegen.

⁴ Zie voor een toelichting op deze regelingen paragraaf 2.2.

Resultaten Individueel Pensioensparen (IPS) en Beschikbare-Premieregeling (BPR)

Door de positieve rendementen op zowel zakelijke waarden als vastrentende waarden lieten alle depots een positief rendement zien. Dit geldt in het bijzonder in de depots behorende bij oudere deelnemers, zoals depot 8 t/m 10, doordat hier meer in vastrentende waarden wordt belegd.

Eind 2020 bedraagt het in de Life Cycle depots belegd vermogen € 25,2 miljoen (2019: € 25,0 miljoen). In de Vrij beleggen depots bedraagt het belegd vermogen eind 2020 € 2,3 miljoen (2019: € 2,3 miljoen).

Life Cycle	Rendement	Benchmark	Rel.	Vrij beleggen	Rendement	Benchmark	Rel.
Depot 1	3,5	1,4	2,1	Depot A	2,9	1,5	1,4
Depot 2	3,6	2,0	1,7	Depot B	3,0	2,0	1,0
Depot 3	3,1	2,3	0,8	Depot C	4,3	3,4	0,9
Depot 4	4,3	2,6	1,6	Depot D	7,6	7,7	-0,1
Depot 5	4,6	3,2	1,4	Depot E	3,5	2,0	1,4
Depot 6	4,5	3,7	0,8	Depot F	-0,6	-0,5	-0,1
Depot 7	4,4	3,8	0,6				
Depot 8	6,1	5,7	0,4				
Depot 9	7,6	7,5	0,1				
Depot 10	7,4	7,7	-0,3				

Marktontwikkelingen

Terugblik markten 2020

De ontwikkelingen op financiële markten werden in 2020 uiteraard gedomineerd door het coronavirus. Het jaar begon nog positief, met de verwachting dat de economische groei weer enigszins zou kunnen aantrekken. Hoopgevend was ook het 'fase 1' handelsakkoord dat de VS en China sloten, waarmee een tijdelijke wapenstilstand in de handelsoorlog werd beklonken. Maar al snel werden de enorme gevolgen van COVID-19 voor de samenleving duidelijk. Opvallend was vooral de snelheid waarmee de crisis zich aandeed, met de snelste 30% daling van de aandelenbeurzen ooit, de enorme stijging van de werkloosheid in de Verenigde Staten, waarbij in een tijdsbestek van slechts twee weken liefst tien miljoen mensen hun baan verloren, de snelste afname van economische groei en de grootste daling van de olieprijs tot zelfs een negatief niveau.

Centrale banken reageerden met nieuwe beleidsmaatregelen: renteverlagingen, opkoopprogramma's en grootschalige verstrekking van liquiditeiten. Ook overheden hebben met grote steunpakketten de economieën voor nog meer schade weten te behoeden. Niettemin hebben economische cijfers over het tweede kwartaal een ongekeerde economische krimp laten zien.

De COVID-19 pandemie heeft bestaande trends versterkt en versneld. De afgelopen jaren zagen we reeds een toenemend belang van digitalisering en automatisering, geleidelijke de-globalisering, toenemende focus op klimaatontwikkelingen en groeiende ongelijkheid binnen samenlevingen. Daarnaast was sprake van aanhoudende lage groei, inflatie en renteniveaus die door centrale bankenbeleid nog eens verder naar beneden werden gedrukt. Deze trends zijn het afgelopen jaar verder toegenomen.

Op de financiële markten was het eerste kwartaal van 2020 een uitermate slechte periode voor beleggers. Maar de maatregelen van centrale banken en overheden hebben beleggers gerustgesteld. Ook de totstandkoming van een Europees Herstelfonds droeg bij aan een beter sentiment. En in de loop van het jaar zijn markten dan ook, in sommige gevallen zelfs meer dan volledig, hersteld. Wel was onder invloed van bovengenoemde trends sprake van grote verschillen tussen beleggingscategorieën, regio's en sectoren. De verregaande mate van spreiding van de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds heeft in 2020 dan ook duidelijk waarde toegevoegd.

Eind 2020 werd eindelijk een Brexit overeenkomst gesloten, hoewel we de vraag kunnen stellen of dit een positieve of negatieve uitkomst is. Positief is dat er uiteindelijk toch een voorlopig akkoord is, waarbij goederen zonder extra tarieven verhandeld kunnen worden. Maar er komen wel meer administratieve belemmeringen. Negatief is dat er over diensten nauwelijks iets is geregeld. Brexit heeft dan ook negatieve gevolgen voor de economie van het VK. Dat markten positief reageerden op de deal komt mogelijk mede doordat eventuele Brexit-verliezen in het niet vallen bij de schade door de coronapandemie.

De Amerikaanse dollar daalde gedurende het jaar circa 8% versus de euro. In de VS werden de officiële rentetarieven sterk verlaagd, terwijl dit in de eurozone niet gebeurde. Ook het Britse pond verzwakte, onder invloed van de Brexit perikelen, met ruim 5%. De Japanse yen daalde 3% ten opzichte van de euro.

Aandelen ontwikkelde markten

Aandelenmarkten kenden een grillig verloop in 2020. Na een slecht eerste kwartaal trad in het tweede kwartaal een sterk herstel op. Doorbraken in de ontwikkeling van een effectief vaccin gaven de markten in het vierde kwartaal nog verdere steun. Hierdoor sloot de wereldwijde aandelenindex 2020 uiteindelijk met een winst van ruim 10% af.

Toch waren verschillen in markten groot. Zo hadden vooral sectoren als energie en financials (veelal waarde-aandelen) en vastgoed het moeilijk door de economische recessie. Andere sectoren als technologie en duurzame consumentengoederen kenden een bijzonder goed jaar door sterke consumentenbestedingen en een versnelde digitaliseringstrend. Regionaal gezien presteerden de opkomende markten en Amerikaanse aandelen het best. Britse aandelen bleven duidelijk achter.

Aandelen opkomende markten

Aandelen in opkomende markten noteerden in 2020 positief rendement van 19%. Daarentegen daalden de valuta's van opkomende landen ten opzichte van de euro waardoor het rendement in euro's gemeten op 9% uitkwam. Chinese (+28%) en Koreaanse (+36%) aandelen presteerden sterk en profiteerden van de controle in deze landen over de verspreiding van het coronavirus. De Zuid-Amerikaanse aandelenmarkten hadden het moeilijker.

Onroerend goed

Vastgoed was afgelopen jaar de categorie die wellicht het hardst door de virusontwikkelingen werd getroffen. De gedwongen sluiting van winkels en het grootschalige thuiswerken zette een groot deel van de vastgoedsector (winkels, kantoren) onder druk. Logistieke centra en datacenters konden wel profiteren van de toegenomen internetverkoop en het thuiswerken. Ook woningen lieten, ondanks de economische recessie, nog steeds goede rendementen zien.

De lastige omstandigheden waren goed te zien in de rendementsontwikkeling van beursgenoteerd vastgoed. Wereldwijd liet deze categorie een daling zien van 17%, in Europa was dat een daling van 13%.

Vastrentende waarden (investment grade en high yield)

Het afgelopen jaar is de rente vooral in de VS gedaald. De Amerikaanse centrale bank verlaagde de rente met 1,5%-punt tot circa nul. Centrale banken hebben hun opkoopprogramma's uitgebreid en kopen nu vooral staatsobligaties en investment grade bedrijfsobligaties op. Naast de centrale banken van de grote economieën doen nu ook de centrale banken in Canada, Australië en enkele opkomende markten als Polen, Chili en Zuid Afrika aan deze kwantitatieve verruiming. De lage rentes hebben een hernieuwde zoektocht naar rendement door beleggers in gang gezet. Van de obligatiemarkt (investment grade) heeft nu ruim een kwart een negatief verwacht rendement.

De Duitse 10-jaars rente daalde in 2020 van -0,19% naar -0,57%. De Europese staatsleningenindex liet een rendement van 3,1% zien. Kredietopslagen lieten een vergelijkbaar beeld als de aandelenmarkt zien. In het eerste kwartaal liepen de opslagen sterk uit, maar in het restant van het jaar trad herstel op. Hierdoor boekten Europese bedrijfsobligaties uiteindelijk een rendement van 2,6%. Ook high yield obligaties en obligaties uit opkomende markten kenden uiteindelijk een goed jaar. Ook hier speelde de zoektocht naar rendement van beleggers een belangrijke rol.

Vooruitblik financiële markten 2021

Met nog hoge coronabesmettingscijfers en strenge maatregelen (zoals lockdowns) in vooral Europese landen, lijkt het er begin 2021 niet op dat de wereldeconomie spoedig volledig zal herstellen. Maar er zijn drie redenen om positief naar de toekomst te kijken. Ten eerste zullen de maatregelen effect sorteren. Ten tweede zal het virus aan het eind van de winter op natuurlijke wijze minder snel verspreid worden, net als de griep. Dat effect is duidelijk te zien in Australië, waar het nu zomer is. Ten derde is er een begin gemaakt met het vaccineren. Er zijn al vijf vaccins beschikbaar (3 Westerse, een Chinees en een Russisch) en er zitten er nog meer in de pijplijn. De VS en het VK lopen voorop met de vaccinaties, maar we verwachten dat ook in andere geïndustrialiseerde landen snel zal worden opgeschaald.

Bemoedigend is ook dat de wereldeconomie wat momentum heeft opgebouwd. Producenten in de industriële sector kregen in december in veel landen meer vertrouwen in de toekomst. Wereldwijd steeg de inkoopmanagersindex voor de industrie zelfs naar het hoogste niveau sinds 2018. Voor de dienstensector daalde de inkoopmanagersindex in de VS, maar het cijfer duidt nog steeds op groei. In de eurozone was juist het omgekeerde te zien: een flinke stijging maar nog wel krimp.

Het fiscale en monetaire beleid zal ondersteunend blijven werken. In de VS is op de valreep van 2020 een stimuleringspakket van 900 miljard dollar goedgekeurd (inmiddels uitgebreid naar bijna 2.000 miljard dollar). Daarin is onder andere opgenomen dat hogere werkloosheidsuitkeringen doorlopen tot in maart. Bovendien wordt er eenmalig 1.400 dollar per persoon uitgekeerd en is er extra steun voor het midden- en kleinbedrijf.

Misschien is stijgende inflatie of inflatieverwachtingen en stijgende rente wel het grootste risico voor beleggers. Economisch herstel kan leiden tot hogere rentes, vooral in de VS. Met de winst in Georgia heeft de Democratische partij naast het presidentschap ook controle over het Huis van Afgevaardigden en de Senaat. Daardoor wordt het voor president Biden gemakkelijker zijn politieke agenda uit te voeren. Fiscale stimulering via hogere uitgaven, deels gefinancierd met hogere belastingen en deels door hogere tekorten staan hoog op die agenda. Hogere overheidstekorten en hogere groei kunnen op termijn tot hogere rentestanden leiden.

De genoemde risico's en ontwikkelingen worden in de beleggingscommissie nauwlettend gevolgd en worden waar nodig in overleg met de fiduciair manager geadresseerd.

3.3. Maatschappelijk verantwoord beleggen

Hieronder worden de resultaten van onze aanpak op gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen toegelicht. Het beleid zelf is toegelicht in paragraaf 2.5.

Het pensioenfonds heeft een beleid op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen dat gericht is op het voorkomen van negatieve impact en het bereiken van positieve impact op drie hoofdgebieden die samenhangen met de Sustainable Development Goals (SDGs) van de Verenigde Naties op het gebied van:

- Klimaatactie
- Betaalbare en duurzame energie
- Goede gezondheid en welzijn

Specifiek op het gebied van klimaat is het fonds in 2020 en 2021 bezig het beleid te concretiseren. Hierbij is er voor beleggers houvast in de vorm van zogenaamde "klimaatbenchmark". De belangrijkste is de zogeheten Paris Aligned Benchmark. Bij deze benchmark wordt uitgegaan van de reducties die nodig zijn om de doelstellingen van het Akkoord van Parijs van een maximale opwarming van 2 graden Celsius. Volgens deze benchmark wordt de CO₂-uitstoot in 2020 met 50% gereduceerd, en vervolgens jaarlijks met 7% omlaag gebracht ten opzichte van het jaar ervoor.

Op termijn is ons doel om te voldoen aan de Paris Aligned Benchmark. Kanttekening hierbij is dat de beschikbaarheid van data naar verwachting de komende jaren nog een uitdaging zal vormen.

Hoe onze activiteiten ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) zich vertalen is verder terug te zien in de resultaten van het jaarlijkse onderzoek van de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO). In het VBDO-onderzoek over 2020 heeft het pensioenfonds een score van 2,2 (op een schaal van 5) gehaald. Hiermee staan we op de 21^e plek op de VBDO-ranglijst. In 2019 was de score 2,8 en stonden we op de 18^e plaats. Dit wil niet zeggen dat het beleid van het pensioenfonds in 2020 slechter was dan in 2019. De standaard waartegen alle pensioenfondsen afgemeten worden, wordt steeds hoger gelegd, en de vereisten voor wat betreft de onderbouwing bij het gevoerde het beleid worden steeds strenger. Alhoewel de VBDO-ranglijst voor het pensioenfonds geen doel op zich is, analyseren wij de feedback en zullen deze gebruiken om in 2021 op verschillende gebieden verbeteringen te realiseren.

Portefeuille ontwikkelingen en metingen

In 2020 zijn op meerdere vlakken stappen gezet richting een duurzamere portefeuille. Misschien wel de grootste was de transitie binnen Europese aandelen naar een fonds dat uitsluitend belegt in bedrijven die in vergelijking met concurrenten een lagere CO₂-uitstoot hebben om dezelfde omzet te genereren, of die actief zijn in een markt die bijdraagt aan één van de SDG's die het pensioenfonds tot prioriteit heeft benoemd. Daarnaast is er eind 2020 afgesproken met de beheerder van de staatsobligaties dat eind 2021 25% van de staatsobligaties een duurzaam karakter moet hebben. Dat wil zeggen dat het geld dat opgehaald is met de obligatie uitsluitend kan worden gebruikt voor een specifiek doel, en dat daar ook over gerapporteerd moet worden.

Verder is in 2020 besloten om te gaan beleggen in duurzaam geëxploiteerde landbouwgrond. Dit maakt het mogelijk om een bijdrage te leveren aan een zo duurzaam mogelijke productie van voedsel. Op termijn moet zo'n 2% van het vermogen belegd worden in deze categorie.

Om de ambities op het gebied van klimaat te kunnen meten is het nodig om te meten hoe de CO₂-uitstoot van de portefeuille zich ontwikkelt door tijd. Daarom is in 2020 de uitstoot per 2019 gemeten van alle beursgenoteerde aandelen waar het pensioenfonds in belegt. Dit dient als een "nulmeting" voor de komende jaren. Het resultaat van deze nulmeting is dat wij in 2019, afhankelijk van de manier van meten, tussen de 8% en 14% minder CO₂ uitstootten dan de markt.

Ethische screening

Op dit moment is het pensioenfonds niet belegd in ondernemingen die niet voldoen aan het uitsluitingenbeleid van het pensioenfonds.

ESG-score

Hoe de bedrijven waarin het pensioenfonds belegt is scoren op het gebied van verantwoord ondernemen, kan worden uitgedrukt in termen van ESG-scores. Hierin worden bedrijven beoordeeld op hun prestaties op het gebied van verantwoord ondernemen, ten opzichte van andere bedrijven in dezelfde sector. We zien het als een positief streven om het aantal bedrijven met lage scores (zoals BB, B en CCC) in de portefeuille te reduceren.

Engagement en naleving van de VN Global Compact

Op dit moment is het pensioenfonds voor 0.5% belegd in bedrijven die zich niet houden aan de principes uit de VN Global Compact. Het gaat hier om in totaal 22 bedrijven. Met 15 daarvan voeren de vermogensbeheerders dialoog ("engagement") om te proberen de bedrijfsvoering in lijn te krijgen met de VN Global Compact. In onderstaande afbeelding zijn voor aandelen en bedrijfsobligaties de verdeling over de ESG ratings en de percentages Global Compact "Fails", "Watch List" en "Pass" bedrijven weergegeven.

GRESB-score vastgoed

De Global Real Estate Sustainability Benchmark-score (hierna: GRESB-score) in de tabel hieronder toont op het eerste gezicht een verslechtering. Dit komt echter door wijzigingen in de systematiek van GRESB. Het verschil tussen de oude en nieuwe methodiek is ongeveer 4 punten. Rekening houdend met en gecorrigeerd voor de gewijzigde GRESB score-metingen is onze score in 2020 licht beter dan in 2019. In 2019 lag de score 15 punten boven het gemiddelde van de markt, in 2020 was dat 16 punten.

Niet-genoteerd onroerend goed	GRESB-sterren	GRESB-score	Dekking
Europa	★★★★★	86 pt (2019: 87 pt)	98%
Azië-Pacific en Noord-Amerika	nvt	79 pt (2019: 81 pt)	100%

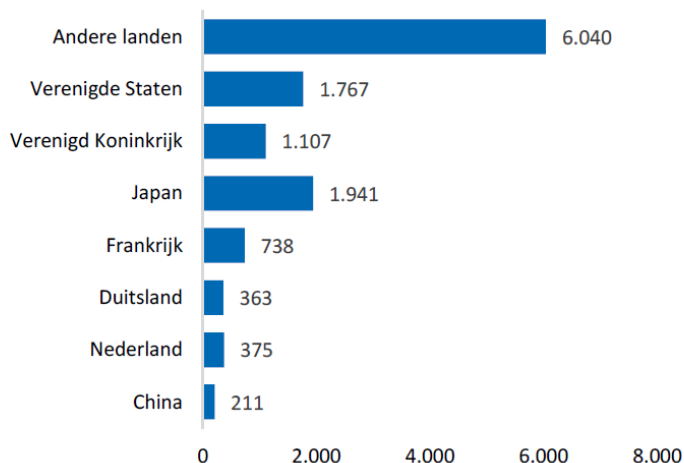
Betrokken aandeelhouderschap

Stemmen

Het pensioenfonds stemt op aandeelhoudervergaderingen wereldwijd. Voor stemactiviteiten wordt gebruik gemaakt van het gespecialiseerde stemadviesbureau ISS en er wordt in beginsel gestemd conform de 'ISS International Sustainability Proxy Voting Guidelines'. In bijzondere gevallen, zoals Eumedion alerts, afwijkingen van de Nederlandse Governance Code of sector-brede aandeelhoudersresoluties, kan afgeweken worden van het ISS stemadvies. Dit is in 2020 11 keer voorgekomen.

Ook is er niet altijd met het management mee gestemd. In ongeveer 7,5% van de gevallen stemden wij tegen het advies van de directie in.

Aantal stemmen in Nederland en belangrijke markten

Uitgebrachte stemmen per thema

	Overname	Kapitaal structuur	Bestuur	Reorganisatie & fusies	Mensen rechten	Bedrijfs-specifiek	Compensatie	Overige
Uitgebrachte stemmen	125	985	6.740	213	9	3.340	1.344	94
Afwijkend van management	11	129	487	20	6	127	227	48
Afwijkend van ISS stemadvies	-	-	3	-	-	3	1	4

3.4. Pensioenregeling

Pensioenregeling in het verslagjaar 2020

Opbouwpercentage

In 2020 bedroeg het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen 1,751%. Dit is lager dan fiscaal gezien maximaal is toegestaan, namelijk 1,875%. Sociale Partners hebben de pensioenpremie die betaald wordt namelijk gemaximeerd. Is de premie niet voldoende om de het maximale opbouwpercentage toe te kennen, dan wordt het opbouwpercentage lager vastgesteld.

Toeslagen

Per 1 januari 2020 hebben wij de pensioenaanspraken met 0,07% verhoogd. Dit is een lager percentage dan onze ambitie was. De beleidsdekkingsgraad was namelijk onvoldoende om een volledige toeslagverlening toe te kennen. Eind 2020 was de beleidsdekkingsgraad niet voldoende om wettelijk gezien een toeslag te mogen verlenen. Daarom hebben wij per 1 januari 2021 geen toeslag kunnen verlenen.

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de toegekende toeslagverlening, de volledige toeslagverlening, waarin ook het verschil en de totale achterstand per 1 januari wordt weergegeven.

Voorwaardelijk pensioen

Afspraken over voorwaardelijk pensioen, ook bekend als zacht pensioen, hebben sociale partners en werkgever in 2006 gemaakt. Het is een vergoeding voor het weggeven van vervroegingsregelingen VUT, PPB en pensioenaanvulling tot 65 jaar. Na 15 jaar dient dit pensioen ingekocht te worden en wordt het onvoorwaardelijk. In 2020 hebben wij met de werkgever afspraken gemaakt over de financiering van dit voorwaardelijk pensioen. Eind 2020 hebben wij circa € 200 miljoen van PostNL ontvangen. Het restantbedrag van maximaal circa € 80 miljoen volgt de komende vijf jaar. Het te ontvangen bedrag is gelijk aan de verplichtingen die wij erbij krijgen. Per 31 december 2020 hebben wij de voorwaardelijke aanspraken voor deelnemers in de cao-regeling daarmee ingekocht en zijn deze aanspraken definitief geworden. Voor deelnemers in de pao-regeling vindt deze inkoop per 31 december 2021 plaats en bedraagt circa € 2,5 miljoen. Vanaf het moment dat het voorwaardelijk pensioen definitief is geworden is dit onderdeel van het ouderdomspensioen van onze deelnemers.

In 2020 zijn de volgende premies voor inkoop VPL in rekening gebracht bij de werkgever:

Deelnemers die in de loop van het boekjaar met pensioen zijn gegaan	26.551
Inkoop Waardelogistiek-Geldnet per 31 december 2020	55
Inkoop CAO groep per 31 december 2020 (betaald)	199.879
Inkoop CAO groep per 31 december 2020 (vordering op de werkgever, te betalen in 5 jaarlijkse termijnen)	80.366
Totaal VPL-koopsom 2020	306.851

3.5. Communicatie

In het actieplan 2020 is het meerjaren communicatiebeleid vertaald naar concrete uitvoering. Hierin zijn de acties beschreven die we uitvoeren om de doelstellingen te halen.

Voor de bevordering van het 'Pensioenbewustzijn' hebben we in 2020 een aantal campagnes uitgevoerd. Rond de verzending van het UPO is via een campagne aandacht gevraagd voor 'overzicht' door deelnemers aan te sporen MPO (Mijn Pensioen Overzicht; landelijke website) te bezoeken. De pensioen3daagse in november was met name gericht op de wat jongere actieve deelnemers. Via wat modernere middelen zoals video's, strip en apps is onder een brede doelgroep aandacht gevraagd voor pensioen. We sloten daarbij aan bij de landelijke activiteiten. In het najaar is via de campagne 'pensioenmythes' aandacht geschonken aan mythes rond pensioen die nog altijd actueel zijn. En in de campagne ontkracht en uitgelegd zijn. Deze campagne wordt in 2021 herhaald.

In samenwerking met KCM is de communicatie over MVB actief opgepakt. Eind 2020 is de MVB-website herzien en is een podcast opgenomen. Deze MVB-communicatie krijgt een vervolg in 2021.

De diverse campagnes maar ook de reguliere digitale berichten bewijzen keer op keer, dat het digitaal benaderen van onze deelnemers steeds weer veel websitebezoek oplevert.

In 2020 is gestart met de organisatie van deelnemerspanels om invulling te kunnen geven aan de doelstelling 'Dichtbij'. De panels, waarin zowel actieven als pensioengerechtigden deelnemen, leveren belangrijke input voor de inrichting en uitvoering van de deelnemerscommunicatie. In 2021 worden wensen vanuit het panel geïmplementeerd voor wat betreft MVB-communicatie en de inrichting van het digitale Bericht van uw pensioenfonds.

In verband met corona zijn de panels digitaal georganiseerd. Corona was ook de reden dat persoonlijke spreekuren geen doorgang konden vinden. Hiervoor is in het vierde kwartaal een oplossing gevonden door de inzet van videochat-sprekuren. De eerste resultaten zijn erg goed met een gemiddelde waardering van 9,7.

In het jaarlijkse overleg tussen pensioenfonds, werkgever en sociale partners is weer aandacht geschonken aan de financiële situatie van het pensioenfonds, het opbouwpercentage en het feit dat een kleine toeslag kon worden gegeven.

In het voorjaar zijn verkiezingen voor het Verantwoordingsorgaan georganiseerd. Dit gebeurde deels digitaal/deels schriftelijk. De procedure rond de verkiezingen is geëvalueerd en heeft geleid tot een kleine aanpassing waardoor de groep kiesgerechtigden iets groter wordt.

Het jaarlijkse deelnemersonderzoek is gehouden en heeft weer belangrijke input gegeven voor de koers voor de komende jaren. Evenals het verkort jaarverslag is van de uitkomsten van het onderzoek een aansprekende infographic gemaakt.

3.6. Governance

Personele wisselingen

Bestuur

Op 1 januari 2020 is de heer Vlaar formeel gestart als opvolger van de heer Harmsen. De termijn van de heer Harmsen liep op 1 januari 2020 af en hij was niet meer herbenoembaar door het bereiken van de maximale zittingstermijn. Per april 2020 is mevrouw Eijgermans-Jacobs afgetreden. Mevrouw Eijgermans-Jacobs had zitting namens de deelnemers. De FNV heeft de heer Lahiri als opvolger voorgedragen. Wij hebben deze voordracht overgenomen en de Raad van Toezicht heeft een verklaring van geen beletsel afgegeven. DNB heeft ook ingestemd met de voorgenomen benoeming. Als gevolg van het vertrek van mevrouw Eijgermans-Jacobs, en de heer Harmsen per 1 januari 2020, is de bezetting van het Dagelijks Bestuur gewijzigd. Naast de heer Van de Kieft nemen de heren Vlaar en Veldstra nu zitting in het Dagelijks Bestuur.

Raad van Toezicht

De samenstelling van de Raad van Toezicht is in 2020 niet gewijzigd. Op 30 juni 2020 liep de zittingstermijn van de voorzitter, de heer Ploegsma, af. Het Verantwoordingsorgaan heeft het recht een bindende voordracht af te geven ten aanzien van de leden van de Raad van Toezicht. Het Verantwoordingsorgaan heeft de heer Ploegsma voor een tweede termijn van vier jaar voorgedragen. Wij hebben deze voordracht overgenomen.

Verantwoordingsorgaan

De zittingstermijn van de heer Verweij (vertegenwoordiger werkgever), de heer Smit (vertegenwoordiger namens de deelnemers) en de heer Van Bruggen (vertegenwoordiger namens de pensioengerechtigden) verliep op 30 juni 2020. De werkgever heeft de heer Verweij voor nog een periode van vier jaar herbenoemd. Voor vertegenwoordigers namens de deelnemers en pensioengerechtigden zijn verkiezingen uitgeschreven. De heer Smit heeft zich niet herkiesbaar gesteld, de heer Van Bruggen wel.

Voor de vacante zetel namens de deelnemers hebben zich een tweetal kandidaten gemeld en voor de positie namens de pensioengerechtigden, naast de heer Van Bruggen, vijf kandidaten. Hierdoor hebben er verkiezingen plaatsgevonden voor beide zetels. Namens de deelnemers is de heer Van Baarle gekozen als opvolger van de heer Smit. De heer Van Bruggen heeft bij de pensioengerechtigden de meeste stemmen ontvangen en is op grond hiervan (her)benoemd.

Ontwikkelingen organisatie commissies/ werkgroepen

In 2018 en 2019 hebben wij de wereld waarin het pensioenfonds opereert, als turbulent omschreven. Dit is in 2020 niet veranderd. Met name de gevolgen van het Covid-19 virus waren ook van invloed op het pensioenfonds en de uitbestedingspartijen.

De coronacrisis heeft in vergelijking met andere 'gewone' bedrijven niet direct gevolgen gehad voor de financiële positie van ons pensioenfonds in vergelijking met andere 'gewone' bedrijven. Aangezien wij het vermogen langjarig strategisch hebben belegd, waren de ontwikkelingen op de financiële markten direct van invloed, maar aan het einde van 2020 hebben de financiële markten zich goed hersteld. De dagelijkse werkzaamheden hebben wij op een goede manier, digitaal, kunnen voortzetten. Dit geldt ook voor onze uitbestedingspartijen, die de dienstverlening aan ons en onze deelnemers tot op heden op een goede en verantwoorde wijze hebben kunnen continueren. Wij staan in nauw contact met de uitbestedingspartijen en houden, waar mogelijk via deelname aan crisis-teams, een vinger aan de pols over de dienstverlening.

Discussie nieuw bestuursmodel

In de afgelopen jaren zijn er diverse wijzigingen geweest bij ons pensioenfonds, maar ook in de wereld om ons heen. Er is onder andere sprake van meer en soms ingewikkeldere wet- en regelgeving, uitbreiding van het aantal uitbestedingspartijen en toename van het aantal projecten. Stakeholders van het paritaire model zijn bovendien minder in staat geschikte bestuurders voor te dragen (zowel qua tijd als deskundigheid) en de tijdsbesteding van de huidige bestuursleden vraagt om aandacht.

Naar aanleiding hiervan hebben we in 2019 het huidige bestuursmodel onderzocht. We hebben besloten het huidige paritaire bestuursmodel te behouden en een bestuursbureau in te richten om ons te ondersteunen. Eind 2020 is na een wervingstraject een manager geselecteerd die op 1 maart 2021 is gestart. De invulling van de overige posities in het bestuursbureau vindt zo spoedig mogelijk hierna plaats.

Sleutelfuncties

In 2020 zijn de sleutelfunctiehouders op het gebied van risicobeheer, actuariaat en audit verder aan de slag gegaan met de invulling van hun taak. In hoofdstuk vier is de rol en positie van de sleutelfunctiehouder in het integraal risico management systeem van ons pensioenfonds verder toegelicht.

De interne sleutelfunctiehouder risicobeheer heeft zich gericht op de reguliere risico-onderdelen van het bestuur, zoals de Risk Self Assessment (RSA), Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA), risicobereidheid en de eigenrisicobeoordeling (ERB). Daarnaast heeft deze sleutelfunctiehouder zich in 2020 met name gericht in het verder ontwikkelen van de periodieke risicorapportage voor het bestuur en op risico-opinies voor belangrijke onderwerpen die door het bestuur worden besproken. De sleutelfunctiehouder risicobeheer faciliteert daarmee een goed risicobeheerproces voor het bestuur en de bespreking van de mogelijke risico's die het fonds loopt.

De externe sleutelfunctiehouder actuariaat beoordeelt op kwartaalbasis de betrouwbaarheid en adequaatheid van de berekening van de Technische Voorziening en het verloop van de Technische Voorziening en de bijbehorende (beleids-)dekkingsgraad. Elk kwartaal ontvangen wij van deze sleutelfunctiehouder een rapportage hierover. De rapportages hebben geen aanleiding gegeven tot aanpassing van de uitgangspunten.

De externe sleutelfunctiehouder audit heeft in 2020 een tweetal audits uitgevoerd. Dit betreft een audit over de beheersing van het risicomanagement proces en de beheersing van de uitbestede processen. De bevindingen van deze audits zijn gedeeld met het bestuur.

Tevens neemt onze sleutelfunctiehouder audit zitting in het TKP multi-cliënt auditteam. Dit is een team, waarin een aantal sleutelfunctiehouders van klanten van TKP zitting heeft. In overleg met TKP worden audits uitgevoerd bij TKP over generieke processen die TKP voor alle klanten uitvoert. Dit is een efficiënte en financieel aantrekkelijke manier om deze processen te (laten) auditen. Het bestuur hecht grote waarde aan de bevindingen en rapportages van deze sleutelfunctiehouder en overlegt met hem tevens over onderwerpen die volgens het bestuur specifieke aandacht behoeven, alsmede over de bijbehorende vervolgacties.

Sociale partners

In 2020 hebben wij meerdere keren overleg gevoerd met de sociale partners. Deze overleggen stonden vooral in het teken van het gesloten pensioenakkoord. Sociale partners zijn onder andere verantwoordelijk voor het kiezen van één van de nieuwe pensioencontracten. Wij ondersteunen sociale partners inhoudelijk via de overleggen en met berekeningen. In 2021 zal dit zich verder ontwikkelen. Verder hebben wij in 2020 enkele overleggen gevoerd met de werkgever inzake de Uitvoeringsovereenkomst, voornamelijk over de bestaande bijstortregeling die onderdeel uitmaakt van deze overeenkomst.

Geschiktheid/ opleiding

In 2019 hadden wij een zelfevaluatie gedaan over ons eigen functioneren onder begeleiding van een externe partij. In de evaluatie zijn toen vragen gesteld over kennis en diversiteit, maar ook over gedrag en cultuur, taak- en rolverdeling van het bestuur en besluitvorming. Hiervoor is destijds ook input gevraagd van het VO en de RvT. Naar aanleiding van de zelfevaluatie is gebleken dat de bestuursleden voldoende geschikt zijn en onderling elkaar ook aanvullen. Er is een aantal aanbevelingen en acties vastgesteld waar wij verder mee gaan.

In 2020 hebben wij ons functioneren als bestuur opnieuw geëvalueerd en hebben wij gezamenlijk working principles opgesteld. Dit zijn uitgangspunten die wij belangrijk vinden voor ons functioneren en deze worden door ons in onze vergaderingen gehanteerd. Elke vergadering evalueren wij ons functioneren ook aan de hand van deze working principles.

Periodiek wordt een meerjarenplan opgesteld voor de geschiktheidsbevordering van de verschillende fondsorganen (bestuur, VO en RvT), zowel op gezamenlijke als op individuele basis. In 2019 is de planning van de geschiktheidsbevordering van de afgelopen jaren (2017 tot en met 2019) en de realisatie daarvan beoordeeld. Op grond hiervan hebben wij begin 2020 een nieuw opleidingsplan vastgesteld voor de periode 2020 tot en met 2022.

Beloningsbeleid

In 2020 hebben wij het beloningsbeleid aangepast. De vergoeding voor bestuursleden bestond uit een vast en variabel deel. Wij hebben echter, tijdens de vijfjaarlijkse evaluatie, geconstateerd dat deze wijze van vergoedingen niet aansloot op het in 2014 beoogde beloningsbeleid. Daarom hebben wij besloten om over te gaan naar een vaste (integrale) vergoeding voor bestuursleden. De vergoeding is gebaseerd op de gangbare beloning in de pensioenfondssector en vastgesteld op basis van de tijd die een bestuurslid besteedt aan het fonds. Dit tijdsbeslag wordt in 2021 door ons geëvalueerd en indien nodig aangepast. De aanpassing is voor advies aan het Verantwoordingsorgaan en ter goedkeuring aan de Raad van Toezicht voorgelegd. Beide organen zijn akkoord gegaan met de aanpassing.

Klachten en geschillen

Als een deelnemer of pensioengerechtigde het niet eens is met een besluit van ons over de uitleg en toepassing van de reglementen en statuten of over een besluit tot vaststelling van de pensioenaanspraken en ingegane pensioenen kunnen zij een klacht bij ons indienen. Indien een klager zich niet kan vinden in de afhandeling van de klacht, kan een klager zich tot de Geschillencommissie wenden. Een deelnemer kan zich daarna eventueel ook wenden tot de Ombudsman Pensioenen en de burgerlijke rechter met een klacht of een uitspraak van de Geschillencommissie waar de klager het niet mee eens is.

In 2020 hebben wij 11 klachten ontvangen. In 9 gevallen is de klager na het volgen van de interne klachtenprocedure in het ongelijk gesteld. In twee gevallen is de wens van de klager erkend. Daarnaast is er in 2020 1 geschil voorgelegd aan de Geschillencommissie waarover uitspraak is gedaan door de Geschillencommissie. Ook is er 1 zaak voor het Gerechtshof gebracht. In beide gevallen zijn wij in het gelijk gesteld.

Gedragslijn verwerking persoonsgegevens

Op 1 januari 2020 is de Gedragslijn verwerking persoonsgegevens pensioenfondsen van de Pensioenfederatie (gedragslijn, AVG) in werking getreden. Onderdeel van deze gedragslijn is onder andere dat de aangesloten pensioenfondsen jaarlijks verklaren dat zij zich aan de gedragslijn hebben gehouden; de zogenaamde Assurance verklaring.

In 2020 heeft de Privacy Officer van ons pensioenfonds onderzoek gedaan naar de opzet, bestaan en werking van de procedures om daadwerkelijk vast te stellen of de gedragslijn wordt gevolgd en aan de AVG wordt voldaan. Aan de hand van een Privacy Control Framework (PCF, specifiek voor pensioenfondsen) heeft de Privacy Officer de beleidsdocumenten van PF PostNL beoordeeld. Het PCF is bedoeld als instrument om de Privacy risico's in kaart te brengen en om frequent te kunnen monitoren of de beheersmaatregelen voldoende zijn om de risico's te verkleinen. De conclusie van de Privacy Officer is dat de uitkomsten van deze audit voldoende Assurance geven om vast te stellen dat Pensioenfonds PostNL de gedragslijn in 2020 voldoende heeft nageleefd. De Privacy Officer heeft nog een aantal aanbevelingen gedaan die in 2021 worden opgepakt. Dit betreft vooral een goede vastlegging van beleid en monitoring.

Code pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen (hierna: de Code) bevat normen voor 'goed pensioenfondsbestuur' en is opgesteld door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid. Deze Code staat niet op zichzelf, maar is een aanvulling op verschillende wetten en regels voor pensioenfondsen. De normen in De Code zijn leidend, maar laten ruimte voor eigen keuzes die het bestuur maakt.

De naleving van de Code vindt plaats volgens het 'pas-toe of leg uit beginsel'. Dit betekent dat het pensioenfonds de normen van de Code toepast of in het jaarverslag aangeeft waarom een norm niet (volledig) wordt toegepast.

De normen waar goed pensioenfondsbestuur om draait, zijn ingedeeld naar acht thema's. De acht thema's zijn:

- Vertrouwen waarmaken;
- Verantwoordelijkheid nemen;
- Integer handelen;
- Kwaliteit nastreven;
- Zorgvuldig benoemen;
- Gepast belonen;
- Toezicht houden en inspraak waarborgen;
- Transparantie bevorderen.

Vertrouwen waarmaken

De kern van dit thema is dat zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen het in hen gestelde vertrouwen ook waarmaken. Dit moet vooral blijken uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement.

Wij voldoen aan alle negen normen binnen dit thema. Een belangrijke norm binnen dit thema is norm twee die gaat over de verantwoordelijkheid van het bestuur over de uitvoering van de pensioenregeling. Aangezien wij bijna alle werkzaamheden hebben uitbesteed, is dit een norm waar wij veel aandacht aan besteden en een norm die continu onder de aandacht is en zal blijven.

Verantwoordelijkheid nemen

Deze normen hebben betrekking op het feit dat het pensioenfonds zijn verantwoordelijkheid neemt voor de uitvoering van de pensioenregeling.

Wij voldoen aan alle vijf normen binnen dit thema. Alle normen binnen dit thema zijn gericht op de partijen die de werkzaamheden voor ons uitvoeren. Belangrijke aandachtspunten dit jaar waren voor ons de overeenkomsten, rapportages en evaluatie van uitbestedingspartijen. Dit werd mede veroorzaakt door de overgang naar de nieuwe Custodian.

Integer handelen

De Code bepaalt dat een cultuur van integriteit en compliance door ons wordt bevorderd.

Wij voldoen aan alle acht normen binnen dit thema. In het jaarverslag van vorig jaar hebben we aangegeven dat we aan twee van de normen binnen dit thema niet voldeden. Ten opzichte van vorig jaar hebben we als bestuur zogenaamde 'working principles' vastgesteld. In deze 'working principles' is een aantal spelregels vastgelegd over de wijze hoe we als bestuur met elkaar willen omgaan. Daarmee wordt voldaan aan norm 15

Een andere norm die aandacht behoeft, was de norm dat tegenstrijdige belangen of reputatierisico's worden gemeld. Om hier expliciet en zichtbaar aan te voldoen, nemen zowel het bestuur, de RvT als bij het VO dit onderwerp als vast agendapunt op bij elke vergadering.

Kwaliteit nastreven

Volgens de Code stelt het pensioenfonds hoge kwaliteitseisen, voert daar een beleid op en is het pensioenfonds een lerende organisatie.

Wij voldoen aan de acht normen binnen dit thema. Vorig jaar hadden we als aandachtspunt benoemd het eigen functioneren van het Verantwoordingsorgaan. Het Verantwoordingsorgaan voert echter jaarlijks een zelfevaluatie uit en voldoet daarmee aan deze norm. Ook zal bij een eerstkomende wijziging van het reglement van het Verantwoordingsorgaan dit zo expliciet hierin worden opgenomen.

Zorgvuldig benoemen

Dit thema is onderdeel van de Code, omdat een pensioenfonds zorgvuldig moet handelen bij (her-) benoemingen en ontslag en zorgt voor geschiktheid en complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het pensioenfonds.

Wij voldoen aan één van de tien normen niet. Daarnaast wijken we bewust af van één norm. In één norm is opgenomen dat, zowel in het bestuur en Verantwoordingsorgaan ten minste één man en één vrouw zitting hebben en er mensen zitting hebben van boven als van onder de 40 jaar. In zowel het bestuur als het Verantwoordingsorgaan hebben minimaal één man en één vrouw zitting, echter er zijn in het Verantwoordingsorgaan geen personen van onder de 40 jaar.

In een andere norm is opgenomen dat de zittingsduur van bestuur en Verantwoordingsorgaan is gemaximeerd tot twee herbenoemingen. Wij hebben in de statuten opgenomen dat in bijzondere omstandigheden bestuursleden nog een periode herbenoembaar zijn.

Gepast belonen

Er wordt van uitgegaan dat een pensioenfonds een verantwoord en beheerst beloningsbeleid voert, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie.

Wij voldoen aan alle vijf normen. In 2020 is het beloningsbeleid geactualiseerd en aangepast. Per saldo zijn de kosten gedaald, waarmee nogmaals is onderschreven dat wij een beheerst en duurzaam beloningsbeleid voeren.

Toezicht houden en inspraak waarborgen

Dit thema ziet toe dat wij het intern toezicht op de kwaliteit en integriteit van de bedrijfsvoering waarborgt.

Wij voldoen aan alle twaalf normen binnen dit thema. In het vorige verslagjaar was een aandachtspunt de norm waarin uit de toelichting bij de Code bleek dat de rapportage van de Raad van Toezicht bij voorkeur is opgesteld aan de hand van de acht thema's van de Code. Voor de rapportage over 2019 rapporteerde de Raad van Toezicht nog niet conform de Code. Over 2020 heeft de Raad van Toezicht op deze wijze gerapporteerd.

Transparantie bevorderen.

Uit de normen van dit thema vloeit voort dat dat wij openheid nastreven, communiceren over de missie en strategie en risico's en dat we verantwoording afleggen over het gevoerde beleid.

Wij voldoen aan de acht normen uit dit thema. Ook in 2020 hebben we nadrukkelijk aandacht gehad voor de norm dat het bestuur zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vastlegt en stelt dit beschikbaar voor belanghebbenden. Op de website is een specifieke pagina opgenomen waar we een uitvoerige toelichting geven op de wijze waarop wij met verantwoord beleggen om willen gaan en is er een separaat jaarverslag over verantwoord beleggen.

3.7. Uitbesteding

In hoofdstuk 2 is al aangegeven dat wij de meeste operationele activiteiten hebben uitbesteed. Naast de reguliere evaluaties van de uitbestedingspartijen hebben we in 2020 de implementatie van de nieuwe custodian afgerond.

Beoordeling en evaluatie uitbestedingspartijen

Wij beoordelen het gehele jaar door de prestaties van de uitbestedingspartijen. Dit vindt plaats aan de hand van rapportages die zijn gebaseerd op zogenaamde service level agreements (SLA's). SLA's zijn documenten waarin de afspraken over de dienstverlening tussen het pensioenfonds en de uitbestedingspartijen zijn vastgelegd. Voor complexe uitbestedingen worden in een RACI-model de rollen en verantwoordelijkheden vastgelegd. Het RACI-model is een matrix die gehanteerd wordt om de rollen en verantwoordelijkheden van de personen die bij een project of lijnwerkzaamheden betrokken zijn weer te geven.

Elk jaar evalueren wij ook een aantal uitbestedingspartijen uitgebreider, waarbij we de dienstverlening in de gehele breedte beoordelen. In 2020 hebben we KCM uitgebreid geëvalueerd. Aan de hand van vastgestelde criteria heeft het bestuur de dienstverlening beoordeeld. Ook KCM zelf is gevraagd om de dienstverlening en samenwerking te beoordelen. De dienstverlening van KCM hebben wij als goed beoordeeld, waarbij wij wel

een aantal aandachtspunten voor ons zelf hebben geformuleerd. Voor 2021 zullen we weer andere uitbestedingspartijen uitgebreid evalueren.

Verder hebben we naar aanleiding van het jaarwerkproces de accountant en de certificerend actuaaris geëvalueerd. De uitkomsten van beide evaluaties waren positief.

Nieuwe custodian

Per 1 januari 2020 is BNP Paribas begonnen met de activiteiten als custodian. Gedurende 2020 hebben we de implementatie verder afgerond en hebben we met name aandacht voor en afstemming gehad over de inrichting van de rapportages van BNP Paribas en de coördinatie en samenwerking met TKP. Dit is in 2020 afgerond. Voor dit jaarverslag en de verplichte rapportages naar DNB speelt BNP Paribas al een belangrijke rol in de samenwerking met TKP. In 2021 staat de evaluatie van BNP Paribas gepland.

IT

Uit het jaarlijkse Risk Self Assessment (RSA) hebben wij geconcludeerd dat het onderdeel IT aandacht behoeft. De ontwikkelingen op dit gebied gaan snel en onze uitbestedingspartijen zijn diverse veranderingen aan het doorvoeren in de inrichting van de werkprocessen.

Onze aandacht is met name gericht op drie onderdelen, te weten het verhogen van het kennisniveau binnen het bestuur, borgen van de IT-functie en de daarbij behorende risico's binnen het bestuur en de ontwikkelingen binnen TKP Pensioen (w.o. cloud). In 2020 hebben wij in samenwerking met een externe adviseur een aantal workshops gehouden om het kennisniveau te verhogen. In 2021 zullen wij hier blijvende aandacht aan schenken en hierbij opnieuw een extern adviseur betrekken.

3.8. Actuele ontwikkelingen

In deze paragraaf worden de belangrijkste externe ontwikkelingen voor de komende periode besproken die van invloed kunnen zijn op het beleid van het pensioenfonds.

Coronacrisis

Ten tijde van het schrijven van dit jaarverslag is de Coronacrisis nog gaande. In het jaarverslag over 2019 schreven we nog dat Coronacrisis wellicht aanzienlijke gevolgen kon hebben voor het pensioenfonds en mogelijk de werkgever. Ook konden we de financiële impact van de Coronacrisis op dat moment moeilijk vaststellen. Nu kunnen we concluderen dat de impact behoorlijk is geweest op de beleidsdekkingsgraad die bepaalt of we een toeslag konden verlenen. Aan de andere kant hebben we niet een korting hoeven doorvoeren en zien we een stijgende dekkingsgraad door de stijging van de aandelenkoersen. Niettemin blijven we alert op de ontwikkelingen die in de omgeving van het pensioenfonds plaatsvinden, waaronder de Coronacrisis.

Wij zijn er voor verantwoordelijk dat kritische processen, zoals het verzorgen van uitkeringen, blijvend worden uitgevoerd. We hebben in 2020 maatregelen genomen zodat de vitale en belangrijke processen doorgaan. Bij onze uitbestedingspartijen is gecontroleerd of de continuïteit (inclusief monitoring) van de processen is gewaarborgd. Daarmee stelden we de continuïteit van de reguliere processen veilig, met name het kritische proces van het tijdig en juist uitbetalen van de pensioenuitkeringen. Verder hebben we fysieke contacten beperkt en geen bijeenkomsten bijgewoond.

De Coronacrisis heeft dus op verschillende manieren impact op ons pensioenfonds. Ofschoon de daling van de dekkingsgraad ten opzichte van jaareinde 2019 een samenstel is van meerdere factoren en de impact van de Coronacrisis niet valt te isoleren, is het wel duidelijk dat de crisis een belangrijke verklaring is geweest voor deze daling. In dit verband verwijzen wij naar de sensitiviteitsanalyse rondom dekkingsgraadeffecten als gevolg van een wijziging van de belangrijkste financiële risico's zoals die is opgenomen in paragraaf 4.7.

Voor nadere informatie over de gebeurtenissen in 2020, verwijzen wij daarom naar de website van het pensioenfonds.

3.8.1. Pensioenontwikkelingen

Pensioenakkoord

Het pensioenakkoord dat in 2019 is gesloten en in 2020 nader is uitgewerkt in notities van minister Koolmees, zal volgens plan in 2021 in wetgeving worden omgezet. De 'Wet toekomst pensioenen', of in ieder geval een aantal onderdelen daarvan, zou op 1 januari 2022 in werking moeten treden. De datum van inwerkingtreding van de wetgeving is recent met 1 jaar verschoven naar 1 januari 2023.

Het wetsvoorstel bestaat uit onder meer de volgende onderdelen:

- **Het pensioencontract**
De premieovereenkomst zal de enige soort pensioenovereenkomst zijn. De premieovereenkomst zal twee vormen kennen, waarvan de één nieuw is en meer collectief van aard is en de ander meer individueel en gestoeld op de bestaande verbeterde premieregeling.
- **Transitie naar nieuwe pensioenovereenkomst**
Er komt een transitie-FTK voor pensioenfondsen die van plan zijn bestaande aanspraken en rechten in te varen. Het is niet verplicht om hiervan gebruik te maken. Hierbij zal een ondergrens gelden voor de dekkingsgraad van 90%: staat deze per einde jaar onder de 90%, dan moet worden gekort tot 90%. In aanloop naar de overgang naar de nieuwe pensioenovereenkomst moeten pensioenuitvoerders diverse besluiten nemen. Zij moeten onder andere een implementatieplan opstellen voor de overgang naar het nieuwe stelsel, besluiten of het invaren van bestaande rechten daarvan onderdeel uitmaakt en hoe het vermogen van pensioenfondsen over de rechthebbenden wordt verdeeld.
- **Fiscale wetgeving**
De beschikbare premie kent een voor iedereen gelijk maximum, dus geen staffelpremies. Er komen ook nieuwe fiscale grenzen voor partner- en wezenpensioen.
- **Nabestaandenpensioen en partnerdefinitie**
Het partner- en wezenpensioen onder het nieuwe contract zal op risicobasis zijn; na ingang is het wel kapitaalgedekt. Er komen nieuwe fiscale maxima voor deze pensioenen. Er komt een nieuwe, wettelijke definitie van het begrip 'partner' voor het partnerpensioen en van het begrip gezamenlijke huishouding.
- **Uitkering van een deel van het pensioenvermogen ineens**
Het was de bedoeling dat vanaf 2022 deelnemers die met pensioen gaan, de mogelijkheid zouden hebben 10% van de waarde van hun pensioen als bedrag ineens te laten uitkeren. Inmiddels is die datum uitgesteld naar 1 januari 2023. Reden is dat door de Tweede Kamer om fiscale redenen is gekozen voor een variant die uitvoeringstechnisch dermate lastig is dat de minister heeft gekozen voor uitstel om een werkbaar alternatief te ontwikkelen.

Uiteraard hebben deze wijzigingen ook invloed op ons pensioenfonds. In 2020 heeft het bestuur daarom de eerste stappen gezet ter voorbereiding. Zo is er, samen met het VO en de RvT, een studiedag georganiseerd waar is gesproken over het pensioenakkoord en mogelijke implicaties voor het pensioenfonds. Daarnaast hebben wij overleggen met de sociale partners gestart. Zij zijn namelijk verantwoordelijk voor de keuze voor het nieuwe pensioencontract. Wij staan als bestuur de sociale partners bij door kennis en specifieke berekeningen te delen. In 2021 worden deze overleggen voortgezet en wordt gekeken naar verdere invulling via een werkgroep die de voorbereidingen doet voor het bestuur om tot een goede besluitvorming en implementatie te komen.

Korting van pensioenaanspraken en –uitkeringen

Net als in 2019 heeft Minister Koolmees maatregelen aangekondigd waardoor veel pensioenfondsen die anders begin 2021 de pensioenen zouden moeten korten, deze korting niet hoeven door te voeren.

Voor MVEV-kortingen geldt dat deze korting voor 2020 van de baan is, als een fonds op het zesde meetmoment een dekkingsgraad boven 90% heeft.

Voor VEV-kortingen geldt dat de hersteltermijn van 10 jaar wordt verlengd tot 12 jaar. De kans dat een fonds de vereiste beleidsdekkingsgraad binnen de gestelde termijn bereikt, en dus geen VEV-korting hoeft door te voeren, wordt hierdoor groter.

Korting van pensioenaanspraken is voor pensioenfonds PostNL niet aan de orde volgens de financiële positie ultimo 2020.

Wetsvoorstel pensioenverdeling bij scheiding

De behandeling van dit wetsvoorstel heeft aanzienlijke vertraging opgelopen. De datum van inwerkingtreding is al uitgesteld tot 1 januari 2022. In januari 2021 is het kabinet demissionair geworden. Omdat eind januari 2021 dit wetsvoorstel 'niet-controversieel' is verklaard, kan de Tweede Kamer het wetsvoorstel wel behandelen, maar het is de vraag of dit op korte termijn zal gebeuren.

Standaard: conversie

Het wetsvoorstel gaat uit van conversie van de helft van de waarde van het tijdens het huwelijk opgebouwde ouderdoms- en partnerpensioen in een eigen aanspraak op ouderdomspensioen op het leven van de ex-partner. De ex-partner kan ervoor kiezen het aandeel in het partnerpensioen buiten de conversie te laten: hierdoor ontstaat een aanspraak op bijzonder partnerpensioen, uit te keren aan de ex-partner bij overlijden van de deelnemer. Dit bijzonder partnerpensioen is volgens de nieuwe wet kleiner dan het huidige bijzonder partnerpensioen. Dit omvat nu ook nog het partnerpensioen dat vóór het huwelijk is opgebouwd.

Beide ex-partners kunnen samen een afwijkende verdeling overeenkomen: een andere verdeling dan 50/50 of de periode waarop de verdeling betrekking heeft verruimen of beperken. De pensioenuitvoerder mag weigeren hieraan mee te werken, als partijen meer pensioen aan de ex-partner willen toekennen dan volgens de standaardverdeling het geval is, maar dit kan alleen als er een vermoeden van misbruik bestaat.

Samenwonenden

Volgens het wetsvoorstel krijgt een ex-partner bij het einde van een samenwoonrelatie geen recht op conversie. Deze groep houdt wel recht op een bijzonder partnerpensioen op grond van de Pensioenwet.

Kleine pensioenen

Als het tijdens het huwelijk opgebouwde ouderdomspensioen lager is dan de afkoopgrens van € 503,24 (2021) per jaar, dan heeft de ex-partner geen recht op een aandeel in het pensioen van de deelnemer. De ex-partner heeft dan wel recht op een gering bijzonder partnerpensioen. Dit kan vervolgens op verzoek van de ex-partner (of door de pensioenuitvoerder, mits de ex-partner geen bezwaar maakt) worden omgezet in een klein ouderdomspensioen op leven van de ex-partner.

Inwerkingtreding

De nieuwe wet zou van kracht moeten worden op 1 januari 2022. Nu het wetsvoorstel naar verwachting pas in de loop van 2021 kan worden behandeld, is verder uitstel van inwerkingtreding niet ondenkbaar.

Automatische waardeoverdracht kleine pensioenen

Met de invoering van de Wet waardeoverdracht kleine pensioenen is het mogelijk geworden dat pensioenuitvoerders kleine pensioenen automatisch overdragen naar de nieuwe uitvoerder van de aanspraakgerechtigde, zonder dat daarvoor instemming van de gerechtigde nodig is. Intussen is de nodige ervaring opgedaan met de uitvoering van deze wet en het lijkt erop dat de automatische waardeoverdrachten soepel verlopen. In 2020 zijn 2.006 ontvangen waardeoverdrachten kleine pensioen verwerkt en 2.052 uitgaande waardeoverdrachten kleine pensioen verwerkt.

Kleine aanspraken niet ontstaan bij einde deelneming

Deze wet is bedoeld voor kleine pensioenen die zijn ontstaan bij einde deelneming als gevolg van het eindigen van de arbeidsovereenkomst. Er zijn ook kleine aanspraken die op andere wijze zijn ontstaan, met name bij het eindigen van een uitvoeringsovereenkomst tussen een werkgever en de oude pensioenuitvoerder. Deze laatste kan dan niet de kleine aanspraken overdragen aan een latere nieuwe uitvoerder, omdat er sprake is van een collectieve beëindiging van de deelneming en niet van het eindigen van de arbeidsovereenkomst. Pensioenuitvoerders herkennen de verschillende soorten kleine aanspraken niet in de administratie en zouden bij een automatische waardeoverdracht alle kleine aanspraken overdragen.

Minister Koolmees maakte in april 2020 bekend dat hij een voorstel tot aanpassing van de bestaande voorwaarden voor automatische waardeoverdracht voorbereidt. De wijziging zou op 1 januari 2022 moeten ingaan.

Wet digitale overheid – eIDAS-verordening

De Wet digitale overheid (WDO) zorgt voor strengere regels voor de toegang tot gegevens van uitvoerders van publieke taken, waaronder pensioenfondsen. Deze uitvoerders mogen geen toegang meer verlenen door middel van alleen gebruikersnaam en wachtwoord. Toegang kan dan alleen nog verkregen worden met DigiD (particulieren) of eHerkenning (ondernemingen) op het betrouwbaarheidsniveau "substantieel". Het wetgevingstraject is wederom verder uitgesteld. Er is nog geen ingangsdatum bekend gemaakt. Eind januari 2021 ligt het wetsvoorstel nog bij de Eerste Kamer.

3.8.2. Governance

Eind 2020 hebben we een manager voor het bestuursbureau aangesteld die per 1 maart 2021 is gestart. Nu deze functie is vervuld, zijn wij ook de werving voor een manager bedrijfsvoering en een integraal risicomanager gestart. Gedurende 2021 zal de inrichting van en samenwerking met het bestuursbureau veel aandacht krijgen. Met name de monitoring van de verschillende uitbestedingspartijen zal een belangrijke taak zijn van het bestuursbureau.

In 2021 zal aandacht uitgaan naar de ontwikkeling van het risicomanagementbeleid en verwachten we van met name de sleutelfunctiehouder Risicobeheer en Interne Audit rapportages en audits.

Jaarlijks houden we gezamenlijke bijeenkomsten, soms met verantwoordingsorgaan en raad van toezicht, die specifiek gericht zijn op de kennis, kunde en deskundigheid van bestuursleden. Voor 2021 hebben we een aantal van deze bijeenkomsten gepland om ervoor te zorgen dat we deskundigheid van het bestuursleden als ook het gehele bestuur op peil houden.

3.8.3. Vermogensbeheer

Voor 2021 staan de volgende onderwerpen bij ons onder de aandacht op het gebied van vermogensbeheer:

- Pensioenakkoord en de impact op de beleggingen;
- Voorbereiding op de ALM-studie uit te voeren in 2022;
- Onderzoeken wat de beste implementatie is voor de vastgoedportefeuille;
- MVB-beleid verder doorvoeren en aanscherpen;
- De verantwoording en communicatie over MVB verbeteren.

3.8.4. Financiering

Aanpassing rendementscurve voor vaststelling gedempte premie

Als gevolg van het advies van de Commissie Parameters uit juni 2019 wordt voor de vaststelling van de gedempte premie vanaf 2021 het verwacht rendement aangepast. Deze rendementscurve is vastgesteld op basis van de wettelijk voorgeschreven regels voor de periode 2018 tot en met 2022. Deze aanpassing leidt tot een lager verwacht rendement. Hierdoor wordt het opbouwpercentage voor 2021 lager vastgesteld. De impact van de aanpassing van het verwacht rendement op het opbouwpercentage is echter beperkt.

Invoering nieuwe UFR-methode

De Nederlandse Bank (DNB) heeft op 28 augustus 2020 aangegeven dat invoering van de nieuwe UFR-methode vanaf 1 januari 2021 gaat plaatsvinden. In vier gelijke stappen. Deze Ultimate Forward Rate (UFR) is onderdeel van de rentetermijnstructuur zoals maandelijks gepubliceerd door DNB. De stapsgewijze invoering zorgt ervoor dat het effect van de nieuwe UFR-methode op de dekkingsgraad zich geleidelijk in de tijd materialiseert.

De onderstaande tabel toont de gefaseerde invoering van de combinatie.

Gewichten	Huidige UFR-methode	Nieuwe UFR-methode
Tot 1 januari 2021	100%	0%
1 januari 2021 t/m 31 december 2021	75%	25%
1 januari 2022 t/m 31 december 2022	50%	50%
1 januari 2023 t/m 31 december 2023	25%	75%
Vanaf 1 januari 2024	0%	100%

Per 1 januari 2021 voert DNB de nieuwe UFR-methode voor 25% in. De onderstaande tabel toont de impact van de nieuwe UFR-methode op de actuele dekkingsgraad per 31 december 2020 voor pensioenfondsen PostNL.

	Dekkingsgraad 31 december 2020	Impact
Op basis van huidige UFR-methode	111,0%	
Met invoering nieuwe UFR-methode (25%)	110,3%	-0,7%
Met invoering nieuwe UFR-methode (100%)	107,6%	-3,4%

Pensioenfondsen PostNL is een 'rijp' pensioenfonds. Hierdoor ligt de impact van de invoering van de nieuwe UFR-methode lager dan bij een gemiddeld pensioenfonds. Met het volledig toepassen van de nieuwe UFR-methode zou voor een gemiddeld pensioenfonds de dekkingsgraad met circa 6% dalen. Voor een jong pensioenfonds kan de impact oplopen tot meer dan 10%.

4. Risicobeheersing

Dit hoofdstuk gaat over de risicobeheersing van het pensioenfonds. Zoals aangegeven in de Pensioenwet moet een pensioenfonds zijn organisatie zo inrichten dat er sprake is van een beheerste en integere bedrijfsvoering. Risicobeheersing is hiervan een belangrijk onderdeel. Het doel van risicomanagement is om de risico's te beheersen die het behalen van onze missie, visie en doelstellingen bedreigen. Wij gebruiken een interactief proces voor de beheersing van risico's die het pensioenfonds loopt: integraal risicomanagement. Onderstaand volgen de inrichting (governance) van de risicobeheersing, de inventarisatie van de risico's, het risicomanagementproces en de risicobereidheid. Ook gaan we kort in op de belangrijkste risicomanagementontwikkelingen in 2020 en kijken we vooruit naar 2021.

4.1. Risicogovernance

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor het risicomanagement. Het risicomanagement is ingericht op basis van het Three Lines Model. Hierbij zijn drie risicomanagementlagen gedefinieerd met verschillende rollen en verantwoordelijkheden.

Eerste lijn

Het Dagelijks Bestuur, de Financiële Commissie, Beleggingscommissie en de Pensioen- en Communicatiecommissie vormen het eerste aanspreekpunt (eerste lijn) voor de beheersing van de te onderscheiden risico's. Alle hoofd risico's en onderliggende risico-items zijn toegewezen aan één van deze commissies.

Tweede lijn

De Risicobeheercommissie ondersteunt de andere commissies in de uitvoering van risicoanalyses, draagt richtlijnen en standaarden voor risicomanagement aan en geeft onafhankelijk advies. Ook de sleutelfunctiehouders actuaariaat en risicobeheer en de compliance officer zijn onderdeel van deze tweede lijn.

Derde lijn

De inrichting en werking van de risicobeheersing wordt getoetst door de sleutelfunctiehouder interne audit. Deze geeft een objectief, onafhankelijk oordeel met mogelijkheden tot verbetering. De interne auditfunctie vormt de derde lijn.

4.2. Risico-inventarisatie

Het pensioenfonds heeft de risico's ingedeeld in strategische risico's, financiële risico's en niet-financiële risico's. Binnen deze drie clusters onderscheiden we hoofd risico's die op hun beurt weer bestaan uit risico-items. De classificatie van de risico's evalueren we periodiek, we passen deze indien nodig aan. Bij de beoordeling van de risico's die het fonds loopt, gaan we uit van een integrale risicobeheersing, dus de afzonderlijke risico's in hun onderlinge samenhang.

Hieronder volgt een nadere toelichting op de hoofd risico's.

Strategische risico's

De strategische risico's hangen nauw samen met strategische keuzes van het pensioenfonds. Onderstaand worden de strategische risico's plus enkele bijbehorende beheersmaatregelen toegelicht.

Strategische risico's	Omschrijving risico	Beleid en beheersing
Omgevingsrisico's	Het risico van buiten het pensioenfonds komende veranderingen op het gebied van belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat	Het dagelijks bestuur voert periodiek overleg met PostNL N.V. en sociale partners om ontwikkelingen bij PostNL N.V. te monitoren.
Financiële opzet	Het risico dat de financiële opzet ontoereikend is om de nominale aanspraken en de indexeringsambitie te financieren.	Het bestuur herijkt periodiek in de ALM-studie de uitgangspunten voor alle onderdelen van de financiële opzet (premie-, toeslag- en beleggingsbeleid). De financiële positie wordt doorlopend gemonitord door de beleggingscommissie en het bestuur.

Strategische risico's	Omschrijving risico	Beleid en beheersing
Draagvlak- risico's	Het risico dat het draagvlak van het pensioenstelsel, de pensioenregeling of het pensioenfonds negatief wordt beïnvloed.	Naast de periodieke gesprekken met PostNL N.V. en sociale partners, onderzoekt het pensioenfonds tenminste eenmaal per twee jaar de tevredenheid van deelnemers en pensioengerechtigden. De uitkomsten van dit onderzoek worden geëvalueerd en gebruikt om waar nodig acties te ondernemen.
Toekomst- vastheidrisico's	Het risico dat de pensioenregeling onvoldoende toekomst vast is of dat de pensioenuitvoeringsorganisatie niet in staat is om de regeling efficiënt uit te voeren.	De pensioenregeling is geparameteriseerd, waardoor aanpassingen in de regeling en in de pensioenadministratie relatief eenvoudig zijn door te voeren. Het pensioenfonds monitort ontwikkelingen die van invloed zijn op de toekomstvastheid van de regeling, zoals verandering in wet- en regelgeving en de ontwikkeling van het deelnemersbestand, om indien nodig hier tijdig op in te kunnen spelen.
Verander- vermogen- risico's	Het risico dat het pensioenfonds onvoldoende in staat is zich aan te passen aan veranderende omgevingsfactoren.	In onder meer studiedagen en workshops wordt aandacht besteed aan ontwikkelingen in de pensioensector, en de impact ervan op het fonds. Jaarlijks evalueert het bestuur de competenties, waaronder de competenties die nodig zijn om veranderingen te initiëren en te implementeren. Alle uitbestedingspartijen worden periodiek beoordeeld, waaronder de strategische kracht en het verandervermogen van de uitbestedingspartij.

Financiële risico's

Financiële risico's worden door ons gelopen, omdat voor het behalen van de doelstelling om een pensioen te kunnen aanbieden gebaseerd op een toeslagambitie van 70%, een hoger rendement nodig is dan de risicovrije rente.

Voor de financiële risico's geldt als belangrijkste beheersingsmaatregel het door ons opgestelde strategische beleggingsbeleid, welke wordt ondersteund door een ALM-studie. Onderstaand worden de belangrijkste financiële risico's plus enkele bijbehorende beheersmaatregelen toegelicht.

Financiële risico's	Omschrijving risico	Beleid en beheersing
Matching- / renterisico's	Het risico op een verandering van de dekkingsgraad als gevolg van een verandering in de rente of inflatie.	Het bestuur stelt op basis van de ALM-studie het strategisch beleggingsbeleid vast, inclusief het renteafdekkingsbeleid. Op kwartaalbasis monitort het bestuur de uitvoering van het renteafdekkingsbeleid op basis van de rapportages van de fiduciair manager en de LDI manager.
Marktrisico's	Het risico op een verandering van de zakelijke waarden portefeuille als gevolg van veranderingen in de marktwaarde van de betreffende beleggingen.	Onderdeel van het strategisch beleggingsbeleid is de strategische asset allocatie met bijbehorende bandbreedtes. Door de spreiding binnen de beleggingsportefeuille (diversificatie) wordt het prijsrisico gedempt en het concentratierisico beheerst. Het bestuur monitort doorlopend de ontwikkeling van de marktrisico's in relatie tot de vastgestelde grenzen.

Financiële risico's	Omschrijving risico	Beleid en beheersing
Kredietrisico's	<p>Het risico op een verandering van de vastrentende portefeuille als gevolg van veranderingen in de kredietopslag op vastrentende waarden.</p> <p>Het risico op financiële verliezen als gevolg van een onverwacht in gebreke blijven of verslechtering van de kredietwaardigheid van tegenpartijen en debiteuren.</p>	<p>Het bestuur stelt voor alle beleggingscategorieën tenminste een keer per drie jaar de investmentcase vast. De investmentcases en beleggingsrichtlijnen bevatten beperkingen aan de mate waarin kredietrisico kan worden gelopen. Het bestuur monitort frequent de kredietrisico's. Daarnaast stellen wij limieten aan tegenpartijen en vragen we van extra zekerheden zoals onderpand bij renteswaps.</p>
Liquiditeitsrisico's	<p>Het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor wij op korte termijn niet aan onze verplichtingen kunnen voldoen</p>	<p>Het bestuur heeft het liquiditeitsbeleid vastgesteld en stelt jaarlijks het beleggingsplan vast, waarin een inschatting is opgenomen of de mate van liquiditeit van het vermogen afdoende is. Het risico wordt verder verkleind door maandelijks liquiditeitsprognoses te actualiseren en te beoordelen</p>
Actieve risico's	<p>Het risico dat actief beheer leidt tot (onverwachte) negatieve beleggingsresultaten als gevolg van slechte portefeuille constructie of door het niet hebben van of uitvoering geven aan een solide market standard ESG beleid</p>	<p>Wij hebben een ESG-beleid geformuleerd. Periodiek wordt beoordeeld of het beleid in overeenstemming is met standaarden in de markt en in lijn is met wettelijke vereisten. In het jaarlijks beleggingsplan en de bijbehorende richtlijnen zijn expliciete normen opgenomen voor het uitvoeringsrisico en signaleringniveaus bepaald. Het bestuur monitort deze frequent.</p>
Verzekeringstechnisch risico's	<p>Het risico dat (toekomstige) uitkeringen niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en/of beleggingsinkomsten als gevolg van verkeerd ingeschatte (technische) aannames en grondslagen</p>	<p>Jaarlijks beoordeelt het bestuur of de voorgestelde rekenwaarden actueel zijn en in overeenstemming met wet- en regelgeving. De uitkomsten en rekenwaarden uit het actuariële rapport bespreekt het bestuur jaarlijks met de accountant en certificerend actuaaris. Maandelijks beoordeelt het bestuur de rapportage over de ontwikkelingen van de balans en de resultatenrekening.</p>

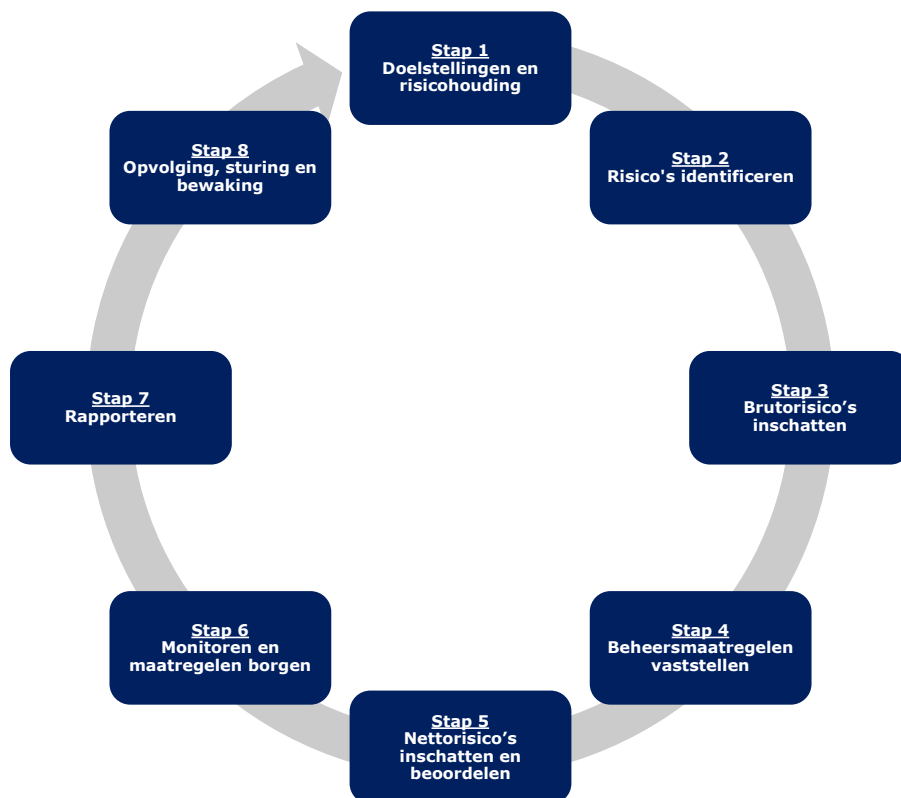
Niet-financiële risico's

Wij hebben bijna alle werkzaamheden uitbesteed, wat leidt tot extra aandacht voor de uitbestedingsrisico's, inclusief het IT-risico bij de uitbesteders. Onderstaand worden de niet-financiële risico's plus enkele bijbehorende beheersmaatregelen toegelicht.

Niet-financiële risico's	Omschrijving risico	Beleed en beheersing
Operationele risico's	Het risico op verliezen door inadequate of falende interne processen, personeel, systemen of informatie	De kwaliteit en continuïteit van de bestuursprocessen wordt bevorderd door onder andere de aangebrachte scheiding tussen beleid en uitvoering en door periodieke evaluatie van uitbestedingspartijen. Het bestuur monitort de operationele risico's in de primaire processen via management- en stuurinformatie van uitbestedingspartijen. Elke commissie beoordeelt de managementinformatie over het eigen domein, bespreekt de bevindingen met de uitbestedingspartijen en geeft via notulen terugkoppeling aan het bestuur.
Uitbestedingsrisico's	Het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden of door derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad	Uitbestedingspartijen worden geselecteerd aan de hand van strikte selectiecriteria, zoals is vastgelegd in het uitbestedingsbeleid, en worden periodiek gemonitord en geëvalueerd. In kwartaalrapportages vermelden de uitbestedingspartners de realisatie van KPI's die in de overeenkomst met het pensioenfonds zijn opgenomen. In een onafhankelijke audit leggen de uitbestedingspartners verantwoording af over de beheersing van de bedrijfsprocessen.
IT-risico's	Het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continue of onvoldoende beveiligd worden, ondersteund door IT	Wij hebben een IT- en informatiebeveiligingsbeleid opgesteld. Periodiek wordt beoordeeld of de interne voorschriften inzake IT-veiligheid en infrastructuur voldoen aan de vereiste standaarden.
Integriteitsrisico's	Het risico dat de integriteit van het pensioenfonds dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet integere en onethische gedragingen bij de organisatie of haar uitbestedingspartners	Wij beschikken over een integriteitsbeleid, een gedragscode, een incidentenregeling, een klokkenluidersregeling en een geschenkenregeling. Het integriteitsbeleid wordt jaarlijks herijkt op basis van de systematische integriteit risico analyse (SIRA). Nevenfuncties worden geregistreerd. De Compliance Officer houdt toezicht op de naleving van de gedragscode.
Juridische risico's	Het risico als gevolg van het niet-naleven van overeenkomsten, toepasselijke wet- en regelgeving of de interpretatie daarvan en als gevolg van niet-contractuele Aansprakelijkheid.	Ingeval van afsluiten van belangrijke contracten huren wij extern advies in. Ter afdekking van bestuurdersaansprakelijkheid is een verzekering afgesloten

4.3. Risicomanagementproces

Wij zien risicomanagement als een doorlopend proces. Dit bestaat uit de onderstaande stappen, die waarborgen dat op verschillende niveaus de risico's worden geïdentificeerd, geanalyseerd, geëvalueerd beheerst, gemonitord en gerapporteerd. Het proces heeft betrekking op afzonderlijke risico's en op risico's in hun onderlinge samenhang.

Het brutorisico is het risico zonder rekening te houden met bestaande beheersmaatregelen.

Beheersmaatregelen zijn concrete acties op het gebied van beleid, procedures, organisatorische maatregelen en activiteitengericht op mitigeren of verkleinen van risico's.

Het nettorisico is het risico dat resteert na implementatie van beheersmaatregelen.

In het onderstaand overzicht worden de stappen uit het risicomanagementproces toegelicht.

Stappen	Toelichting
Stap 1: Doelstellingen en risicohouding	Ons startpunt zijn onze doelstellingen en de hoeveelheid risico die wij bereid zijn te lopen om deze doelstellingen te realiseren.
Stap 2: Risico's identificeren	De risico-identificatie geeft aan welke gebeurtenissen het realiseren van onze doelstellingen belemmeren dan wel de succesfactoren ondermijnen.
Stap 3: Brutorisico's inschatten	De grootte van het risico wordt eerst bepaald voor het brutorisico. Dit is het risico zonder rekening te houden met bestaande beheersmaatregelen.
Stap 4: Beheersmaatregelen vaststellen	Bij ieder risico worden bestaande of te ontwikkelen beheersmaatregelen onderzocht. Dit zijn concrete acties op het gebied van beleid, procedures, organisatorische maatregelen en activiteiten die ertoe leiden dat risico's worden gemitigeerd of verkleind.
Stap 5: Nettorisico's inschatten en beoordelen	Het nettorisico is het risico dat resteert na implementatie van beheersmaatregelen. De hoogte van het nettorisico wordt vergeleken met onze risicobereidheid. Wanneer het nettorisico groter is dan de risicobereidheid, worden aanvullende beheersmaatregelen vastgesteld.
Stap 6: Monitoren en maatregelen borgen	Onze beheersmaatregelen worden periodiek gemonitord om zekerheid te verkrijgen of de opzet effectief is, in hoeverre de beheersmaatregelen daadwerkelijk in de praktijk zijn gebracht en of deze werken
Stap 7: Rapporteren	Om onze risico's te kunnen beheersen en bij te sturen, is inzicht in de ontwikkeling van deze risico's nodig. Via diverse rapportages verkrijgen we inzicht in ons risicoprofiel en de beheersing van onze risico's
Stap 8: Opvolging, sturing en bewaking	De acties die voortkomen uit de monitoring en beoordeling geven input voor het continu verbeteren van het risicomanagement

Instrumenten risicomanagement

De risico-items, inclusief inschaling en beheersmaatregelen, worden vastgelegd op risicokaarten. Jaarlijks worden alle risicokaarten geëvalueerd en integraal beoordeeld in de risk self-assessment (RSA). Daarnaast wordt jaarlijks een systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA) uitgevoerd, gefaciliteerd door de Compliance Officer. Driejaarlijks, en wanneer zich een significante wijziging voordoet in het risicoprofiel, voeren we een eigenrisicobeoordeling (ERB) uit.

4.4. Risicobereidheid

Bij het nastreven van onze doelstellingen bepaalt het bestuur hoeveel risico hierbij gelopen mag worden, uitgedrukt in de termen laag, midden of hoog. De risicobereidheid bestaat uit de volgende onderdelen:

1. De vertaling vanuit missie, visie en doelstellingen van het pensioenfonds naar de algehele risicobereidheid, voor de strategische, financiële en niet-financiële risico's;
2. De uitwerking van de risicobereidheid per hoofdrisico;
3. De uitwerking van de risicobereidheid per risico-item, en
4. Meetbare risico-indicatoren met bijbehorende normen gericht op het monitoren van de risico's.

De algehele risicobereidheid is hieronder weergegeven.

Strategische risico's

Het bestuur streeft naar een toekomstbestendige pensioenregeling. Dit vraagt om een financiële opzet die op de lange termijn bestendig is. Het bestuur wil daarnaast tijdig in kunnen spelen op veranderingen in de omgeving en de afhankelijkheid van externe factoren beperken. Daarbij is het uitgangspunt dat de belangen van (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever evenwichtig worden afgewogen. Het bestuur vermijdt risico's die de stabiliteit en soliditeit van het pensioenfonds bedreigen. Het beheersen van risico's brengt kosten met zich mee: bij beslissingen om risico's te beperken maakt het bestuur een afweging tussen de kosten van het (volledig) beheersen van het risico en de impact van het risico. De risicobereidheid is midden voor deze risico's.

Financiële risico's

Het bestuur streeft enerzijds naar het maximaliseren van het verwachte pensioenresultaat en anderzijds naar het minimaliseren van de kans op korten. Indien beide doelstellingen naar verwachting niet tegelijkertijd kunnen worden gehaald, heeft het realiseren van de lange termijn ambitie voorrang boven het korte-termijn risico dat gekort moet worden. Voor het realiseren van de missie en doelstellingen worden bepaalde financiële risico's bewust opgezocht waar naar verwachting een positief rendement tegenover staat; dit uiteraard binnen de daaraan door het pensioenfonds zelf gestelde kaders. Bij financiële risico's waartegenover naar verwachting geen positieve rendementen staan is de risicobereidheid laag, tenzij hier vanwege de interactie tussen risico's redenen voor zijn, bijvoorbeeld in het geval dat risico's elkaar compenseren. De risicobereidheid is relatief hoog voor de meeste financiële risico's.

Niet-financiële risico's

Het bestuur streeft naar een betrouwbare, beheerste en efficiënte uitvoering van de pensioenregeling. Adequate processen, mensen, informatie, systemen en uitbestedingen zijn hierbij van belang. Ten aanzien van de uitvoering maakt het bestuur een zorgvuldige afweging tussen kosten en risico's en accepteert een restrisico als de benodigde inspanningen niet opwegen tegen de voordelen van het verlagen van het risico. Het bestuur handelt integer, in overeenstemming met ethische normen en interne en externe regels. Het bestuur communiceert duidelijk en klantgericht met alle belanghebbenden en is transparant over de haalbaarheid van de ambitie en de daaraan verbonden risico's. De risicobereidheid is voor de niet-financiële risico's in het algemeen laag.

4.5. Ontwikkelingen in 2020 en belangrijkste risico's

4.5.1. Ontwikkelingen in 2020

In 2020 is de risicobereidheid uitgewerkt op niveau van de strategische financiële en niet-financiële risico's. Van daaruit is de risicobereidheid bepaald op niveau van hoofdrisico en risico-item. Om de gevolgen van Covid-19 te bepalen is in het voorjaar van 2020 de RSA herijkt. Vooral nog is vastgesteld dat de dienstverlening aan de deelnemers niet of nauwelijks negatief is beïnvloed door Covid-19 en dat de financiële markten zich na een aanvankelijke daling hebben hersteld. De uitvoering van de reguliere, jaarlijkse RSA is eind 2020 is gestart en in het eerste kwartaal van 2021 afgerond. De risico's die de meeste aandacht vragen zijn hieronder vermeld onder "Belangrijkste risico's".

Ook in 2020 hebben wij een SIRA uitgevoerd om al onze integriteitsrisico's te herijken. Hierbij is vastgesteld dat alle risico-items binnen de risicobereidheid van het pensioenfonds vallen.

In 2020 zijn wij gestart met de uitvoering van de eerste ERB, die wordt afgerond in 2021. De keuze van de scenario's is gekoppeld aan onze belangrijkste risico's, zwaktes en bedreigingen, waarmee de RSA en de strategische SWOT-analyse een voorname input vormt voor de ERB. De ERB zal in het tweede kwartaal van 2021 worden afgerond.

4.5.2. Belangrijkste risico's in de RSA

In de risicobeheersing ligt de bestuurlijke nadruk op het beheersen van de belangrijkste risico's. In de RSA 2020 zijn de volgende risico's als belangrijkste risico's geïdentificeerd:

Strategische risico's

De voornaamste strategische risico's voor het pensioenfonds hangen samen met de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Het gaat daarbij in de RSA met name om:

- Toekomstvastheid van de regeling
- Afhankelijkheid van de sponsor
- Rolopvatting en houding sociale partners inzake pensioen
- Strategische kracht en verandervermogen van de uitvoeringsorganisaties

Financiële risico's

De financiële risico's houden verband met de financiële positie van het pensioenfonds en de pensioenaanspraken en -rechten en hebben doorlopend de aandacht. De grootste impact hebben veranderingen in aandelenkoersen (marktrisico) en veranderingen in de rente (renterisico). Daarnaast is in 2020 in de RSA specifiek stilgestaan bij:

- ESG; ESG-risico's raken het pensioenfonds op meerdere vlakken. Naast financiële schade via een daling van de waarde van de beleggingen, kunnen ESG-risico's ook leiden tot reputatieschade.
- Berekening pensioenvoorziening

De rente en de waarde van de aandelenportefeuille zijn de belangrijkste factoren die de dekkinggraad van het pensioenfonds bepalen. De volgende tabel, gebaseerd op de DNB-rekenrente, geeft de gevoeligheid van de dekkinggraad per 31 december 2020 weer voor het rente- en marktrisico waarbij beide risico's zich gecombineerd voordoen. Hierbij wordt verondersteld dat de andere beleggingen onveranderd blijven. Hierbij varieert de rente tussen -1,0% en + 1,0% ten opzichte van de rente per ultimo 2020. De aandelenkoersen variëren tussen -25% en +25% ten opzichte van de hoogte ultimo 2020.

	Rente verandering				
Aandelenkoersen verandering	-1,0%	-0,5%	0%	0,5%	+1,0%
-25%	89,7%	94,5%	99,5%	104,8%	110,3%
0%	99,6%	105,2%	111,0%	117,3%	123,8%
+25%	109,4%	115,9%	122,7%	129,9%	137,4%

Groen : scenario waarbij dekkinggraad hoger is dan vereiste dekkinggraad (116,5%).
 Geel : scenario waarbij dekkinggraad lager is dan vereiste dekkinggraad, maar hoger dan de minimaal vereiste dekkinggraad (104,1%).
 Rood : scenario waarbij dekkinggraad lager is dan minimaal vereiste vermogen.

Niet-financiële risico's

De belangrijkste niet-financiële risico's die in de RSA worden behandeld zijn:

- Uitbesteding pensioenadministratie en -beheer;
- Communicatie, mede vanwege de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel, waarbij deelnemers moeten worden meegenomen in de veranderingen die het pensioenakkoord met zich meebrengt.

4.6. Op de agenda voor 2021

Risicomanagement is een doorlopend proces waar we continu mee bezig zijn. Jaarlijks definiëren wij wel een aantal speerpunten. In het streven naar een dubbel integraal risicomanagement staan voor 2021 onder andere de volgende onderwerpen op de agenda:

- het afronden van de eerste eigen risico beoordeling (ERB);
- het verder uitwerken van de risicobereidheid;
- het verder ontwikkelen van het begrip risicocultuur;
- Het verdiepen van het inzicht in het IT-risico;
- het verder uitwerken van het risicoraamwerk, onder anderen meetbare risico-indicatoren met bijbehorende normen ten behoeve van het monitoren van de risico's en opzetten van een structuur om de risicobeheersing beter aan te kunnen tonen.

5. Verantwoordingsorgaan

5.1. Verslag van Verantwoordingsorgaan

Het VO adviseert het Bestuur, gevraagd of uit eigen beweging, over:

- *het beleid inzake beloningen;*
- *de vorm en inrichting van het intern toezicht;*
- *de profielschets voor de leden van de Raad van Toezicht;*
- *het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;*
- *het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid;*
- *gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het pensioenfonds;*
- *liquidatie, fusie of splitsing van het pensioenfonds;*
- *het sluiten, wijzigen of beëindigen van de uitvoeringsovereenkomst;*
- *het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm;*
- *het samenvoegen van het pensioenfonds met andere pensioenfonds;*
- *de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten.*

Statutaire opdracht

Het Verantwoordingsorgaan (hierna: het VO) heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het Bestuur van het pensioenfonds aan de hand van het bestuursverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van het intern toezicht over het door het Bestuur uitgevoerde beleid, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst.

Samenstelling VO, verantwoording en werkwijze in 2020

Het VO bestaat uit zes leden, met twee vertegenwoordigers uit elke geleding. Voor één zetel namens de pensioengerechtigden en één zetel namens de deelnemers zijn verkiezingen gehouden. Bij de pensioengerechtigden heeft dit geleid tot een herverviering (gekozen uit zes kandidaten). Bij de deelnemers is een lid toegetreden (gekozen uit twee kandidaten).

Het VO heeft acht keer regulier vergaderd en aanvullend driemaal voor de behandeling van specifieke onderwerpen. De voorzitter van het Bestuur heeft deelgenomen aan een deel van deze reguliere VO-vergaderingen, waarbij hij toelichting heeft gegeven op een breed scala aan actualiteiten en beleidsontwikkelingen en, waar nodig, op adviesaanvragen. De voorzitters van de bestuurscommissies hebben elk een VO-vergadering bijgewoond, waarin zij toelichting gaven op de geplande activiteiten en actualiteiten. Aanvullend is het VO bij twee vergaderingen van het voltallige Bestuur aanwezig geweest. Voor de VO-verkiezingen heeft het VO overlegd met de pensioen- en communicatiecommissie. Tot slot heeft het VO twee keer een overleg gehad met de Raad van Toezicht (hierna: de RvT).

Het VO is regulier door middel van kwartaalrapportages geïnformeerd. De vastgestelde notulen van de bestuursvergaderingen en andere fondsdocumenten zijn met het VO gedeeld. Het VO heeft haar vragen over belangrijke onderwerpen schriftelijk aan het Bestuur gesteld en deze zijn schriftelijk beantwoord. Het VO is naar tevredenheid secretariaal ondersteund. Het VO past de Code Pensioenfonds toe, met uitzondering van de diversiteitswens van leden jonger dan 40 jaar: bij de verkiezingen was er wel een kandidaat, echter niet gekozen.

De delegatie van pensioengerechtigden in het VO heeft ingestemd met de herbenoeming van het bestuurslid namens de pensioengerechtigden.

Aandachtsgebieden in 2020

Het VO heeft de volgende onderwerpen kritisch gevolgd:

- ontwikkelingen in verband met het nieuwe pensioencontract;
- inrichting/ondersteuning van een bestuursbureau;
- communicatie/contact met de achterban.

Ontwikkelingen in verband met het nieuwe pensioencontract

Zowel de hoofdlijnennotitie (juni) als de memorie van toelichting op de ter consultatie voorliggende wettekst "Wet toekomst Pensioenen" (december) zijn door het VO aandachtig bestudeerd. Op een van de twee fysieke heidagen is gezamenlijk met het Bestuur en de RvT op de vele aspecten die aan het onderwerp relateren verdiept. Speciale aandacht heeft het VO voor de wijze waarop de inspraak van pensioengerechtigden wordt vormgegeven.

Inrichting/ondersteuning van een bestuursbureau

Het VO is door het Bestuur zowel mondeling alsook schriftelijk geïnformeerd over de voorgestelde inrichting van een bestuursbureau. Het VO is meegenomen in de bijbehorende afwegingen en heeft hier ook input toe kunnen leveren. Het VO kan zich vinden in de gekozen inrichting en volgt de effectuering op basis van het opgestelde stappenplan.

Communicatie/contact met de achterban

Het Bestuur heeft het VO tijdig en actief betrokken bij de voorgestelde inrichting van het strategisch en operationeel communicatiebeleidsplan. Helaas heeft Covid-19 het fysieke contact met de achterban sterk beperkt, zowel voor de communicatiecommissie als voor het VO. De VO-verkiezingen hebben wel kunnen leiden tot communicatiemomenten met de achterban, inclusief een interview met het VO via de website van het pensioenfonds. De VO-verkiezingscommunicatie heeft geleid tot meerdere kandidaten voor het VO: zes kandidaten voor de pensioengerechtigden en twee voor de deelnemers.

Uitgebrachte adviezen in 2020

Het VO heeft adviesaanvragen ontvangen en adviezen uitgebracht over de volgende onderwerpen:

- aanpassing Uitvoeringsovereenkomst (hierna UO) inzake voorwaardelijk pensioen (hierna VPL);
- herbenoeming voorzitter RvT;
- beloning Bestuur;
- communicatieplan 2021;
- premie 2021.

Aanpassing UO inzake VPL

Op basis van de adviesaanvraag over de wijziging van de UO naar aanleiding van de beoogde wijziging van de vaststelling en financiering van de VPL-koopsom heeft het VO aanvullende vragen gesteld. Deze vragen betroffen een nadere financiële onderbouwing en de wijze waarop het Bestuur de belangen heeft afgewogen. Op basis van de antwoorden deelde het VO de opvatting van het Bestuur dat de belangafweging evenwichtig is en heeft het VO positief geadviseerd.

Herbenoeming voorzitter RvT

Het VO heeft positief geadviseerd over de herbenoeming van de voorzitter van de RvT. Naast waardering voor de ingebrachte ervaring en kundigheid van de voorzitter acht het VO continuïteit in de samenstelling van de RvT van groot belang. Tezamen met de andere twee leden, welke in 2019 nieuw zijn gestart, heeft de RvT op constructieve wijze verder gebouwd aan de relatie met het Bestuur en de uitvoering van de toezichttaak en klankbordrol.

Beloning Bestuur

Het VO heeft positief geadviseerd over een aanpassing van de beloning van de bestuursleden. De beloning van bestuursleden namens werknemers en pensioengerechtigden is omgezet naar een volledig vaste vergoeding. Voor de hoogte van de vergoeding is aansluiting gezocht bij de normen in de pensioenfondsector.

Communicatieplan 2021

Het communicatieplan 2021 sluit aan op het strategisch communicatiebeleidsplan 2019-2021. Positief opvallend is dat onderzoek heeft aangetoond dat deelnemers en pensioengerechtigden stijgend vertrouwen hebben in het fonds. Het VO heeft een aantal opmerkingen geplaatst op het concept en deze zijn naar tevredenheid beantwoord. Het advies is positief. Het VO heeft het bestuur verzocht om de doelstelling 'dichtbij zijn' opnieuw te beoordelen. Voor het beleid 'digitaal, tenzij' heeft het VO gevraagd aan het Bestuur om dit beleid te evalueren.

Premie 2021

Het VO heeft positief geadviseerd over de op het maximumniveau vastgestelde premie van 29,2% van de som van de pensioengrondslagen voor het jaar 2021. Het bijbehorende opbouwpercentage voor 2021 bedraagt 1,783%. Het VO heeft bij het uitbrengen van het advies aandacht aan het Bestuur gevraagd over de situatie die ontstaat na afloop van de huidige 5-jaars termijn. Voor 2023 en verdere jaren moet, op basis van huidige verwachtingen, rekening gehouden worden met een lagere rentetermijnstructuur en daardoor met een lager opbouwpercentage. In relatie hiertoe heeft het VO het Bestuur ook aandacht gevraagd voor de communicatie over het te behalen uitzichtpensioen. Dit dient een voldoende realistisch en duidelijk beeld te geven naar de deelnemers.

Overleg met Raad van Toezicht

Het VO heeft twee videogesprekken gehad met de RvT. Dit zijn open en constructieve sessies geweest. Het VO heeft het intern toezicht rapport 2020 van de RvT ontvangen en ook met de RvT besproken. Het VO waardeert de inhoud van dit rapport en heeft deze inhoud meegenomen in het komen tot zijn algemeen oordeel over het onderhavige jaar.

Algemeen oordeel

De besluitvormingsprocessen van het Bestuur hebben zich gekenmerkt door het naar behoren doorgronden van voorliggende vraagstukken en actuele ontwikkelingen, het adequaat analyseren van voor- en nadelen van aanwezige keuzemogelijkheden en het gedegen beargumenteren van de uiteindelijke genomen besluiten. Hierbij heeft het Bestuur zichtbaar rekening gehouden met het belangrijke beginsel van evenwichtige belangenafweging. Naar het oordeel van het VO is vastlegging in notulen en in besluitvormingsdossiers transparant. Wij zien verbetering ten aanzien van de tijdigheid en volledigheid van het delen van deze vastlegging met het VO.

Alles overwegende oordeelt het VO dat het Bestuur goed, voldoende evenwichtig en deskundig heeft geacteerd in 2020. Bovendien vindt het VO dat het Bestuur op een verantwoorde wijze is gekomen tot besluitvorming op het gebied van beleidskeuzes.

Aandachtsgebieden in 2021

Het VO gaat de ontwikkelingen op de volgende onderwerpen kritisch volgen in 2021:

- het nieuwe pensioencontract;
- effectuering en werking van het bestuursbureau;
- communicatie met de achterban.

5.2. Reactie bestuur op oordeel Verantwoordingsorgaan

Wij hebben met belangstelling kennis genomen van het oordeel van het Verantwoordingsorgaan (VO) over het gevoerde beleid in 2020.

In 2020 hebben we wederom grote waardering voor de bijdrage die het VO levert aan ons pensioenfonds. Deze bijdrage bestaat uit kwalitatief goede adviezen, aanbevelingen en de interactie die wij in verschillende overleggen met het VO hebben.

We hebben het VO over diverse onderwerpen om advies gevraagd. Het VO heeft over de betreffende onderwerpen positieve adviezen afgegeven, waarbij in sommige gevallen het VO aanvullende vragen heeft gesteld. De kritische houding van het VO waarderen wij erg. Daarnaast heeft het VO ons nuttige aanbevelingen meegegeven. Een goed voorbeeld hiervan is de aandacht voor de communicatie over het te behalen pensioen naar aanleiding van het advies over de premie 2021.

In onze contacten met het VO merken wij dat de betrokkenheid van het VO groot is. Het VO neemt, waar dat kan, deel aan de studiedagen van het bestuur. Daarnaast houdt het VO vinger aan de pols bij met name de door het VO opgestelde aandachtsgebieden. Op uitnodiging van het VO sluit de voorzitter van het pensioenfonds (soms vergezeld door een voorzitter van één van de commissies) aan bij een gedeelte van de reguliere vergaderingen van het VO. Tijdens deze vergaderingen wordt het VO geïnformeerd over diverse ontwikkelingen bij het pensioenfonds, waarbij het VO heel alert is op de ontwikkelingen die de aandachtsgebieden van het VO raken.

Vermeldenswaard is verder dat het VO een grote bijdrage heeft geleverd aan de verkiezingen. Dit is een belangrijke en tijdrovende klus en heeft, mede dankzij het VO, geleid tot een nieuw lid namens de deelnemers en herbenoeming van een lid namens de pensioengerechtigden.

Wij danken het VO voor zijn inzet en kritische en constructieve bijdrage. Voor 2021 zal veel tijd en aandacht zijn voor (de invoering van) het nieuwe pensioencontract, waarbij wij de grote betrokkenheid van de leden van het VO goed kunnen gebruiken. Wij gaan in 2021 uit van een voortzetting van de constructieve samenwerking met het VO.

6. Raad van Toezicht

6.1. Verslag Raad van Toezicht

Inleiding

Hieronder treft u een korte samenvatting van het jaarrapport van de Raad van Toezicht (RvT) aan. De bevindingen over 2020 zijn vertaald naar speerpunten, waar de RvT zich verder in zal verdiepen, en haar beoordeling over 2021 op zal richten.

Verantwoording

De RvT heeft in 2020 bijeenkomsten gehouden met de verschillende gremia en partners van het pensioenfonds. Daarnaast hebben leden van de RvT vergaderingen van het bestuur en commissies bijgewoond. De klankbordsessies met het Dagelijks Bestuur die in 2019 zijn gestart heeft de RvT in 2020 voortgezet, waarbij de invulling verder is verbeterd. Ook zijn er in 2020 twee bijeenkomsten geweest met het Verantwoordingsorgaan (VO).

De RvT heeft naast deze bijeenkomsten zich actief een beeld gevormd over de gang van zaken in het pensioenfonds door zich te verdiepen in de uitgebreide schriftelijke informatiebronnen. Hierbij heeft het bestuurdersportaal iBabs als basis gefungeerd. Daarnaast is op verzoek van de RvT door het bestuur additionele schriftelijke informatie verstrekt over relevante onderwerpen.

Gedurende het jaar hebben de voorzitter van het bestuur en de voorzitter van de RvT een aantal malen telefonisch contact gehad. Dit vond plaats op initiatief van de voorzitter van het pensioenfonds en naar aanleiding van bijzondere ontwikkelingen dan wel op initiatief van de voorzitter van de RvT. De inhoud van deze gesprekken is teruggekoppeld aan de overige RvT leden.

In 2020 is de RvT door het bestuur gevraagd verschillende goedkeuringen van bestuursbesluiten en verklaring van geen beletsel voor benoemingen af te geven. De RvT heeft geen aanleiding gezien haar zelfstandige rechten in te roepen.

Bevindingen

De RvT heeft haar bevindingen aan de hand van 8 thema's uit de Code Pensioenfonds weergegeven.

Vertrouwen waarmaken

Het bestuur maakt het in haar gestelde vertrouwen waar. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement. Het bestuur heeft binnen de kaders van de afspraken tussen de sociale partners, de uitvoeringsovereenkomst adequaat uitgevoerd. Het bestuur heeft in het afgelopen jaar veel tijd besteed aan de effectiviteit van bestuur. Dat heeft geleid tot de keuze voor de inrichting van een bestuursbureau. Verder heeft het bestuur blij gegeven van een evenwichtige belangenafweging bij belangrijke inhoudelijke besluiten in 2020. Het bestuur legt adequaat verantwoording af aan het VO en de RvT.

Verantwoordelijkheid nemen

Het bestuur heeft goed gereageerd op ontwikkelingen binnen en buiten het fonds. De strategische ontwikkelingen en het nieuwe pensioenstelsel staan in toenemende mate op de agenda van het bestuur. Het bestuur heeft de RvT en het VO goed betrokken bij deze ontwikkelingen. Het afgelopen jaar was er een aantal incidenten bij de pensioenuitvoerder. Het bestuur heeft daar adequaat op gereageerd en onderhoudt nauwe contacten met de uitvoerder op management- en directieniveau. De kwaliteit van de uitvoering van het pensioenbeheer blijft wel een aandachtspunt.

Integer handelen

Er is voldoende aandacht voor integriteit en naleving van de gedragscode.

De RvT heeft goedkeuringsrechten op enkele bestuursbesluiten en een zelfstandig recht op het opschorten of ontslaan van bestuurders bij disfunctioneren. De RvT ziet toe op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het Bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en bevoegdheden aan het Verantwoordingsorgaan (VO), de werkgever, en in het jaarverslag. Daarnaast staat de RvT het Bestuur met raad terzijde en heeft een klankbord-functie. Deze taken en de werkwijze van de RvT volgen uit wet- en regelgeving, de Code Pensioenfonds en de richtlijnen zoals opgesteld door de beroepsvereniging van intern toezichthouders in de pensioensector, de VITP. Het jaarrapport van de RvT bevat de bevindingen en aanbevelingen van de RvT van het fonds over het jaar 2020. Tevens bevat het rapport een verantwoording vanuit de RvT over haar taken, bevoegdheden en werkzaamheden in het verslagjaar.

Kwaliteit nastreven

De RvT observeert dat het bestuur kwaliteit nastreeft in de dienstverlening aan de deelnemers. De doorontwikkeling van de governance, de veranderingen in de uitbesteding van de fiduciaire rol en de custodian en de doorontwikkeling van risicomangement zijn bovendien voorbeelden van een lerende organisatie.

Zorgvuldig benoemen

Het bestuur is zorgvuldig en adequaat samengesteld, zowel qua kennis, achtergrond en vaardigheden. In 2020 heeft één benoeming plaatsgevonden. De RvT is hierbij goed betrokken,

Gepast belonen

In 2020 is het beloningsbeleid van het fonds opnieuw vastgesteld. Het nieuwe beloningsbeleid is op een goede en open wijze besproken in het bestuur. De RvT heeft het nieuwe beloningsbeleid op basis van de gevoerde discussie goedgekeurd.

Toezicht houden en inspraak waarborgen

De RvT en het VO worden actief betrokken bij instemmings- en goedkeuringsplichtige onderwerpen. Ook worden de RvT en het VO regelmatig bijgepraat over lopende, voor het fonds relevante onderwerpen, door de voorzitter of het Dagelijks Bestuur.

Vier keer per jaar is er een klankbord sessie tussen RvT en het Dagelijks Bestuur. Het afgelopen jaar is de inhoud van de dialoog in die sessies verder gegroeid.

Transparantie bevorderen

Het bestuur stuurt actief op goede en tijdige communicatie naar de deelnemers en zorgt voor handelingsperspectief en pensioenbewustzijn bij alle deelnemers. De beleidsvoorbereiding en besluitvormingsprocessen verlopen voor de RvT transparant. De RvT heeft via het portaal iBabs toegang tot alle stukken van het bestuur en de commissies. De voorzitter van het bestuur informeert indien nodig, soms telefonisch, proactief de RvT over lopende zaken.

Speerpunten 2020

Voor 2020 had de RvT een aantal speerpunten geïdentificeerd waar de focus op lag. Over deze punten heeft de RvT een oordeel opgesteld, welke hieronder samengevat is opgenomen. De gestelde speerpunten waren:

- Governance;
- Werking van integraal risico management;
- Aandacht voor en uitwerking van strategie.

Governance: in 2020 zijn de eerste stappen gezet in de inrichting van een bestuursbureau. De RvT vindt dit een logische stap vanuit de besluitvorming over de bestuursmodellen. Het beeld over de taken van het bestuursbureau lijkt te convergeren tussen de bestuursleden. De tussenstap van een projectmanager had een positieve bijdrage.

De RvT is van mening dat de scherpste in de (onderlinge) taakverdeling van de verschillende uitbestedingspartners nog verder kan worden ontwikkeld. Het opstellen van een overall RACI kan hiertoe een middel zijn. Een overall RACI dwingt het bestuur tot het maken van scherpere keuzes.

De RvT is van mening dat de rol van KCM als fiduciair verder kan groeien door verdere aanscherping in de kwaliteit van kwartaalrapportages. Een verbetering die al is gemaakt, is het meer fondsspecifiek maken van een aantal teksten in de rapportage.

Werking van integraal risico management: Pensioenfonds PostNL loopt niet voorop op het gebied van integraal risicomangement (IRM). Zo zijn andere pensioenfondsen van vergelijkbare of kleinere omvang in het kader van IORP II al eerder van start gegaan met het opstellen van reguliere rapportages door de sleutelfunctiehouder Risicobeheer, het daarin verwerken van de tweedelijns risicorapportages van de uitvoerders, en het waar relevant structureel voorzien van besluiten die voorliggen van geschreven risico-opinies. Wel is de RvT van mening dat de juiste stappen worden gezet. De RvT is overigens niet van mening dat er momenteel materiële risico's over het hoofd worden gezien, het gaat er vooral om dat het integraal risicomangement naar het volgende volwassenheidsniveau wordt gebracht.

Aandacht voor en uitwerking van strategie: Er is aandacht van het bestuur voor de strategie van het pensioenfonds in 2020. De beheersing van de strategische risico's vond aan het begin van het jaar nog plaats op basis van de SWOT september 2018. De SWOT is in 2020 onder externe begeleiding op 16 oktober 2020 geactualiseerd. De RvT, als mede het VO, waren hierbij betrokken. De SWOT is na de bijeenkomst verder uitgewerkt door het bestuur en vastgesteld. De planning van het verdere proces van de uitwerking van de strategie zal plaatsvinden op basis van de geactualiseerde SWOT en zal worden verwerkt in het beleid. Tevens wordt de SWOT gebruikt als input voor de ERB, strategisch communicatiebeleid en het strategisch jaarplan 2021. Daarmee is er een goede basis voor een strategisch samenhangende sturing.

Het bestuur heeft voor 2020 strategische doelstellingen geformuleerd. De belangrijkste doelstelling is zo hoog mogelijke reële pensioenen. De RvT zou graag zien dat de doelstelling van een zo hoog mogelijk pensioen in

relatie wordt bekeken vanuit de financiële opzet en evenwichtige belangenafweging en dit mee te nemen in de jaarlijkse evaluatie van de doelstellingen. Overigens heeft het bestuur op 12 februari 2021 een eerste aanzet gedaan voor een dergelijke evaluatie.

Speerpunten 2021

De RvT heeft voor 2021 de volgende speerpunten voor haar toezicht:

- Governance, waaronder de verdere inrichting van een bestuursbureau en het samenspel met de verschillende uitbestedingspartners (gebaseerd op een overall RACI);
- De werking van integraal risico management;
- De aandacht voor en uitwerking van strategie, waaronder de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

Ter afsluiting

De RvT ziet terug op een prettige en open samenwerking met het bestuur, het VO en de andere direct betrokkenen bij het fonds in 2020. De RvT ziet uit naar een voortzetting van de prettige samenwerking in 2021.

6.2. Reactie bestuur op oordeel Raad van Toezicht

Wij danken de RvT voor haar oordeel en bevindingen over het jaar 2020. Wij onderschrijven de bevindingen van de RvT. Door de regelmatige overlegmomenten hebben we wel reeds een aantal stappen gezet om de aanbevelingen door te voeren. Hieronder geven we per speerpunt een reactie op de bevindingen.

Governance

De invulling van het bestuursbureau is bijna gereed. Twee van de drie posities zijn op dit moment ingevuld. In samenwerking met het bestuursbureau zullen wij dit jaar een overall RACI opstellen om de verschillende verantwoordelijkheden duidelijk te hebben. Daarnaast zijn wij met KCM in gesprek om de kwartaalrapportage meer bestuurlijk en fondsspecifiek in te richten.

Werking Integraal Risicomanagement

In 2020 is de kwartaalrapportage van de sleutelfunctiehouder Risicobeheer verder uitgewerkt. Hierbij worden diverse rapportages van de uitbestedingspartijen betrokken. Tevens heeft de sleutelfunctiehouder Risicobeheer op kwartaalbasis overleggen met het 2e lijns risicomanagement van de belangrijkste uitbestedingspartijen en stelt risico-opinies op bij onderwerpen die ter besluitvorming voorliggen bij het bestuur. Het bestuur herkent zich in de aanbeveling dat het gehele integrale risicomanagement naar een hoger volwassenheidsniveau getild moet worden, maar er zijn in 2020 goede stappen gezet om op het gewenste niveau te komen.

Strategie

Wij zullen in 2021 de aanbeveling van de RvT om de strategische doelstelling van een zo hoog mogelijk reëel pensioen betrekken bij de evaluatie van strategische doelstellingen.

De (klankbord)rol die de Raad van Toezicht speelt bij de fundamentele ontwikkelingen binnen het pensioenfonds wordt door ons gewaardeerd. Om deze reden zullen wij, ook in 2021, de RvT (en andere belanghebbenden) inhoudelijk blijven betrekken bij de verschillende thema's.

De Raad van Toezicht heeft een aantal speerpunten benoemd waarin zij zich in 2021 zal verdiepen. Deze speerpunten liggen in lijn met de speerpunten uit 2020 en wij zien de bevindingen met veel belangstelling tegemoet.

Wij waarderen de constructieve en kwalitatief goede bijdrage van de leden van de Raad van Toezicht in het afgelopen jaar. De open samenwerking van de afgelopen jaren zetten wij graag voort en wij zien de samenwerking in 2021 dan ook met vertrouwen tegemoet.

Jaarrekening

7. Jaarrekening

7.1. Balans per 31 december 2020

(na resultaatbestemming, alle bedragen in EUR x 1000)

		31-12-2020	31-12-2019
ACTIVA			
Beleggingen voor risico pensioenfonds	(1)	10.264.785	9.533.555
Beleggingen voor risico deelnemers	(2)	25.461	27.295
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	(3)	43.347	40.814
Vorderingen en overlopende activa	(4)	80.949	5.043
Overige activa	(5)	11.770	4.243
TOTAAL ACTIVA		10.426.312	9.610.950
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	(6)	1.025.152	1.126.539
Technische voorzieningen	(7)	9.280.739	8.386.449
Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers	(8)	25.461	27.295
Derivaten	(9)	83.456	58.921
Overige schulden en overlopende passiva	(10)	11.504	11.746
TOTAAL PASSIVA		10.426.312	9.610.950

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans vanaf pagina 68.

7.2. Staat van baten en lasten

		2020	2019
Baten			
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds	(11)	400.176	119.668
Premiebijdragen risico deelnemers	(12)	172	187
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	(13)	634.961	1.234.837
Beleggingsresultaten risico deelnemers	(14)	1.216	3.400
Baten uit herverzekering	(15)	2.533	4.045
Overige baten	(16)	6	130
Totaal baten		1.039.064	1.362.267
Lasten			
Pensioenuitkeringen	(17)	241.111	236.813
Pensioenuitvoeringskosten	(18)	7.101	7.225
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	(19)		
- Pensioenopbouw		115.926	94.052
- Toeslagverlening		126	5.828
- Rentetoevoeging		-26.709	-17.235
- Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten		-247.616	-242.517
- Wijziging marktrente		967.515	1.028.727
- Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		-1.850	-478
- Aanpassing actuariële uitgangspunten		-193.978	5.425
- Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		278.935	21.749
		892.349	895.551
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	(20)	2.533	4.045
Mutatie overige technische voorzieningen	(21)	-592	-516
Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	(22)	-1.834	563
Saldo herverzekering	(23)	-1.157	-666
Saldo overdracht van rechten	(24)	900	1.178
Overige lasten	(25)	40	56
Totaal lasten		1.140.451	1.144.249
Saldo van baten en lasten		-101.387	218.018
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>			
Algemene reserve		-101.387	218.018

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten vanaf pagina 89.

7.3. Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2020	2019
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Ontvangen premies	320.008	152.569
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	3.592	5.313
Ontvangen uitkeringen van herverekeraars	1.203	598
Overig	2.785	937
	327.588	159.417
Uitgaven		
Betaalde pensioenuitkeringen	-240.820	-236.247
Betaald in verband met overdracht van rechten	-4.363	-6.590
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-7.193	-9.590
Overig	-2.490	-3.514
	-254.866	-255.941
Totale kasstroom uit pensioenactiviteiten	72.722	-96.524
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	75.966	49.321
Verkopen en aflossingen van beleggingen	5.254.325	1.853.162
	5.330.291	1.902.483
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-5.430.289	-1.769.809
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-8.817	-9.591
Mutatie beleggingsdebiteuren/ crediteuren	-1.322	0
	-5.440.428	-1.779.400
Totale kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-110.137	123.083
Netto kasstroom	-37.415	26.559
Koers-/omrekenverschillen	-5.300	-683
Mutatie liquide middelen	-42.7154	25.876
Samenstelling geldmiddelen	2020	2019
Liquide middelen primo boekjaar	62.389	36.513
Liquide middelen ultimo boekjaar	19.674	62.389
Waarvan:		
Voor risico pensioenfondsen	19.159	58.410
Voor risico deelnemers	515	3.979

7.4. Toelichting op de jaarrekening

7.4.1. Algemeen

Activiteiten

Stichting Pensioenfonds PostNL (hierna 'het pensioenfonds'), is statutair gevestigd te Groningen. Het pensioenfonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41011600.

Het doel van het pensioenfonds is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan pensioengerechtigden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het pensioenfonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het pensioenfonds streeft hierbij om de opgebouwde pensioenen, de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenaanspraken te laten ontwikkelen conform de afgesproken toeslagambitie zoals opgenomen in de pensioenovereenkomst. Het pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van PostNL N.V. en aan deze vennootschap gelieerde ondernemingen.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfondsen. Het Bestuur heeft op 28 mei 2021 de jaarrekening opgemaakt.

Referenties

In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

7.4.2. Grondslagen

Algemene grondslagen

Alle bedragen in de jaarrekening zijn vermeld in Euro's x 1.000, tenzij anders is aangegeven.

Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening is opgesteld op basis van 'going-concern' uitgangspunten.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

De koersen van de belangrijkste valuta zijn:

	31 december 2020	Gemiddeld 2020	31 december 2019	Gemiddeld 2019
USD	0,8172	0,8771	0,8748	0,8468
GBP	1,1172	1,1252	1,1141	1,1304
JPY	0,0079	0,0082	0,0080	0,0077

Stelselwijziging

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Schattingswijziging

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

In 2020 heeft het actuair genootschap nieuwe sterfteveronderstellingen gepubliceerd. Het bestuur heeft besloten de pensioenverplichtingen te waarderen met toepassing van deze veronderstellingen. Het effect van deze schattingswijziging op de dekkingsgraad bedraagt 2,9%-punt en staat gelijk aan € 212.295 duizend.

Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftetekansen (ervaringssterfte) plaatsgevonden. Het betreft hier een wijziging van de correctiefactoren van de vrouwelijke hoofdverzekerden. Invoering van de nieuwe correctiefactoren leidt tot een daling van de technische voorzieningen met - € 18.317 duizend, met een -0,3%-punt effect op de dekkingsgraad. Het gezamenlijke effect van de schattingswijziging bedraagt 2,6%.

Dekkingsgraden

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden.

De dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het pensioenvermogen te delen op de totale technische voorzieningen, incl. voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers, zoals opgenomen in de balans.

Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt ten behoeve van deze berekening de voorziening pensioenverplichtingen herrekend rekening houdend met de verwachte loon- en prijsinflatie.

Foutenherstel

Indien een materiële fout na de vaststelling van de jaarrekening wordt geconstateerd, wordt deze door middel van een retrospectieve verwerking hersteld. Dit houdt in dat het eigen vermogen aan het einde van het voorafgaande boekjaar wordt herrekend alsof de fout niet heeft plaatsgevonden. Het verschil tussen het eigen vermogen aan het eind van het voorafgaande boekjaar voor en na herrekening, wordt vervolgens verwerkt als een rechtstreekse mutatie van het eigen vermogen aan het begin van het huidige boekjaar.

De bate of last als gevolg van een eventueel herstel van een niet-materiële fout wordt verwerkt in de winst-en-verliesrekening van het huidige boekjaar.

Het pensioenfonds heeft in de jaarrekening van het huidige boekjaar geen foutenherstel toegepast.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Het begrip marktwaarde is te beschouwen als synoniem van reële waarde. Onder waardering op marktwaarde wordt verstaan: het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

De waardering van participaties in beleggingsinstellingen geschiedt tegen marktwaarde. Voor beursgenoteerde beleggingsinstellingen is dit de marktnotering per balansdatum. De waardering in niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen geschiedt tegen actuele waarde.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. De marktwaarde van niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van de niet-beursgenoteerde vastgoedbelegging per balansdatum.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de beurswaarde per balansdatum.

De actuele waarde van niet-beursgenoteerde aandelen en participaties in beleggingsfondsen is gebaseerd op het aandeel dat het pensioenfonds heeft in het eigen vermogen van het niet-beursgenoteerde aandeel per balansdatum.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen marktwaarde, zijnde de beurswaarde per balansdatum.

Indien vastrentende waarden of participaties in beleggingsinstellingen niet-beursgenoteerd zijn, vindt waardebepaling plaats op basis van de geschatte toekomstige netto kasstromen (rente en aflossingen) die uit de beleggingen zullen voortvloeien, contant gemaakt tegen de ultimo boekjaar geldende marktrente en rekening houdend met het risicoprofiel (kredietrisico; oninbaarheid) en de looptijden.

De lopende interest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd als onderdeel van de marktwaarde van de vastrentende waarden.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen.

Indien een derivatenpositie negatief is, wordt het bedrag onder de schulden verantwoord.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde. Indien geen marktwaarde beschikbaar is, wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen.

Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan die voor de beleggingen voor risico van het pensioenfonds worden aangehouden.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet.

Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds.

Vorderingen uit herverzekeringscontracten die classificeren als garantiecontracten worden gelijkgesteld aan de hiertegenover staande voorziening voor pensioenverplichtingen. Vorderingen uit herverzekeringscontracten die classificeren als kapitaalcontracten worden gewaardeerd voor de waarde van het verzekerde risico op basis van de grondslagen van het contract. Bij de waardering van de vorderingen wordt rekening gehouden met de kredietwaardigheid van de herverzekeraar (afslag voor kredietrisico).

Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

De waardering en presentatie van beleggingsdepots gekoppeld aan kapitaalcontracten is overeenkomstig de grondslagen voor beleggingen. De waarde van het aandeel herverzekeraar is gelijk aan de voorziening herverzekeringsdeel technische voorziening.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de markttrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of toeslagen op de opgebouwde pensioenaanspraken worden verleend. Alle per balansdatum bestaande besluiten tot toeslagverlening (ook voor besluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex-ante- condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- Voor mannen en vrouwen is gebruik gemaakt van de AG-prognosetafel 2020. Om rekening te houden met het gegeven dat de pensioenfondsen populatie af kan wijken van de totale populatie waarop de prognosetafel is gebaseerd, is een leeftijdsafhankelijke correctiefactor op de sterftekansen toegepast.
- Er wordt uitgegaan van de veronderstelling dat iedereen is getrouwd. Voor het in het verleden opgebouwde ongehuwden ouderdomspensioen wordt aangenomen dat op de pensioendatum 85% van de deelnemers een partner zal hebben.
- Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw wordt voor een mannelijke deelnemer gesteld op 3 jaar en voor een vrouwelijke deelnemer gesteld op 2 jaar.
- Kostenopslag van 3,0% van de voorziening voor pensioenverplichtingen in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.
- Voor latent wezenpensioen wordt geen voorziening opgenomen.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Vorderingen uit het herverzekeringscontract op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet.

Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds. Vorderingen uit het garantiecontract worden gelijkgesteld aan de hiertegenover staande voorziening voor pensioenverplichtingen.

Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

Het gehele herverzekeringsdeel technische voorzieningen heeft een looptijd langer dan een jaar.

Overige technische voorzieningen

Onder de overige technische voorzieningen worden voorzieningen opgenomen voor met de pensioenverplichtingen samenhangende voor zover niet opgenomen in de berekening van de pensioenvoorziening, zoals bijvoorbeeld arbeidsongeschiktheidsuitkeringen.

Bij de bepaling van de voorziening voor arbeidsongeschiktheid wordt rekening gehouden met de toekomstige schadelast voor zieke deelnemers op balansdatum die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard. Deze voorziening is gelijkgesteld aan twee maal de jaarpremie ter dekking van het arbeidsongeschiktheidsrisico.

Voorzieningen voor risico van deelnemers

De waardering van de voorzieningen voor risico van deelnemers wordt bepaald door de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen (van werkgever en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgever en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen en aanvullende premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord.

Premiebijdragen risico deelnemers

Dit betreft ontvangen (vrijwillige spaar) bijdragen van deelnemers in het kader van Individueel Pensioensparen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden zowel de externe als de daaraan toegerekende interne kosten verstaan. Afschrijvingen en andere exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Beleggingsresultaten risico deelnemers

De grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico deelnemers zijn gelijk aan de grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico pensioenfonds.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Indexering en overige toeslagen

De toeslagverlening is voorwaardelijk. Er is geen recht op toeslag en er kan op de langere termijn geen zekerheid worden gegeven of en in hoeverre toeslagverlening kan plaatsvinden. Of een toeslag kan worden verleend en hoe hoog de toeslag wordt, is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. Het Bestuur beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenrechten en (premievrije) pensioenaanspraken worden aangepast. In goede tijden kan het Bestuur besluiten om een inhaaltoeslag te verlenen.

Jaarlijks wordt een onvoorwaardelijke toeslag verleend over de aanspraken die zijn opgebouwd vóór 1 januari 2001 voor de actieve deelnemers van het voormalig OPF TNT. Deze toeslag wordt gefinancierd door de werkgever in de vorm van een jaarlijkse coopsom.

Rentetoevoeging

De oprenting van de technische voorzieningen betreft 0,324% negatief (2019: 0,235% negatief), op basis van de éénjaarsrente van de DNB-curve aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de voorziening pensioenverplichtingen worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

Wijzigingen actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Een resultaat op overdrachten kan ontstaan doordat de vrijval van de voorziening plaatsvindt tegen fondstarieven, terwijl het bedrag dat wordt overgedragen gebaseerd is op de wettelijke factoren voor waardeoverdrachten. De tarieven van het pensioenfonds wijken af van de wettelijke tarieven.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

De overige mutaties ontstaan door mutaties in de aanspraken door overlijden, arbeidsongeschiktheid en pensioneren.

Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers betreft de wijzigingen in de waarde van de voorziening voor risico deelnemers.

Saldo herverzekeringen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten. De liquide middelen in het kasstroomoverzicht zijn zowel de liquide middelen verantwoord onder

'Overige activa' als de liquide middelen verantwoord onder 'Beleggingen', zowel voor risico pensioenfonds als voor risico deelnemers. De kasstromen uit directe beleggingsopbrengsten onder beleggingsactiviteiten zijn inclusief de derivatentransacties.

7.4.3. Toelichting op de balans per 31 december 2020

ACTIVA	31-12-2020	31-12-2019
1. Beleggingen voor risico pensioenfond's		
Vastgoedbeleggingen	913.317	868.813
Aandelen	3.303.483	2.808.818
Vastrentende waarden	5.616.771	5.720.246
Derivaten	162.060	81.981
Overige beleggingen	269.154	53.697
	10.264.785	9.533.555

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2020	868.813	2.808.818	5.720.246	23.060	53.697	9.474.634
Aankopen	113.747	1.230.216	2.803.811	-13.918	1.239.221	5.373.077
Verkopen	-11.627	-1.099.203	-3.013.236	-94.424	-1.004.492	-5.222.982
Herwaardering	-57.616	363.652	107.604	163.658	-1.064	576.234
Overige mutaties	0	0	-1.654	228	-18.208	-19.634
Stand per 31 december 2020	913.317	3.303.483	5.616.771	78.604	269.154	10.181.329
Schuldpositie derivaten (credit)						83.456
						10.264.785
	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2019	697.313	2.308.973	5.411.208	-113.555	27.211	8.331.150
Aankopen	182.884	116.010	1.467.388	0	0	1.766.282
Verkopen	-74.636	-256.236	-1.569.724	53.898	0	-1.846.698
Herwaardering	63.304	640.071	411.374	82.717	190	1.197.656
Overige mutaties	-52	0	0	0	26.296	26.244
Stand per 31 december 2019	868.813	2.808.818	5.720.246	23.060	53.697	9.474.634
Schuldpositie derivaten (credit)						58.921
						9.533.555

De Overige beleggingen ultimo 2020 betreffen met name deposito's (€ 258.413 duizend). De overige mutaties bij de categorieën Derivaten en Overige beleggingen betreffen mutaties in lopende intrest respectievelijk liquiditeiten (waaronder deposito's).

	31-12-2020	31-12-2019
Vastgoedbeleggingen		
Directe vastgoedbeleggingen	0	67
Indirecte vastgoedbeleggingen, zijnde participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastgoed	913.317	868.746
	<u>913.317</u>	<u>868.813</u>

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

	2020		2019	
	€	%	€	%
CB Richard Ellis	0	-	45.651	5,3
Prologis	31.426	3,4	53.602	6,1
Vesteda	0	-	75.699	8,7
Morgan Stanley Prime Property	43.497	4,8	47.702	5,5
	<u>856.402</u>	<u>8,2</u>	<u>222.654</u>	<u>25,6</u>

	31-12-2020	31-12-2019
Aandelen		
Beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen	3.303.483	2.808.818

Het pensioenfonds belegt in 2020 en 2019 niet direct in PostNL N.V.

Ultimo boekjaar zijn er geen posities binnen de betreffende beleggingscategorie met een belang groter dan 5%.

	31-12-2020	31-12-2019
Vastrentende waarden		
Obligaties	1.509.966	2.010.111
Niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden	2.011.139	1.653.695
Hypotheckenfonds	2.073.491	2.056.440
Vorderingen	22.175	0
	<u>5.616.771</u>	<u>5.720.246</u>

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

	2020		2019	
	€	%	€	%
Duitse staatsobligaties	513.037	9,1	827.369	14,5
Nederlandse staatsobligaties	553.815	9,8	624.803	10,9
	<u>2.573.495</u>	<u>45,8</u>	<u>1.452.172</u>	<u>25,4</u>

De waarde van de beleggingen in hypotheekfondsen MM Dutch Mortgage Fund (€ 1.380.490 duizend) en ASR Mortgage Fund (693.001 duizend) bedragen meer dan 5% van het belegd vermogen. Echter de uiteindelijke beleggingen zijn verspreid over veelvoudige debiteurs.

	31-12-2020	31-12-2019
Derivaten		
Valutaderivaten	12.848	15.857
Rentederivaten	149.215	66.124
	<u>162.063</u>	<u>81.981</u>

Derivatenposities met een negatieve marktwaarde zijn als passiva in de balans opgenomen. Voor een specificatie van de totale derivatenpositie wordt verwezen naar de paragraaf 'Risicobeheer'.

	31-12-2020	31-12-2019
Overige beleggingen		
Overige vorderingen	262.229	44.579
Liquide middelen	6.925	9.118
	<u>269.154</u>	<u>53.697</u>

De overige vorderingen bestaan uit vorderingen uit hoofde van aandelentransacties (€ 3.816 duizend) en deposito's (€ 258.413 duizend)

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het pensioenfonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zoals bijvoorbeeld derivaten zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van afgeleide marktnoteringen en waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Netto- Contante- Waarde- berekening	Andere methodes	Totaal
Per 31 december 2020					
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	913.317	913.317
Aandelen	533.971	0	0	2.769.512	3.303.483
Vastrentende waarden	3.723.604	0	0	1.893.167	5.616.771
Derivaten	0	0	78.604	0	78.604
Overige beleggingen	258.412	0	0	10.742	269.154
	<u>4.515.987</u>	<u>0</u>	<u>78.604</u>	<u>5.586.738</u>	<u>10.181.329</u>
	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Netto- Contante- Waarde- berekening	Andere methodes	Totaal
Per 31 december 2019					
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	868.813	868.813
Aandelen	0	0	0	2.808.818	2.808.818
Vastrentende waarden	2.010.111	0	0	3.710.135	5.720.246
Derivaten	0	0	23.060	0	23.060
Overige beleggingen	0	0	0	53.697	53.697
	<u>2.010.111</u>	<u>0</u>	<u>23.060</u>	<u>7.441.463</u>	<u>9.474.634</u>

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen, etc.) en kunnen derhalve niet met precisie worden vastgesteld.

	31-12-2020	31-12-2019
2. Beleggingen voor risico deelnemers		
Aandelen	24.946	9.121
Vastrentende waarden	0	14.195
Overige beleggingen	515	3.979
	<u>25.461</u>	<u>27.295</u>

	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2019	9.550	13.026	4.156	26.732
Aankopen	1.128	2.399	0	3.527
Verkopen	-3.882	-2.530	0	-6.412
Herwaardering	2.325	1.300	-202	3.423
Overige mutaties	0	0	25	25
Stand per 31 december 2019	9.121	14.195	3.979	27.295
Aankopen	27.721	0	618	28.339
Verkopen	-17.009	-14.234	-100	-31.343
Herwaardering	5.113	39	0	5.152
Overige mutaties	0	0	-3.982	-3.982
Stand per 31 december 2020	24.946	0	515	25.461

	31-12-2020	31-12-2019
Aandelen		
Beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen	24.946	9.121
Vastrentende waarden		
Obligaties	0	14.195
Overige beleggingen		
Niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in liquide middelen	515	3.979
Overige toelichtingen		
3. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Garantiecontract	43.347	40.814

Garantiecontracten

De (opgebouwde) aanspraken van een specifieke groep deelnemers zijn middels een garantiecontract ondergebracht bij herverzekeraar Zwitserleven. Dit contract is in 2020 verlengd.

De post is gelijk gesteld aan de voorziening van het herverzekeringsdeel technische voorzieningen.

Vanwege de huidige kredietwaardigheid van Zwitserleven is in 2020 geen afslag kredietwaardigheid van toepassing (2019: idem).

	31-12-2020	31-12-2019
Stand begin boekjaar	40.814	36.769
Pensioenopbouw	42	48
Toeslagverlening	0	29
Rentetoevoeging	-130	-85
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-1.238	-1.199
Wijziging marktrente	4.602	5.177
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	0	25
Aanpassing sterftekans	-888	0
Overige wijzigingen	145	50
	43.347	40.814

	31-12-2020	31-12-2019
4. Vorderingen en overlopende activa		
Vorderingen op de werkgever(s)	80.511	53
Vorderingen op deelnemers van het pensioenfonds	74	186
Beleggingsdebiteuren	325	1.940
Overige vorderingen en overlopende activa	39	2.864
	<u>80.949</u>	<u>5.043</u>

De vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar, met uitzondering van het saldo onder 'Vorderingen op de werkgever(s)'.

De overige vorderingen op de werkgever bestaan uit de voorlopige premieafrekening van 2020 van € 145 duizend (2019: € 53 duizend) en een vordering op de werkgever uit hoofde van VPL-inkoop (€ 80.366 duizend).

Door het pensioenfonds is in maart 2020 besloten dat vanaf 1 januari 2020 de inkoop van de voorwaardelijke pensioenaanspraken (VPL) plaatsvindt. Aanvullend is afgesproken dat de werkgever voor de VPL-inkoop per 31 december 2020 een storting in vijf jaarlijkse termijnen betaalt. Ultimo 2020 bedraagt deze vordering € 80.366 duizend.

5. Overige activa		
Liquide middelen	<u>11.770</u>	<u>4.243</u>

De tegoeden bij banken staan ter vrije beschikking van het pensioenfonds. Er is een intraday limiet faciliteit van € 11,0 miljoen van toepassing.

PASSIVA

	31-12-2020	31-12-2019
6. Stichtingskapitaal en reserves		
Algemene reserve	1.025.152	1.126.539

		Algemene reserve
Stand per 1 januari 2019		908.521
Bestemming van saldo baten en lasten		218.018
Stand per 1 januari 2020		1.126.539
Bestemming van saldo baten en lasten		-101.387
Stand per 31 december 2020		1.025.152
Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan		
	2020	2019
	%	%
De dekkingsgraad is ultimo jaar als volgt:		
Dekkingsgraad	111,0	113,4
Reële dekkingsgraad	86,2	89,9
Beleidsdekkingsgraad	104,4	110,6

De dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het pensioenvermogen te delen op de totale technische voorzieningen, incl. voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers, zoals opgenomen in de balans.

Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt ten behoeve van deze berekening de voorziening pensioenverplichtingen herrekend rekening houdend met de verwachte loon- en prijsinflatie.

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de (nominale) dekkingsgraden over de laatste 12 maanden.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het pensioenfonds gebruik van het standaard model. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het pensioenfonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de risicoparagraaf. Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist vermogen op 31 december:

	2020	2019
Stichtingskapitaal en reserves	1.025.152	1.126.539
Minimaal vereist eigen vermogen	344.964	344.964
Vereist eigen vermogen	1.400.614	1.389.361

De vermogenspositie van het pensioenfonds wordt gekarakteriseerd als een reservetekort (2019: reservetekort) als gevolg van een beleidsdekkingsgraad van 104,4% die lager is dan de vereiste dekkingsgraad van 115,1% maar hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,1%.

Herstelplan

Het pensioenfonds heeft begin 2020 een geactualiseerd herstelplan ingediend bij de toezichthouder. De toezichthouder heeft het herstelplan goedgekeurd.

Het herstelplan laat zien dat, gegeven de wettelijk voorgeschreven manier van berekenen, het pensioenfonds verwacht dat het binnen tien jaar een beleidsdekkingsgraad heeft gelijk aan de vereiste dekkingsgraad (ultimo 2020: 115,1%).

De beleidsdekkingsgraad is ook ultimo 2020 lager dan de vereiste dekkingsgraad. Het pensioenfonds heeft daarom eind maart 2021 wederom een geactualiseerd herstelplan ingediend. Ook het herstelplan 2021 laat zien dat het mogelijk is binnen tien jaar toe te groeien naar de vereiste dekkingsgraad.

Het pensioenfonds dient jaarlijks een haalbaarheidstoets uit te voeren. Daarnaast moet het pensioenfonds laten zien dat het afgesproken premiebeleid reëel en haalbaar is, als ook dat het pensioenfonds voldoende herstelkracht heeft vanuit het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad.

Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen betreffende de bestemming van het resultaat. Het negatieve saldo van de staat van baten en lasten over 2020 is onttrokken aan de algemene reserve.

	31-12-2020	31-12-2019
7. Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	9.226.737	8.334.388
Herverzekeringsdeel technische voorziening	43.347	40.814
Overige technische voorzieningen	10.655	11.247
	<u>9.280.739</u>	<u>8.386.449</u>
	2020	2019
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds		
Stand per begin boekjaar	8.334.388	7.438.837
Pensioenopbouw	115.926	94.052
Toeslagverlening	126	5.828
Rentetoevoeging	-26.709	-17.235
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-247.616	-242.517
Wijziging markttrente	967.515	1.028.727
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-1.850	-478
Aanpassing actuariële uitgangspunten	-193.978	5.425
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	278.935	21.749
	<u>9.226.737</u>	<u>8.334.388</u>

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Toeslagverlening

De toeslag op pensioenrechten en pensioenaanspraken wordt jaarlijks vastgesteld door het Bestuur van het pensioenfonds. De toeslagverlening is voorwaardelijk. Er is geen recht op toeslag en er kan op de langere termijn geen zekerheid worden gegeven of en in hoeverre toeslagverlening kan plaatsvinden. Een achterstand in de toeslagverlening kan worden ingehaald. Het opgebouwde pensioen is voor alle deelnemers per 1 januari 2021 niet verhoogd (1 januari 2020: 0,07%).

De vóór 1 januari 2001 opgebouwde aanspraken van actieve deelnemers van het voormalig OPF TNT zijn 1 januari 2021 verhoogd met 3,03% (1 januari 2020: 1,50%). Deze toeslag is onvoorwaardelijk en wordt met een koopsom direct gefinancierd door de werkgever.

Rentetoevoeging

De oprenting van de technische voorzieningen betreft 0,324% negatief (2019: 0,235% negatief), op basis van de éénjaarsrente van de DNB-curve aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente. De ontwikkeling van de marktrente is als volgt:

	Rentepercentage per 31 december
2018	1,34
2019	0,65
2020	0,10

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	31-12-2020	31-12-2019
Toevoeging aan de technische voorzieningen	6.907	5.743
Ottrekking aan de technische voorzieningen	-8.757	-6.221
	-1.850	-478

Aanpassing actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het Bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het Bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Het Actuarieel Genootschap (AG) heeft op 9 september 2020 de nieuwe AG Prognosetafel gepubliceerd (AG2020). Invoering van de nieuwe prognosetafel leidt tot een verlaging van de technische voorzieningen met € 212.295 duizend.

Ook heeft een aanpassing van de correctiefactoren op de sterftekansen (ervaringssterfte) plaatsgevonden. Het betreft hier een wijziging van de correctiefactoren van de vrouwelijke hoofdverzekerden. Invoering van de nieuwe correctiefactoren leidt tot een stijging van de technische voorzieningen met € 18.317 duizend.

<i>Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen</i>	31-12-2020	31-12-2019
Resultaat op kanssystemen:		
Sterfte	-19.880	-10.219
Arbeidsongeschiktheid	265	1.516
Mutaties	298.551	7.148
Overige technische grondslagen	0	23.304
	278.935	21.749

Onder het saldo van 'mutaties' wordt de VPL inkoop verantwoord (€ 288.664 duizend) verantwoord.
De voorziening voor pensioenverplichtingen is naar categorieën als volgt samengesteld:

	2020		2019	
	€	Aantallen	€	Aantallen
Actieven	2.765.872	19.147	2.314.963	18.200
Pensioengerechtigden	4.075.709	32.164	3.866.576	31.274
Slapers	2.385.157	42.808	2.163.697	44.546
Voorziening voor pensioenverplichtingen	9.226.738	94.119	8.345.236	94.020

Korte beschrijving pensioenregeling

De pensioenregeling voor deelnemers geboren op of na 1 januari 1950 kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 68 jaar (2019: 68 jaar). Jaarlijks wordt het opbouwpercentage bepaald van de in dat jaar geldende pensioengrondslag op ouderdomspensioen. Eveneens wordt een partnerpensioen van 63% van het ouderdomspensioen opgebouwd. Jaarlijks beslist het Bestuur van het pensioenfonds de mate waarin toeslagen kunnen worden toegekend. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling zich als een uitkeringsovereenkomst.

Toeslagverlening

Het Bestuur streeft er naar om de pensioenrechten en de pensioenaanspraken jaarlijks aan te passen met de stijging van de Consumenten Prijs Index (CPI, afgeleid).

De toeslagverlening is voorwaardelijk. Er is geen recht op toeslag en er kan op de langere termijn geen zekerheid worden gegeven of en in hoeverre toeslagverlening kan plaatsvinden. Of een toeslag kan worden verleend en hoe hoog de toeslag wordt, is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. Het Bestuur beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenrechten en (premiëvrije) pensioenaanspraken worden aangepast. In goede tijden kan het Bestuur besluiten om een inhaaltoeslag te verlenen.

Het bestuur heeft op basis van de financiële positie besloten om per 1 januari 2021 geen toeslag te verlenen (1 januari 2020: 0,07%).

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd, voor zover in het verleden niet voor 100% is geïndexeerd. Om inhaaltoeslagen te kunnen toekennen is een hogere dekkingsgraad dan de TBT dekkingsgraad vereist. Inhaaltoeslagen zijn daarom op korte termijn niet te verwachten. Het Bestuur van het pensioenfonds geeft in haar jaarrekening elk jaar een specificatie van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen. Het overzicht is opgenomen in de bijlage 1 van het jaarverslag

	2020	2019
Mutatieoverzicht herverzekeringsdeel technische voorziening		
Stand begin boekjaar	40.814	36.769
Pensioenopbouw	42	48
Toeslagverlening	0	29
Rentetoevoeging	-130	-85
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-1.238	-1.199
Wijziging marktrente	4.602	5.177
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	0	25
Aanpassing sterftekansen	-888	0
Overige wijzigingen	145	50
	43.347	40.814

Overige technische voorzieningen	2020	2019
Voorziening voor arbeidsongeschiktheid		
Stand per begin boekjaar	11.247	11.763
Mutatie	-592	-516
	<u>10.655</u>	<u>11.247</u>

Deze voorziening betreft de voorziening voor ingegane ziektegevallen (arbeidsongeschiktheid). De voorziening is gelijk aan tweemaal de risicopremie voor arbeidsongeschiktheid en premievrijstelling.

8. Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers

De pensioenregeling voor risico deelnemers is een regeling voor vrijwillig individueel pensioensparen.

De hoogte van de beleggingsrendementen (en daarmee het te bereiken eindkapitaal) is naast de premie afhankelijk van het door de deelnemer geselecteerde beleggingsprofiel en de binnen dit profiel aangekochte beleggingen. Het uiteindelijk te bereiken kapitaal is hiermee onzeker en volledig voor risico van de deelnemer.

Op 68-jarige leeftijd heeft de deelnemer de mogelijkheid (c.q. plicht) om op basis van het tot dan toe opgebouwde kapitaal (aanvullend) pensioen in te kopen bij het pensioenfonds of een zelf geselecteerde pensioenverzekeraar. Tussentijds opnemen van het kapitaal anders dan door middel van een waardeoverdracht is niet mogelijk.

Verloop voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers	2020	2019
Stand per begin boekjaar	27.295	26.732
Inleg en stortingen	172	187
Uitkeringen en onttrekkingen	-3.221	-3.048
Beleggingsresultaten risico deelnemers	1.215	3.424
	<u>25.461</u>	<u>27.295</u>

9. Derivaten	31-12-2020	31-12-2019
Derivaten	83.456	58.921

Voor een specificatie van de derivaten wordt verwezen naar de paragraaf 'Risicobeheer'

10. Overige schulden en overlopende passiva	31-12-2020	31-12-2019
Waardeoverdrachten (afkoop klein pensioen)	2.103	2.212
Pensioenuitkeringen	52	45
Belastingen en premies sociale verzekeringen	4.939	4.852
Overige schulden en overlopende passiva	4.410	4.637
	<u>11.504</u>	<u>11.746</u>

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

De overige schulden en overlopende passiva betreft de positie crediteuren van € 109 duizend (2019: € 2.057 duizend) en overlopende kosten van € 4.293 duizend (2019: € 2.580 duizend).

Risicobeheer

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Het solvabiliteitsrisico is daarmee het belangrijkste risico voor het pensioenfonds.

Solvabiliteitsrisico's

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten op basis van zowel algemeen geldende normen als specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het pensioenfonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening op opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

De dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

	2020	2019
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	113,4	112,1
Premie	-0,6	-0,2
Uitkering	0,4	0,4
Toeslagverlening	-	-0,1
Korting van aanspraken en rechten	-	-
Beleggingsrendementen (exclusief renteafdekking)	6,4	10,2
Renteafdekking	1,6	6,5
Wijziging rentetermijnstructuur voorziening pensioenverplichtingen	-11,8	-13,5
Aanpassing grondslagen	-	-0,1
Aanpassing levensverwachting	2,6	-
Overige oorzaken	-1,0	-1,9
Dekkingsgraad per 31 december	111,0	113,4

De mutatie van de dekkingsgraad uit hoofde van 'overige oorzaken' in bovenstaand overzicht betreft met name kruiseffecten (-0,8%-punt). Kruiseffecten treden op doordat verschillende mutaties procentueel worden uitgedrukt ten opzichte van een beginstand. Naargelang de tussenliggende mutaties groter zijn, neemt het optredende kruiseffect toe.

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient het pensioenfonds buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers wordt vastgesteld met de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets (S-toets). Deze toets bevat een kwantificering van de bestuursvisie op de fondsspecifieke restrisico's. Deze buffers worden vereist eigen vermogen genoemd. Het vereist eigen vermogen is uitgedrukt als percentage van de technische voorzieningen.

De berekening van het vereist eigen vermogen aan het einde van het boekjaar is als volgt:

	2020	2019
	%	%
S1 Renterisico	0,4	1,8
S2 Risico zakelijke waarden	11,2	12,1
S3 Valutarisico	4,1	3,6
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	4,4	4,4
S6 Verzekeringstechnisch risico	2,9	3,4
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief risico	0,5	1,0
Diversificatie-effect	-8,4	-9,8
Totaal	14,6	16,5

Het vereist eigen vermogen is bepaald als de wortel van: $S1^2+S2^2+(0,5 \times 2 \times S1 \times S2)+S3^2+S4^2+S5^2+S6^2+S10^2$.

	2020	2019
Vereist pensioenvermogen	10.706.814	9.803.105
Technische voorzieningen (incl. pensioenverplichting risico deelnemers)	9.306.200	8.413.744
Vereist eigen vermogen	1.400.614	1.389.361
Aanwezig pensioenvermogen (Totaal activa -/- schulden)	1.025.152	1.126.539
Tekort	-375.462	-263.337

De buffers zijn berekend op basis van de standaardmethode waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie.

Beleggingsrisico

De belangrijkste beleggingsrisico's betreffen het markt-, krediet- en liquiditeitsrisico. Het marktrisico is uit te splitsen in renterisico, valutarisico en prijs(koers)risico. Marktrisico wordt gelopen op de verschillende beleggingsmarkten waarin het pensioenfonds op basis van het vastgestelde beleggingsbeleid actief is. De beheersing van het risico is geïntegreerd in het beleggingsproces. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid kunnen zich voorts risico's manifesteren uit hoofde van de geselecteerde managers en bewaarbedrijven (zogenoeten manager- en custody risico), en de juridische bepalingen omtrent gebruikte instrumenten en de uitvoeringsovereenkomst (juridisch risico). Het marktrisico wordt beheerst doordat met de vermogensbeheerder specifieke mandaten zijn afgesproken, welke in overeenstemming zijn met de beleidskaders en richtlijnen zoals deze zijn vastgesteld door het bestuur. Het bestuur monitort de mate van naleving van deze mandaten. De marktposities worden periodiek gerapporteerd.

In de hier opvolgende specificaties wordt een overzicht gegeven van de beleggingsportefeuille en worden de verschillende beleggingsrisico's toegelicht. Met ingang van het verslagjaar 2020 wordt een verbeterde look-through van beleggingen toegepast. Hierbij wordt van beleggingsfondsen met een groot aantal onderliggende titels, een 'doorkijk' gepresenteerd tot deze onderliggende fondsen bij de presentatie van de specificatie. Dit in plaats van het presenteren van de waarde van het beleggingsfonds onder één rubriek van de specificatie. De specificaties van voorgaand verslagjaar 2019 zijn niet aangepast. Hierdoor kan het voorkomen dat er eenmalig verschuivingen van zwaarte van rubrieken kan plaatsvinden binnen een specificatie ten opzichte van voorgaand verslagjaar. Dit speelt bijvoorbeeld bij de segmentatie van de beleggingen naar sectoren.

Renterisico (S1)

Renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de waarde van de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duration. De duration is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

Op balansdatum is de duratie van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duratie van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde 'duratie-mismatch'. Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur); waardoor de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Het renterisico van de verplichtingen wordt afgedekt door middel van vastrentende beleggingen en renteswaps. Afhankelijk van de rentestand varieert de invulling (naast de vastrentende waarden) van volledige afdekking met behulp van renteswaps.

Voor de berekening van de renteafdekking worden de verplichtingen gewaardeerd op basis van de marktrente. De duratie en het effect van de renteafdekking kan als volgt worden samengevat:

	31-12-2020		31-12-2019	
	€	Duratie	€	Duratie
Vastrentende waarden (vóór derivaten)	5.616.771	8,4	5.720.246	8,7
Vastrentende waarden (na derivaten)	5.685.046	9,6	5.729.441	7,3
Technische voorzieningen	9.280.739	17,6	8.386.449	17,2

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31-12-2020		31-12-2019	
	€	%	€	%
Resterende looptijd < 1 jaar	186.680	3,3	212.516	3,7
Resterende looptijd > 1 jaar en < 5 jaar	771.593	13,7	869.632	15,2
Resterende looptijd > 5 en < 10 jaar	3.083.455	54,9	1.362.877	23,8
Resterende looptijd > 10 en < 20 jaar	709.914	12,6	2.134.017	37,3
Resterende looptijd > 20 jaar	865.129	15,5	1.141.204	20,0
	5.616.771	100,0	5.720.246	100,0

De presentatie van de vastrentende waarden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van het pensioenfonds en het hiermee samenhangende beleid en ter vergelijking met de looptijden van de verplichtingen zoals in onderstaand overzicht weergegeven:

	31-12-2020		31-12-2019	
	€	%	€	%
Resterende looptijd < 5 jaar	1.254.289	13,5	1.194.454	14,2
Resterende looptijd > 5 en < 10 jaar	1.462.582	15,8	1.352.085	16,1
Resterende looptijd > 10 en < 20 jaar	3.027.142	32,6	2.745.951	32,8
Resterende looptijd > 20 jaar	3.536.726	38,1	3.093.958	36,9
	9.280.739	100,0	8.386.448	100,0

Risico zakelijke waarden (S2)

Zakelijke waarden risico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen, beursgenoteerd indirect vastgoed en converteerbare obligaties) verandert door veranderingen in de marktprijzen voor deze waarden. Het structurele marktrisico wordt beheerst binnen het ALM-proces. Daarin wordt een zodanige beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. De feitelijke beleggingsmix mag binnen vastgestelde bandbreedtes afwijken van de ALM-beleggingsmix. Voor de beheersing van het marktrisico in samenhang met het renterisico wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Valutarisico (S3)

Voor alle beleggingscategorieën wordt een actief valutabeleid gevoerd. Uitgangspositie is een gedeeltelijke afdekking van de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen.

Het totaalbedrag dat ultimo jaar in euro's is belegd, bedraagt voor afdekking 62,0% (2019: 59,4%). Het bedrag dat ultimo jaar in euro's is belegd, bedraagt na afdekking 79,3% (2019: 77,2%).

Per einde boekjaar is de waarde van de uitstaande valutatermijncontracten € 10,3 miljoen (2019: € 13,9 miljoen). De valutapositie per 31 december 2020 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	2020						
	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal	Valuta- derivaten	Netto positie
			Voor afdekking			Afdekking	Na afdekking
EUR	513.407	572.472	4.912.768	269.154	6.267.801	-1.752.901	8.020.702
GBP	48.222	206.728	3.142	0	258.092	171.278	86.814
JPY	42.074	226.523	0	0	268.597	147.229	121.368
USD	214.178	1.254.025	423.702	0	1.891.905	1.427.978	463.927
Overige	95.436	1.043.735	277.159	0	1.416.330	0	1.416.330
Totaal niet EUR	399.910	2.731.011	704.003	0	3.834.924	1.746.485	2.088.439
	913.317	3.303.483	5.616.771	269.154	10.102.725	-6.416	10.109.141

De valutapositie per 31 december 2019 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	2019						
	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal	Valuta- derivaten	Netto positie
			Voor afdekking			Afdekking	Na afdekking
EUR	517.275	528.465	4.513.108	53.697	5.612.545	-1.685.882	7.298.427
GBP	21.553	234.642	483.075	0	739.269	133.905	605.364
JPY	38.782	180.837	0	0	219.619	128.783	90.836
USD	208.961	1.067.838	723.782	0	2.000.581	1.391.418	609.163
Overige	82.242	797.036	281	0	879.561	31.776	847.785
Totaal niet EUR	351.538	2.280.353	1.207.138	0	3.839.030	1.685.882	2.153.148
	<u>868.813</u>	<u>2.808.818</u>	<u>5.720.246</u>	<u>53.697</u>	<u>9.451.575</u>	<u>0</u>	<u>9.451.575</u>

Een restrisico betreft de categorie overige valuta; deze valuta betreffen valuta in opkomende markten en/of hebben een correlatie met de USD. Het bestuur heeft besloten om deze risico's niet af te dekken.

In de solvabiliteitstoets van het pensioenfonds is in de buffers voor het valutarisico rekening gehouden met de hiervoor weergegeven valutaposities en afdekkingen.

Prijrisico

Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie die onder meer is vastgelegd in de strategische beleggingsmix van het pensioenfonds. In aanvulling hierop maakt het pensioenfonds voor afdekking van het prijsrisico gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), futures. Een belangrijk prijsrisico betreft het aandelenrisico.

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar regio is als volgt:

	2020		2019	
	€	%	€	%
Europa	6.527.919	64,1	6.400.535	67,5
Noord-Amerika	1.798.231	17,7	1.629.341	17,2
Zuid-Amerika	142.047	1,4	148.350	1,6
Azië	1.164.941	11,4	991.108	10,5
Oceanië	105.399	1,0	102.573	1,1
Afrika	94.284	1,0	125.970	1,3
Overig	750	-	0	-
Subtotaal vastgoed, aandelen en vastr. waarden	9.833.571	96,6	9.397.877	99,2
Derivaten	78.604	0,8	81.981	0,2
Overige beleggingen	269.154	2,6	53.697	0,6
Totaal	<u>10.181.329</u>	<u>100,0</u>	<u>9.533.555</u>	<u>100,0</u>

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar sectoren is als volgt:

	2020		2019	
	€	%	€	%
Energie	166.743	1,6	199.604	2,1
Bouw- en grondstoffen	51.890	0,5	169.578	1,8
Industrie	1.757.419	17,3	416.099	4,4
Duurzame consumtengoederen	0	-	508.478	5,4
Consumentengebruiksgoederen	303.627	3,0	395.800	4,2
Gezondheidszorg	57.013	0,6	311.074	3,3
Hypotheken	2.073.491	20,4	2.058.501	21,7
Informatietechnologie	174.029	1,7	472.619	5,0
Telecommunicatie	587.517	5,8	261.625	2,8
Nutsbedrijven	11.790	0,1	165.772	1,8
Overheid en overheidsinstellingen	1.783.500	17,5	2.066.644	21,7
Liquiditeiten	0	-	38.968	0,4
Financiële instellingen	1.861.801	18,3	835.304	8,8
Vastgoed	774.683	7,6	958.356	10,1
Overige	230.068	2,2	539.455	5,7
Subtotaal vastgoed, aandelen en vastr. waarden	9.833.571	96,6	9.397.877	99,2
Derivaten	78.604	0,8	81.981	0,2
Overige beleggingen	269.154	2,6	53.697	0,6
Totaal	10.181.329	100,0	9.533.555	100,0

Het bedrag onder de post 'overige' ultimo 2020 betreft voornamelijk beleggingen in transport en opslag (€ 135.808 duizend), zakelijke dienstverlening (€ 60.904 duizend). In verslagjaar 2019 is hieronder het BlackRock Ishares fonds verantwoord (€ 478.925 duizend) en de belegging in het NNIP beleggingsfonds (€ 50.659 duizend).

Grondstoffenrisico (S4)

Pensioenfondsen die beleggen in grondstoffen (commodities) lopen het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt. Het pensioenfonds belegt niet in grondstoffen.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee transacties zijn aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het pensioenfonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing van het kredietrisico vindt plaats door het stellen van kredietwaardigheidseisen aan de tegenpartijen waarmee transacties kunnen worden gedaan. Daarnaast worden limieten gesteld aan tegenpartijen op totaalniveau. Dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft op het pensioenfonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij renteswaps.

Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het pensioenfonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementsysteem functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, wordt door het pensioenfonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het pensioenfonds adequaat worden afgedekt door onderpand.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar regio's kan als volgt worden samengevat:

	2020		2019	
	€	%	€	%
Europa	4.776.406	85,1	4.811.230	84,1
Noord-Amerika	451.483	8,0	464.136	8,1
Zuid-Amerika	97.282	1,7	104.963	1,8
Azië	198.212	3,5	221.415	3,9
Oceanië	22.553	0,4	14.736	0,3
Afrika	70.084	1,3	103.766	1,8
Overige	751	-	0	-
Totaal	5.616.771	100,0	5.720.246	100,0

De samenstelling van de vastrentende waarden naar sectoren is als volgt:

	2020		2019	
	€	%	€	%
Energie	101.038	1,8	101.272	1,8
Bouw en grondstoffen	12.702	0,2	33.637	0,6
Industrie	276.383	4,9	66.293	1,2
Duurzame consumentengoederen	0	-	91.437	1,6
Consumentengebruiksgoederen	32.843	0,6	106.991	1,9
Gezondheidszorg	8.499	0,2	0	-
Hypotheken	2.073.491	36,9	2.058.501	36,0
Informatietechnologie	12.448	0,2	28.664	0,5
Telecommunicatie	124.799	2,2	93.555	1,6
Nutsbedrijven	6.969	0,1	96.597	1,7
Overheid en overheidsinstellingen	1.781.515	31,8	2.066.646	36,0
Financiële instellingen	1.039.809	18,5	398.213	7,0
Vastgoed	45.090	0,8	1.928	-
Liquiditeiten	0	-	38.968	0,7
Overige	101.185	1,8	537.544	9,4
Totaal	5.616.771	100,0	5.720.246	100,0

Het bedrag onder de post 'overige' ultimo 2020 betreft voornamelijk beleggingen in transport en opslag (€ 61.538 duizend), zakelijke dienstverlening (€ 31.381 duizend). In verslagjaar 2019 is hieronder het BlackRock Ishares fonds verantwoord (€ 478.925 duizend) en de belegging in het NNIP beleggingsfonds (€ 50.659 duizend).

De kredietwaardigheid van veel marktpartijen wordt ook door rating agencies beoordeeld. De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind 2020 gepubliceerd door Standard & Poors is als volgt:

	2020		2019	
	€	%	€	%
AAA	1.341.673	23,9	1.880.490	33,0
AA	2.157.770	38,4	1.881.164	32,9
A	601.083	10,7	509.707	8,9
BBB	1.006.161	17,9	829.672	14,5
BB	0	-	196.694	3,4
B	0	-	271.329	4,7
Lager dan B	0	-	58.980	1,0
Geen rating	510.084	9,1	92.210	1,6
Totaal	5.616.771	100,0	5.720.246	100,0

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat voortvloeit uit mogelijke afwijkingen van actuariële inschattingen die worden gebruikt voor de vaststelling van de technische voorzieningen en de hoogte van de premie. De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevensrisico, overlijdensrisico (kortleven), arbeidsongeschiktheid en het toeslagrisico.

Langlevensrisico

Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van AG-prognosestafel met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico zo goed mogelijk geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en voor het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen ('schadereserve'). Voor het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien.

Toeslagrisico

Het toeslagrisico omvat het risico dat de ambitie van het Bestuur om toeslagen op pensioen toe te kennen in relatie tot de algemene prijsontwikkeling niet kan worden gerealiseerd. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, beleggingsrendementen, looninflatie en demografie (beleggings- en actuariële resultaten) echter, afhankelijk van de hoogte van de dekkingsgraad van het pensioenfonds. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt en gecommuniceerd dat de toeslagverlening voorwaardelijk is.

De zogenaamde reële dekkingsgraad geeft inzicht in de mate waarin toeslagen kunnen worden toegekend (ook wel aangeduid als de toeslagruimte). Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad worden onvoorwaardelijke nominale pensioenverplichtingen verdisconteerd tegen een reële, in plaats van nominale, rentetermijnstructuur. Omdat er op dit moment geen markt voor financiële instrumenten aanwezig is waaruit de reële rentetermijnstructuur kan worden afgeleid, wordt gebruik gemaakt van een benaderingswijze.

De nominale rente kan worden verminderd met een bepaald (vast) percentage dat de toeslagambitie op lange termijn weergeeft. Ook kan gebruik worden gemaakt van de verwachte loon- of prijsinflatie (afhankelijk van de bepalingen omtrent toeslagverlening in het reglement).

De grens voor Toekomst Bestendig Toeslagverlenen (TBT) is de grens waarop het pensioenfonds op basis van toekomstbestendige toeslagverlening de volledige toeslag kan toekennen. Deze grens is eind 2020 gelijk aan 121,1% (2019: 123,1%).

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat het pensioenfonds bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maakt het bestuur gebruik van diversificatie en limieten voor beleggen in landen, regio's, landen, sectoren en tegenpartijen. Deze uitgangspunten zijn door het pensioenfonds vastgesteld op basis van de ALM-studie. De uitgangspunten zijn vastgelegd in de contractuele afspraken met de vermogensbeheerders en het bestuur monitort op kwartaalbasis de naleving hiervan.

De spreiding in de beleggingsportefeuille is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico. Grote posten kunnen een post van concentratierisico zijn. Om te bepalen welke posten dit betreft worden per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur opgeteld. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Ultimo 2020 zijn de volgende posten met meer dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

	31-12-2020		31-12-2019	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden				
Duitse staatsobligaties	513.037	4,9	827.369	8,6
Nederlandse staatsobligaties	553.815	5,3	624.803	6,5
totaal	1.066.852	10,2	1.452.172	15,1

De waarde van de beleggingen in MM Dutch Mortgage Fund (€ 1.380.489 duizend) en ASR Mortgage Fund (€ 693.001 duizend) bedragen meer dan 2% van het belegd vermogen. Echter de uiteindelijke beleggingen zijn verspreid over veelvoudige debiteurs. Daarom is hier geen sprake van een concentratierisico. Dit geldt ook voor overige beleggingsfondsen waar het pensioenfonds in belegt.

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's worden door het pensioenfonds beheerd door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering zijn betrokken.

De beleggingsportefeuille is ondergebracht bij Kempen Capital Management. Met Kempen is een Serviceovereenkomst en een Service Level Agreement (SLA) gesloten. De afhankelijkheid van deze partij wordt beheerd doordat de bewaring van de stukken uit de portefeuille is ondergebracht bij een custodian, BNP Paribas, waarmee eveneens een SLA is afgesloten. BNP Paribas brengt jaarlijks eveneens een ISAE 3402 type II rapportage uit.

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan pensioenuitvoerder TKP. Met TKP is een Uitbestedingsovereenkomst en een SLA gesloten.

Het risico wordt gemitigeerd door periodieke beoordeling door het Bestuur van de kwaliteit van de uitvoering van Kempen, BNP en TKP door middel van performancerapportages (Kempen/ BNP), SLA-rapportages, In Control Statement (TKP) en onafhankelijk getoetste interne beheersingsrapportages (ISAE 3402 type II-rapportages).

Aangezien hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's worden door het pensioenfonds hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

Actief beheer risico (S10)

Een actief beleggingsrisico ontstaat wanneer met het beleggingsbeleid binnen de beleggingscategorieën afgeweken wordt van het beleid volgens de benchmark. Een maatstaf van de mate waarin actief wordt belegd is de zogenaamde 'tracking error'. De tracking error geeft aan hoe groot de afwijkingen van het rendement kunnen zijn ten opzichte van het benchmarkrendement. Hoe hoger de tracking error, hoe hoger het actief risico.

De beoogde tracking error van het pensioenfonds bedraagt eind december 4,0% (2019: 1,0%) op pensioenfondsniveau. Het actief risico is in de berekening van het vereist eigen vermogen opgenomen als S10. S10 heeft een omvang van twee maal de tracking error van de portefeuille (97,5% zekerheid). Er is verondersteld dat het actief risico niet samenhangt met de andere risicofactoren.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het pensioenfonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het pensioenfonds niet beheersbaar. Het systeemrisico maakt geen onderdeel uit van de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets.

Derivaten

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van financiële derivaten. Hoofddregel die hierbij geldt, is dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het beleggingsbeleid van het pensioenfonds. Derivaten worden hoofdzakelijk gebruikt om de hiervoor vermelde vormen van marktrisico zo veel mogelijk af te dekken.

Derivaten hebben als voornaamste risico het kredietrisico. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met goed te boek staande partijen en door zoveel mogelijk te werken met onderpand.

Gebruik wordt gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Valutaderivaten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- Renteswaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het pensioenfonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden. Voor het selecteren van de tegenpartijen worden criteria gehanteerd. De marktwaarde wordt dagelijks bepaald.

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2020:

Type contract	Gemiddelde looptijd	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Valutaderivaten	< 6 april 2021	1.752.901	10.332	12.848	2.516
Rentederivaten	>6 april 2023 en <2 augustus 2066	1.752.700	68.276	149.216	80.940
		<u>3.505.601</u>	<u>78.608</u>	<u>162.064</u>	<u>83.456</u>

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2019:

Type contract	Gemiddelde looptijd	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Valutaderivaten	<19 maart 2020	1.705.565	13.864	15.857	1.993
Rentederivaten	> 6 april 2023 en < 2 aug 2066	1.865.000	9.196	66.124	56.928
		<u>3.570.565</u>	<u>23.060</u>	<u>81.981</u>	<u>58.921</u>

Ultimo 2020 zijn zekerheden ontvangen voor de renteswaps en valutaderivaten voor een bedrag van € 116,0 miljoen (2019: € 48,5 miljoen). De waarde van het gestelde collateral bedraagt ultimo 2020 € 34,6 miljoen (2019: € 34,8 miljoen).

7.4.4. Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Het pensioenfonds heeft overeenkomsten afgesloten met TKP Pensioen, (pensioenbeheer, bestuursondersteuning), BNP Paribas (custody) en Kempen Capital Management (fiduciair management).

De overeenkomst met TKP heeft een looptijd voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van 15 maanden en opzegging uiterlijk eind oktober van elk jaar. De vergoeding voor 2021 bedraagt € 7,4 mln. De overeenkomst met Kempen heeft een looptijd voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van 6 maanden. De vergoeding voor 2021 bedraagt circa € 2,5 mln. De overeenkomst met BNP Paribas heeft een looptijd voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van 180 dagen. De vergoeding voor 2021 bedraagt circa € 1,0 mln.

De (opgebouwde) aanspraken van een specifieke groep deelnemers zijn middels een garantiecontract ondergebracht bij herverzekeraar Zwitserleven. Het garantiecontract is in 2020 verlengd.

Investeringsverplichtingen

Het pensioenfonds heeft ultimo 2020 € 751,2 miljoen investeringsverplichtingen (2019: € 33,2 miljoen).

7.4.5. Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het pensioenfonds en de sponsor, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders.

Transacties met (voormalige) bestuurders

De bezoldiging van de bestuurders wordt nader toegelicht in de toelichting op de staat van baten en lasten bij de pensioenuitvoeringskosten. Het pensioenfonds heeft geen leningen verstrekt aan de (voormalige) bestuurders. Ook heeft het pensioenfonds geen vorderingen op de (voormalige) bestuurders.

Overige transacties met verbonden partijen

Het pensioenfonds heeft een afzonderlijke uitvoeringsovereenkomst afgesloten met PostNL N.V. ten aanzien van de uitvoering van het pensioenreglement. De belangrijkste onderdelen uit deze overeenkomsten zijn:

- de werkgever is verplicht alle werknemers waarop de pensioenovereenkomst van toepassing is, aan te melden als deelnemer;
- de werkgever verplicht zich de overeengekomen gegevens inzake werknemers tijdig en op de overeengekomen wijze aan het pensioenfonds te verstrekken;
- het pensioenfonds verplicht zich de deelnemers en overige rechthebbenden pensioenaanspraken en pensioenrechten toe te kennen overeenkomstig de bepalingen van de geldende statuten en/of het pensioenreglement;
- ter dekking van de financiële gevolgen van de door het pensioenfonds aangegane verplichtingen, zoals vastgelegd in de statuten en het pensioenreglement, verplicht de werkgever zich maandelijks premies en koopsommen aan het pensioenfonds te voldoen, met inachtneming van de bepalingen van de uitvoeringsovereenkomst;
- indien op grond van het bepaalde in het pensioenreglement, dan wel op grond van het bepaalde in de ABTN, een aanvullende vermogensdotatie door de werkgever noodzakelijk is, zal deze conform de bepalingen van de ABTN door het bestuur van het pensioenfonds worden vastgesteld. In geval van een dekkingstekort zijn de werkgevers aanvullende vermogensdotaties verschuldigd waarmee het dekkingstekort wordt opgeheven, een en ander met inachtneming van het bepaalde in de ABTN. De werkgevers en het pensioenfonds bepalen in overleg onder welke voorwaarden de betaling zal geschieden;
- indien de vermogenspositie van het pensioenfonds daartoe aanleiding geeft, kan het bestuur van het pensioenfonds besluiten tot een restitutie aan de werkgever of tot een verlaging van de premie, met inachtneming van de hierover opgenomen bepalingen in de ABTN en in overeenstemming met wettelijke regelingen. Het pensioenfonds kan niet eerder tot het verlenen van premierestitutie en verlaging van de premie overgaan, dan nadat eerst een eventuele achterstand in de toeslagverlening is ingelopen en vervolgens de dekkingsgraad nog boven de premiekortingsgrens ligt.

7.4.6. Toelichting op de staat van baten en lasten over 2020

11. Premiebijdragen voor risico pensioenfondsen

	2020	2019
De premiebijdragen kunnen als volgt worden gespecificeerd:		
Pensioenpremie huidig jaar	92.995	94.853
Pensioenpremie voorgaand jaar	185	205
Koopsom onvoorwaardelijke toeslagverlening	145	53
Koopsommen voorwaardelijk pensioen	306.851	24.557
	<u>400.176</u>	<u>119.668</u>

De premieopbrengsten zijn niet gesplitst naar een werkgevers- en een werknemersdeel, omdat de totale premie volgens overeenkomst aan de werkgever in rekening wordt gebracht. Een deel van de premie wordt door de werkgever ingehouden op het salaris van de werknemers. Aangezien er geen directe relatie is tussen het werkgevers- en het werknemersdeel, kunnen deze niet afzonderlijk worden weergegeven.

Door het pensioenfonds is in maart 2020 besloten dat vanaf 1 januari 2020 de inkoop van de voorwaardelijke pensioenaanspraken (VPL) plaatsvindt op basis van verwacht rendement. Dit is conform de vaststelling van de gedempte premie in de basis pensioenregeling.

Aanvullend is afgesproken dat de werkgever voor de VPL-inkoop per 31 december 2020 een storting in vijf jaarlijkse termijnen betaalt. Deze storting is gemaximeerd op de koopsom die betaald zou worden op basis van de 'oude' berekeningssystematiek (berekeningssystematiek zoals van toepassing voor 1 januari 2021) minus een vast bedrag van € 7 miljoen.

De te betalen koopsom op basis van verwacht rendement voor de VPL-inkoop per 31 december 2020 is vastgesteld op € 199,9 miljoen. De storting bedraagt € 80,4 miljoen. Het jaarlijks te betalen bedrag de komende 5 jaar: € 16,1 miljoen.

Voor een beperkte groep deelnemers van pensioenfonds PostNL vindt de inkoop van de voorwaardelijke pensioenaanspraken uiterlijk op 31 december 2021 plaats. Uiterlijk 31 december 2021 zijn alle voorwaardelijk pensioenaanspraken afgefinancierd.

De kostendekkende, gedempte en feitelijke premie zijn als volgt:

	2020	2019
Kostendekkende premie	137.288	106.901
Feitelijke premie	92.995	94.330
Gedempte premie	92.995	94.002

Het pensioenfonds voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte premie. De verschillen tussen de kostendekkende-, gedempte- en feitelijke premies worden veroorzaakt door het hanteren van afwijkende rentecurves.

De samenstelling van de feitelijke en (gedempte) kostendekkende premie is als volgt:

	2020	2019
<i>Kostendekkende premie</i>		
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	102.672	79.154
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	18.819	14.308
Opslag voor uitvoeringskosten	5.607	4.597
Risicopremie voor WIA excedent en premievrijstelling bij invaliditeit	8.060	6.594
Risicopremie voor Anw aanvulling	2.130	2.248
Totaal kostendekkende premie	<u>137.288</u>	<u>106.901</u>
<i>Feitelijke premie</i>		
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	79.479	72.510
Opslag voor uitvoeringskosten	4.865	4.404
Risicopremie voor WIA excedent en premievrijstelling bij invaliditeit	6.521	6.797
Risicopremie voor Anw aanvulling	2.130	2.248
Dekkingsgraad afhankelijke herstelbijdrage	0	8.371
Totaal feitelijke premie	<u>92.995</u>	<u>94.330</u>

	2020	2019
<i>Gedempte premie</i>		
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	47.886	44.685
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	8.897	8.590
Opslag voor uitvoeringskosten	3.855	3.574
Risicopremie voor WIA excedent en premievrijstelling bij invaliditeit	4.472	6.797
Risicopremie voor Anw aanvulling	2.130	2.248
Actuarieel benodigde premie voor inkoop voorwaardelijke onderdelen van de regeling	25.755	19.767
Dekkingsgraad afhankelijke herstelbijdrage	0	8.341
Totaal gedempte premie	92.995	94.002

De werkgever vraagt een eigen bijdrage van 6% van de pensioengrondslag aan de deelnemer. Voor alle aangesloten ondernemingen bij het pensioenfonds geldt dat de premie (voor de verzekering van de Anw-aanvulling en Individueel Pensioensparen) wordt ingehouden door de werkgever op het salaris van de werknemers.

12. Premiebijdragen risico deelnemers

Premiebijdragen risico deelnemers	172	187
-----------------------------------	-----	-----

13. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

	2020	2019
Vastgoedbeleggingen	-42.200	78.884
Aandelen	365.444	639.060
Vastrentende waarden	157.161	441.439
Derivaten	163.743	87.069
Overige beleggingen	-3.596	-40
(Overige) Kosten van vermogensbeheer	-5.591	-11.575
	634.961	1.234.837

2020	Directe beleggings-opbrengst	Indirecte beleggings-opbrengst	Kosten vermogens-beheer	Transactie-kosten	Totaal
Vastgoedbeleggingen	17.379	-48.017	-10.450	-1.113	-42.200
Aandelen	6.151	377.880	-14.250	-4.337	365.444
Vastrentende waarden	52.299	121.187	-11.308	-5.017	157.161
Derivaten	90	165.340	0	-1.687	163.743
Overige beleggingen	-1	-3.595	0	0	3.596
(Overige) Kosten van vermogensbeheer			-5.590		-5.591
	75.918	612.794	-41.598	-12.153	634.961

Het deel van de pensioenuitvoeringskosten dat in 2020 toegerekend wordt aan de kosten vermogensbeheer bedraagt € 1.893 duizend (2019: € 1.891 duizend)

2019	Directe beleggings-opbrengst	Indirecte beleggings-opbrengst	Kosten vermogens-beheer	Transactie-kosten	Totaal
Vastgoedbeleggingen	15.580	72.817	-8.780	-733	78.884
Aandelen	0	650.707	-8.431	-3.216	639.060
Vastrentende waarden	30.065	423.196	-8.830	-2.992	441.439
Derivaten	6.217	82.717	-471	-1.394	87.069
Overige beleggingen	-230	190	0	0	-40
(Overige) Kosten van vermogensbeheer			-11.575		-11.575
	51.632	1.229.627	-38.087	-8.335	1.234.837

	2020	2019
14. Beleggingsresultaten risico deelnemers		
Aandelen	1.181	2.325
Vastrentende waarden	38	1.301
Overige beleggingen	-3	-202
Kosten vermogensbeheer	0	-24
	<u>1.216</u>	<u>3.400</u>
15. Baten uit herverzekering		
Mutatie herverzekeringsdeel van de voorzieningen	2.533	4.045
	<u>2.533</u>	<u>4.045</u>

Deze post betreft de mutatie van het herverzekeringsdeel van de technische voorzieningen.

	2020	2019
16. Overige baten		
Interest waardeoverdrachten	0	2
Interest overig	6	128
	<u>6</u>	<u>130</u>

De overige interest 2019 bestaat met name uit de oprenting van de aanvullende vermogensdotaties van PostNL N.V. ter waarde van € 127 duizend. Dit is in 2020 niet meer van toepassing geweest, aangezien de vordering uit hoofde van aanvullende vermogensdotaties eind 2019 is voldaan.

	2020	2019
17. Pensioenuitkeringen		
Ouderdomspensioen	200.796	196.301
Partnerpensioen	33.212	32.318
Wezenpensioen	290	292
Arbeidsongeschiktheidspensioen	345	363
WAO-aanvulling	2.219	2.287
Anw-aanvulling	3.656	3.879
Afkoop pensioenen en premierestitutie	609	1.411
Overige uitkeringen	-16	-38
	<u>241.111</u>	<u>236.813</u>

De stijging van de pensioenuitkeringen is voornamelijk het gevolg van een stijging van het aantal pensioengerechtigden.

De negatieve overige uitkeringen betreffen te veel uitgekeerde pensioenuitkeringen, die door het pensioenfonds zijn teruggevorderd.

	2020	2019
18. Pensioenuitvoeringskosten		
Bestuurskosten	472	623
Kosten Verantwoordingsorgaan en Raad van Toezicht	88	145
Administratiekostenvergoeding	7.288	7.234
Accountantskosten	86	99
Certificerend actuaaris	32	32
Adviserend actuaaris	25	83
Overige advieskosten	171	67
Contributies en bijdragen	614	572
Dwangsommen en boetes	0	0
Overige	193	227
Kosten toe te rekenen aan beleggingsrendement	-1.893	-1.891
Kosten Governance	25	34
	<u>7.101</u>	<u>7.225</u>

De kosten toe te rekenen aan beleggingsrendement betreffen kosten die niet direct toegerekend kunnen worden aan de pensioenuitvoering of vermogensbeheer. Deze kosten betreffen kosten voor Bestuur en commissies, externe adviseurs en toezichhouders. De kosten worden verdeeld over pensioenuitvoeringskosten en vermogensbeheerkosten. De verhouding van deze verdeling is het percentage van pensioenuitvoeringskosten ten opzichte van de vermogensbeheerkosten.

Bezoldiging bestuurders

De bezoldiging voor de (voormalige) bestuurders tezamen bedraagt € 204 duizend (2019: € 256 duizend).

Aan betrokkenen zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Verantwoordingsorgaan en Raad van Toezicht

Aan de leden van het Verantwoordingsorgaan werd door het pensioenfonds in 2020 een vergoeding verstrekt van € 28 duizend (2019: € 23 duizend).

Aan de leden van de Raad van Toezicht werd door het pensioenfonds in 2020 een vergoeding verstrekt van € 63 duizend (2019: € 73 duizend).

Accountantshonoraria

De honoraria van de onafhankelijke externe accountant(s) zijn als volgt:

	2020	2019
Controle van de jaarrekening	80	79

De afwijking ten opzichte van de accountantskosten verantwoord onder 18. wordt veroorzaakt door overige accountantskosten waaronder fiscaal advies (€ 6 duizend). In verslagjaar 2019 wordt de afwijking veroorzaakt door aanvullende kosten over het jaarwerk 2018 (€ 12 duizend) en overige accountantskosten waaronder fiscaal advies (€ 8 duizend).

Aantal personeelsleden

Het pensioenfonds heeft geen werknemers in dienst.

Kostentransparantie	2020	2019	2018	2017	2016
<i>Pensioenbeheerkosten</i> (in euro per deelnemer)	138	146	155	154	156
<i>Vermogensbeheerkosten</i> (als percentage van het gemiddeld belegd vermogen)	0,45	0,44	0,34	0,34	0,28
<i>Transactiekosten</i> (als percentage van het gemiddeld belegd vermogen)	0,13	0,10	0,16	0,19	0,14

	2020	2019
19. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds		
Pensioenopbouw	115.926	94.052
Toeslagverlening	126	5.828
Rentetoevoeging	-26.709	-17.235
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-247.616	-242.517
Wijziging marktrente	967.515	1.028.727
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-1.850	-478
Aanpassing actuariële uitgangspunten	-193.978	5.425
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	278.349	21.749
	<u>892.349</u>	<u>895.551</u>

	2020	2019
20. Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	2.533	4.045
21. Mutatie overige technische voorzieningen		
Mutatie overige technische voorzieningen	-592	-516
22. Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	-1.834	563
	2020	2019
23. Saldo herverzekering		
Premie herverzekering	111	540
Uitkeringen uit herverzekering	-1.203	-1.206
Uitkeringen winstdeling	-65	0
	<u>-1.157</u>	<u>-666</u>
24. Saldo overdracht van rechten		
Inkomende waardeoverdrachten	-1.948	-4.074
Inkomende waardeoverdracht klein pensioen	-3.179	-792
Uitgaande waardeoverdrachten	2.772	4.944
Uitgaande waardeoverdracht klein pensioen	3.255	1.100
	<u>900</u>	<u>1.178</u>

Waardeoverdracht betreft de ontvangst van of overdracht aan pensioenfonds of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd.

25. Overige lasten		
Interest waardeoverdrachten	0	2
Overig	41	54
	<u>41</u>	<u>56</u>

7.4.7. Gebeurtenissen na balansdatum

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2020 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. De Nederlandsche Bank heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur de komende jaren in vier stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het 10-jaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft. Gemeten naar de situatie per jaareinde 2020 neemt de dekkingsgraad met 0,7%-punt (2021) af.

7.4.8. Bijzondere statutaire zeggenschapsrechten

In de statuten is bepaald dat het Bestuur maximaal uit twaalf bestuursleden bestaat, te weten maximaal zes bestuursleden als vertegenwoordiger van de werkgever, maximaal vier bestuursleden als vertegenwoordiger van (gewezen) deelnemers en maximaal twee bestuurders als vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden. Als voorzitter treedt op een vanuit de werkgever voorgedragen bestuurder. Als secretaris treedt op een van de vanuit de deelnemers of pensioengerechtigden voorgedragen bestuurder.

Groningen, 28 mei 2021

dhr. drs. P.G.J. Dorrestijn CPE
mw. Ir. E. M.C Eelens FRM, CAIA
dhr. drs. B. Jolink RC CIRA
dhr. drs. L.C. van de Kieft RC MAC (vz.)
dhr. B.H. Kiep CPC
dhr. drs. S. Lahiri
dhr. drs. L.J. van der Put
mw. T. Stanoevska
dhr. drs. J.J. Veldstra (secr.)
dhr. C. Vlaar CPE

Overige gegevens

8. Overige gegevens

8.1. Deelnemersbestand

	Stand ultimo verslagjaar 2019	Bij	Af	Stand ultimo verslagjaar 2020
Deelnemers, actief en voortgezet	18.200	3.546	2.599	19.147
Gewezen deelnemers	44.382	2.580	4.154	42.808
Pensioengerechtigden	31.438	1.995	1.269	32.164
waarvan:				
(tijdelijk) Ouderdompensioen	23.769	1.394	765	24.398
Arbeidsongeschiktheidspensioen*	832	7	205	634
Partnerpensioen	6.673	567	270	6.970
Wezenpensioen	164	27	29	162
Totaal:	94.020	8.121	8.022	94.119

* De aantallen arbeidsongeschiktheidspensioen zijn eveneens opgenomen onder deelnemers voortgezet als gevolg van hun (gedeeltelijke) premievrije opbouw.

8.2. Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds PostNL te Groningen is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2020.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds PostNL, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 51.665.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 1.550.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegeven verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen).

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds PostNL is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen. Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum rekening zou worden gehouden met de door DNB doorgevoerde wijziging van de rentetermijnstructuur per 1 januari 2021, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

Amsterdam, 28 mei 2021

drs. R. T. Schilder AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

8.3. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur van Stichting Pensioenfonds PostNL

Verklaring over de jaarrekening 2020

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2020 van Stichting Pensioenfonds PostNL (hierna ook: “het pensioenfonds”) te Groningen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds PostNL op 31 december 2020 en van de staat van baten en lasten over 2020 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2020;
2. de staat van baten en lasten over 2020; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds PostNL zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 51,7 miljoen. De materialiteit is vastgesteld op basis van een percentage van 0,5% van de som van het stichtingskapitaal, de reserves en de technische voorzieningen. Wij hebben voor deze grondslag gekozen gelet op het feit deze bepalend is bij de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met de audit commissie overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 1,6 miljoen rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
<p>Waardering van beleggingen</p> <p>De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds en bestaan naast beursgenoteerde effecten uit beleggingen in beleggingsfondsen en derivaten.</p> <p>In de toelichting op de jaarrekening geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In paragraaf 1 van de toelichting op de balans per 31 december 2020 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van de beleggingen uiteengezet.</p> <p>De beoordeling van de reële waarde van deze beleggingen is significant voor onze controle, omdat de waardering (deels) gebaseerd is op modellen en subjectieve elementen bevat.</p>	<p>Onze controlewerkzaamheden omvatten onder andere het:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beoordelen van de juiste werking van interne beheersingsmaatregelen bij de beleggingsadministrateur BNP Paribas; • Voor zover relevant voor onze controle van de jaarrekening hebben wij gebruikgemaakt van de ontvangen ISAE 3402 type II rapportage; • Voor beleggingen in beursgenoteerde effecten het nagaan van de juiste waardering door een re-pricing uit te voeren; • Voor beleggingen in beleggingsfondsen het kennis nemen van de waarderingsgrondslagen, de laatst beschikbare jaarrekening en de controleverklaring daarbij. Voor beleggingsfondsen van TKPI tevens het kennis nemen van het accountantsverslag; • Voor derivaten beoordelen of de gehanteerde waarderingsmethoden en technieken geschikt zijn om binnen de geldende verslaggevingsregels te komen tot de marktwaarde van deze beleggingen. Verder het beoordelen van de uitkomsten van de waarderingsmodellen waarbij wij tevens een eigen waarderingsspecialist hebben ingeschakeld; • Toetsen of de in de jaarrekening opgenomen toelichting adequaat is in de context van het van toepassing zijnde stelsel van financiële verslaggeving.

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
<p>Waardering van de technische voorzieningen</p> <p>De technische voorzieningen, waaronder de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds, zijn gevormd ter dekking van de belangrijkste verplichtingen van het pensioenfonds.</p> <p>In de toelichting op de jaarrekening geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In het onderdeel 'risicobeheer' (risicoparagraaf) is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet, inclusief onzekerheden.</p>	<p>Bij de vaststelling van de adequate waardering, waaronder de toereikendheid van deze voorziening, hebben wij gebruik gemaakt van de uitkomsten van de werkzaamheden van de certificerend actuaaris. Om dit te kunnen doen hebben wij onder andere instructies gegeven aan de certificerend actuaaris en zijn de bevindingen en het certificeringsrapport door ons met hem besproken.</p> <p>Door ons is tevens nagegaan of de:</p> <ul style="list-style-type: none"> • administratieve basisgegevens van deelnemers, slapers en pensioengerechtigden, die door de certificerend actuaaris worden gehanteerd bij het certificeren van de actuariële berekening van de technische voorziening voor pensioenverplichtingen, in alle van materieel zijnde aspecten juist, volledig en in overeenstemming met de pensioenregelingen door de uitvoeringsorganisatie zijn opgesteld; • toegepaste methodiek ter bepaling van de voorziening aanvaardbaar is, gegeven de karakteristieken van de verzekerde risico's; • door het bestuur gebruikte aannames en schattingen in overeenstemming zijn met de gekozen actuariële grondslagen, voldoende zijn onderbouwd en juist zijn toegepast; • interne beheersing met betrekking tot mutatieverwerking in de pensioenadministratie is geborgd. Het afstemmen met gegevens van externe partijen waaronder de werkgever, maakt deel uit van de interne beheersing.
<p>Volledigheid (premie)bijdragen werkgever</p> <p>Premiebijdragen zijn een belangrijke component van de opbrengsten van het pensioenfonds. In de uitvoeringsovereenkomst met de aangesloten werkgever zijn diverse afspraken gemaakt.</p> <p>In de toelichting onder 'verbonden partijen' zijn de afspraken uiteengezet die met de aangesloten werkgever zijn gemaakt. De inwerkingtreding van diverse bepalingen is afhankelijk van de dekkingsgraad.</p>	<p>Onze controlewerkzaamheden omvatten onder andere het:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nagaan of de door het bestuur vastgestelde grondslagen voor de vaststelling van de actuariële benodigde premie en opslagen zijn toegepast bij de bepaling van de hoogte van de premiebijdragen; • nagaan of de van de dekkingsgraad afhankelijke opslag in de premie juist en volledig is meegenomen; • nagaan of de premie volledig in rekening is gebracht; • nagaan of de overige verplichtingen volgend uit de uitvoeringsovereenkomst terecht niet zijn gewaardeerd (zoals de "bijstortverplichting"); • nagaan of verantwoorde koopsommen voor voorwaardelijk pensioen in overeenstemming zijn met gemaakte afspraken.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit het bestuursverslag en de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden inzake de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur inzake de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het pensioenfonds haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Rotterdam, 28 mei 2021

Mazars Accountants N.V.

Origineel getekend door: drs. C.A. Hartevelde RA

Bijlage 1- Historisch overzicht toeslagen

PostNL N.V:

Actieven en pensioengerechtigden/gewezen deelnemers die inactief geworden zijn op en na 1 januari 2006 (toeslagambitieniveau van 80% van de Consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens (afgeleid) tot en met 1 januari 2014; daarna 70% van de CPI)

Jaar	Toegekende toeslagen	100% toeslagverlening	Achterstand t.o.v. 100% toeslagverlening	Cumulatief verschil (t.o.v. 100% toeslagverlening)	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
2010	0,14%	0,70%	0,56%	0,56%	0,42%
2011*	0,00%	1,36%	1,36%	1,93%	1,51%
2012	0,00%	2,34%	2,34%	4,32%	3,41%
2013	0,00%	1,87%	1,87%	6,27%	4,96%
2014	0,00%	0,83%	0,83%	7,15%	5,66%
2015	0,26%	0,64%	0,38%	7,56%	5,86%
2016	0,00%	1,10%	1,10%	8,74%	6,68%
2017	0,00%	0,00%	0,00%	8,74%	6,68%
2018	0,32%	1,47%	1,15%	9,99%	7,44%
2019	0,72%	1,47%	0,75%	10,81%	7,77%
2020	0,07%	1,64%	1,57%	12,55%	8,93%

Pensioengerechtigden en gewezen deelnemers die inactief geworden zijn voor 1 januari 2006 (toeslagambitieniveau van 100% van de Consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens (afgeleid) tot en met 1 januari 2014; daarna 70% van de CPI)

Jaar	Toegekende toeslagen	100% toeslagverlening	Achterstand t.o.v. 100% toeslagverlening	Cumulatief verschil (t.o.v. 100% toeslagverlening)	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
2010	0,17%	0,70%	0,53%	0,53%	0,53%
2011*	0,00%	1,36%	1,36%	1,90%	1,90%
2012	0,00%	2,33%	2,33%	4,27%	4,27%
2013	0,00%	1,87%	1,87%	6,22%	6,22%
2014	0,00%	0,83%	0,83%	7,10%	7,10%
2015	0,26%	0,64%	0,38%	7,51%	7,30%
2016	0,00%	1,10%	1,10%	8,69%	8,13%
2017	0,00%	0,00%	0,00%	8,69%	8,13%
2018	0,32%	1,47%	1,15%	9,94%	8,90%
2019	0,72%	1,47%	0,75%	10,76%	9,24%
2020	0,07%	1,64%	1,57%	12,50%	10,42%

* Met ingang van 1 januari 2011 is de toeslag gebaseerd op consumptieprijsen.

Postkantoren:

Actieven en pensioengerechtigden/gewezen deelnemers die inactief geworden zijn op en na 1 januari 2006 (toeslagambitieniveau van 80% van de Consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens (afgeleid) tot en met 1 januari 2014; daarna 70% van de CPI)

Jaar	Toegekende toeslagen	100% toeslagverlening	Achterstand t.o.v. 100% toeslagverlening	Cumulatief verschil (t.o.v. 100% toeslagverlening)	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
2009**	0,00%	1,00%	1,00%	1,00%	0,80%
2010	0,21%	1,10%	0,89%	1,90%	1,48%
2011	0,00%	1,20%	1,20%	3,12%	2,45%
2012**	0,00%	2,00%	2,00%	5,18%	4,09%
2013***	0,00%	1,87%	1,87%	7,15%	5,65%
2014	0,00%	0,83%	0,83%	8,04%	6,35%
2015	0,26%	0,64%	0,38%	8,45%	6,55%
2016	0,00%	1,10%	1,10%	9,64%	7,37%
2017	0,00%	0,00%	0,00%	9,64%	7,37%
2018	0,32%	1,47%	1,15%	10,90%	8,13%
2019	0,72%	1,47%	0,75%	11,73%	8,47%
2020	0,07%	1,64%	1,57%	13,48%	9,64%

Pensioengerechtigden en gewezen deelnemers die inactief geworden zijn voor 1 januari 2006 (toeslagambitieniveau van 100% van de Consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens (afgeleid) tot en met 1 januari 2014; daarna 70% van de CPI)

Jaar	Toegekende toeslagen	100% toeslagverlening	Achterstand t.o.v. 100% toeslagverlening	Cumulatief verschil (t.o.v. 100% toeslagverlening)	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie)
2009**	0,00%	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%
2010	0,27%	1,10%	0,83%	1,84%	1,84%
2011	0,00%	1,20%	1,20%	3,06%	3,06%
2012**	0,00%	2,00%	2,00%	5,12%	5,12%
2013***	0,00%	1,87%	1,87%	7,09%	7,09%
2014	0,00%	0,83%	0,83%	7,98%	7,98%
2015	0,26%	0,64%	0,38%	8,39%	8,19%
2016	0,00%	1,10%	1,10%	9,58%	9,02%
2017	0,00%	0,00%	0,00%	9,58%	9,02%
2018	0,32%	1,47%	1,15%	10,84%	9,79%
2019	0,72%	1,47%	0,75%	11,67%	10,13%
2020	0,07%	1,64%	1,57%	13,42%	11,32%

** De algemene salarisaanpassingen vanuit de cao van Postkantoren hebben in 2009 en 2012 een ingangsdatum van 1 april in plaats van 1 januari.

*** Met ingang van 1 januari 2013 is de toeslag gebaseerd op de Consumentenprijsindex.

Bijlage 2- Personalia

Bestuurssamenstelling

Bestuurders namens de werkgever

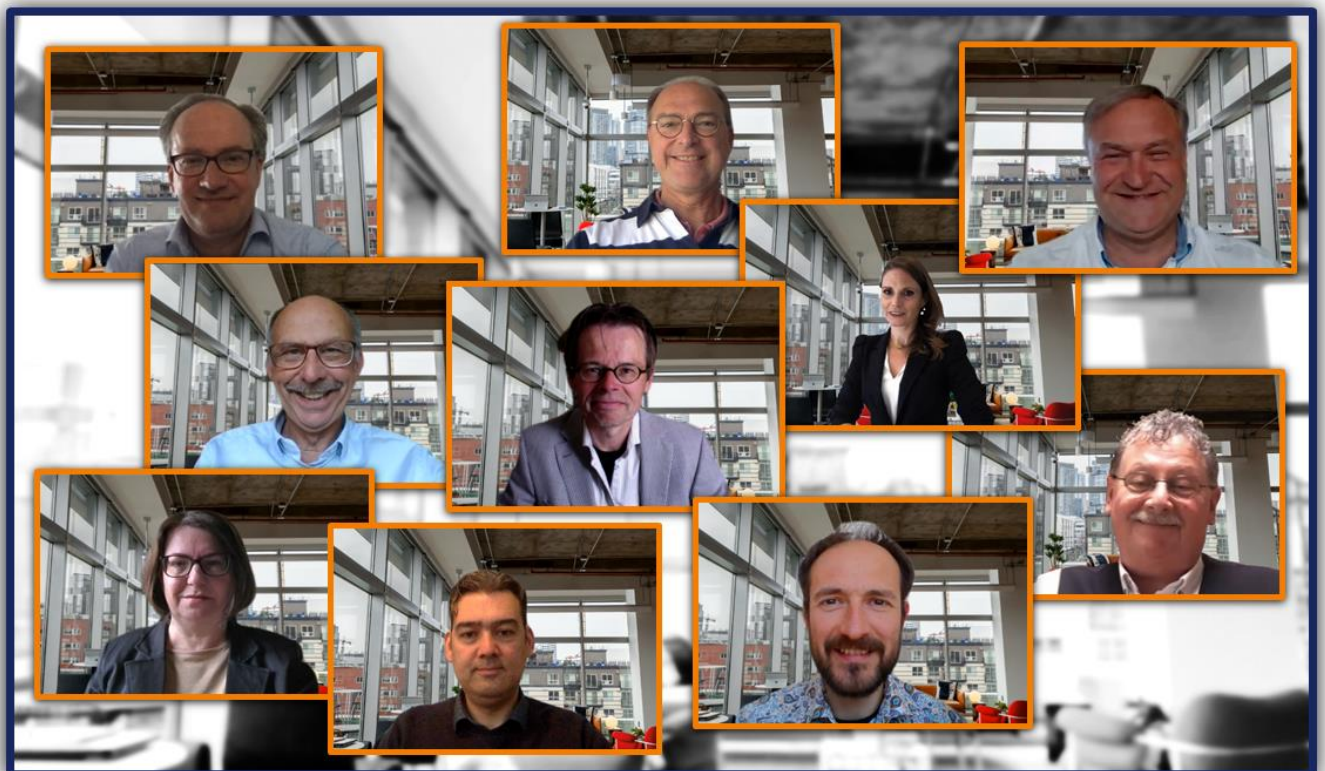
Naam	Geboortedatum	Functie	Vanaf	Tot	Herbenoeming	Overige functies
drs. P.G.J. Dorrestijn CPE	22-08-1962	Lid	16-01-2015	16-01-2023	1 periode	Uitvoerend bestuurslid PF KLM Cabinepersoneel + sleutelfunctiehouder Risicobeheer, Voorzitter bestuur PF ACNielsen Nederland BV
drs. L.C. van de Kieft RC MAC	27-04-1963	Voorzitter	22-05-2013	1-1-2023	1 periode	Directeur/ bestuurder Maatschappij van Welstand, Voorzitter Raad van Toezicht Tear, Partner Kuiper en Van de Kieft Organisatieadviseurs, Lid RvC Woonzorg Nederland, voorzitter bestuur vrienden van de Zusters van Rwanda en Voorzitter SPIL
drs. L.J. van der Put RBA	28-03-1967	Plaatsvervangend secretaris	6-12-2012	1-1-2022	1 periode	Voorzitter Commissie Risicomanagement Pensioenfederatie, Lid bestuur APF Centraal Beheer, lid raad van advies Financial Investigator, lid bestuur pensioenfonds KLM, extern adviseur beleggingscommissie SPH, lid raad van advies EPFIF
drs. J.J. Veldstra	12-01-1967	Secretaris	29-2-2016	29-2-2024	1 periode	Directeur HR MailNL, voorzitter Stichting O&O fonds Post & Koeriers

Bestuurders namens de deelnemers

Naam	Geboortedatum	Functie	Vanaf	Tot	Herbenoeming	Overige functies
mw. S.Y. Eijgermans-Jacobs CPE	11-10-1978		7-6-2012	1-4-2020	1 periode	Bestuurder FNV, Bestuurslid PF TNT Express, Bestuurslid Stichting Vervroegd Uittreden Openbaar Vervoer, Bestuurslid (niet-uitvoerend) PME, Lid medezeggenschap, WSKO basisschool Andreashof
mw. Ir. E.M.C. Eelens FRM, CAIA	19-05-1981	Lid	21-8-2019	21-8-2023	2 periodes	Bestuurslid BPF Schilders, Bestuurslid BPF Particuliere Beveiliging, lid RvT PF Delta Loyd
drs. S. Lahiri	21-12-1982	Lid	23-9-2020	23-9-2024	2 periodes	Bestuurslid PF Vervoer, bestuurslid SPNG, bestuurslid BPF AVH
C. Vlaar CPE	05-10-1979	Plv. voorzitter	01-1-2020	1-1-2024	2 periodes	Bestuurslid PF KPN, adviseur Linxx BV, Lid bestuur KPN O&O fonds II, pensioenbestuurder FNV (namens FNV bestuurslid PF Recreatie)
B.H. Kiep CPC	06-02-1952	Lid	17-10-2012	1-1-2022	1 periode	Geen

Bestuurders namens de pensioengerechtigden

Naam	Geboortedatum	Functie	Vanaf	Tot	Herbenoeming	Overige functies
drs. B. Jolink RC CIRA	18-08-1956	Lid	20-06-2017	20-06-2021	2 periodes	Voorzitter VO Pensioenfonds TNT Express, Bestuurslid/penningmeester Stichting Volksuniversiteit Utrecht, Penningmeester Stichting Volksuniversiteit Utrecht cursusgelden, voorzitter stichting Qii Beheer
mw. T. Stanoevska	09-09-1965	Lid	08-05-2019	08-06-2023	2 periodes	Integraal risicomanager Rabobank Pensioenfonds (tot 1-3-2020), bestuurder + sleutelfunctiehouder IA PF Notariaat, vereffenaar + sleutelfunctiehouder risicobeheer Pensioenfonds BPF Reiswerk, toezichthoudend bestuurder stichting Villa Abel, sleutelfunctiehouder risicobeheer PF Eriks en lid Risicocommissie Pensioenfederatie

Afbeelding 1- het bestuur van Pensioenfonds PostNL

Van links naar rechts:

- Bovenste rij: drs. L.J. van der Put RBA, drs. P.G.J. Dorrestijn CPE, drs. J.J. Veldstra,
- Middelste rij: drs. B. Jolink RC CIRA, drs. L.C. van de Kieft RC MAC, Mw. Ir. E.M.C. Eelens FRM, CAIA
- Onderste rij: mw. T. Stanoevska, drs S. Lahiri, C. Vlaar CPE, B.H. Kiep CPC

Dagelijks Bestuur

drs. L.C. van de Kieft RC MAC (voorzitter, bestuurslid werkgeverszijde)
drs. J.J. Veldstra (secretaris, bestuurslid werkgeverszijde)
C. Vlaar CPE (plv. voorzitter/ bestuurslid werknemerszijde)

Beleggingscommissie

drs. L.C. van de Kieft RC MAC (voorzitter bestuur/bestuurslid werkgeverszijde)
drs. L.J. van der Put RBA (voorzitter commissie, bestuurslid werkgeverszijde)
mw. Ir. E.M.C. Eelens FRM, CAIA (bestuurslid werknemerszijde)

Pensioen- en communicatie commissie

mr. R. Dormans (Group HR PostNL N.V.)*
drs. J.J. Veldstra (bestuurslid werkgeverszijde)
C. Vlaar CPE (voorzitter, bestuurslid werknemerszijde)
S. Lahiri (bestuurslid werknemerszijde)

*Is alleen aanwezig bij de bespreking van de communicatieonderwerpen die in de Pensioen- en Communicatie Commissie worden besproken en de werkgever aangaan.

Financiële Commissie

drs. P.G.J. Dorrestijn CPE (voorzitter, bestuurslid werkgeverszijde)
B.H. Kiep CPC (bestuurslid werknemerszijde)

Risicobeheercommissie

drs. B. Jolink RC CIRA (voorzitter, bestuurslid pensioengerechtigden)
mw. T. Stanoevska (bestuurslid pensioengerechtigden)

Sleutelfunctiehouders

drs. B. Jolink RC CIRA, sleutelfunctiehouder Risicobeheer
drs. R. T. Schilder AAG, sleutelfunctiehouder Actuarieel
drs. S.M.G. Jeuken RA RE, sleutelfunctiehouder Internal Audit

Geschillencommissie (ad hoc commissie)

mr. B. Degelink , onafhankelijk voorzitter
drs. P.G.J. Dorrestijn CPE (bestuurslid werkgeverszijde)
B.H. Kiep CPC (bestuurslid werknemerszijde)

Verantwoordingsorgaan

H. van Bruggen (namens de pensioengerechtigden)
mw. ir. G. Eleveld (namens de deelnemers)
U. Heiligers (namens de pensioengerechtigden)
A.F. van Baarle (namens de deelnemers, secretaris)
drs. E. Verweij (namens de werkgever, voorzitter)
D. Middelburg (namens de werkgever)

Raad van Toezicht

Naam	Geboortedatum	Functie	Vanaf	Tot	Herbenoeming	Overige functies
mw. L.E.M. Duijnste	04-07-1962	lid	14-11-2019	14-11-2023	1 periode	Vereffenaar Delta Lloyd APF, Voorzitter RvT Reiswerk Pensioenen, Voorzitter BO Pensioenfondsenkring 1 Centraal Beheer APF, Voorzitter Audit Commissie Pensioenfonds Nedlloyd, Lid RvT Pensioenfonds Cargill, Lid VC Pensioenfonds Kas Bank, Voorzitter VC Pensioenfonds Van Lanschot, Bestuurder stichting Dorrie Stoop Fonds
dhr. E.E. Hagen	16-09-1970	Lid	01-01-2020	01-01-2024	1 periode	Lid RvT Bpf koopvaardij, Lid RvT Bpf Rijn- en Binnenvaart, Lid Auditcommissie pensioenfonds Pon (tot 29-02-2020), Lid VC pensioenfonds Caggemini NL, Lid college vereffenaars pensioenfonds Equens i.l., lid RvT pensioenfonds Openbare Bibliotheken, lid Auditcommissie pensioenfonds KLM Cabinepersoneel, lid RvT pensioenfonds Cargill, beleggingsadviseur pensioenfonds DMS, lid redactie VBA Journaal
drs. P.W. Ploegsma	27-5-1968	Voorzitter	1-7-2016	1-7-2024	-	Lid RvB St. Aafje, Lid RvC De Key, Voorzitter RvT MEE Utrecht, Gooi & Vechtstreek

Uitvoeringsorganisaties

De uitvoering van het pensioenfonds is opgedragen aan TKP Pensioen B.V. (TKP), Kempen Capital Management (KCM) en BNP Paribas (BNP).

Certificeerders

Mazars Accountants N.V., externe onafhankelijke accountant
Willis Towers Watson, externe actuaris

Bestuurssecretaris

mw. drs. M.H.A.C.J. Simons CPA

Compliance officer

Partner in Compliance

Vertrouwenspersoon

Partner in Compliance (dhr. H. Holt)

9. Bijlage 3- Begrippenlijst

A **ABTN**

Afkorting voor Actuariële en Bedrijfstechnische Nota. In deze, door de wet verplicht gestelde nota, wordt het beleid van het pensioenfonds beschreven op het gebied van financiering, beleggingen, pensioenen en toeslagverlening. Voor DNB is het een informatiebron bij de uitoefening van het toezicht.

Actief/Passief beheer

De twee belangrijkste methodes van beleggen zijn actief en passief beleggen. De doelstelling van actief beleggen is om een hoger rendement te behalen dan de gehanteerde benchmark. Bij passief beleggen is de doelstelling het rendement van de benchmark te evenaren. Om dit te bereiken wordt de samenstelling van de beleggingen van de benchmark gevolgd.

De samenstelling van de actieve beleggingen zijn niet te vergelijken met de samenstelling van de passieve beleggingen. Denk hierbij aan de gewichten van beleggingen in Europa en wereldwijde beleggingen of het wel of niet beleggen in opkomende markten. De passief beheerde portefeuilles behalen normaalgesproken een rendement gelijk aan dat van de benchmark. Naast kosten kan een afwijking ten opzichte van het benchmark rendement ook veroorzaakt worden door de timing van stortingen, terugontvangen dividendbelastingen of valuta- en kaseffecten.

Actieve deelnemer

Personen met een lopend dienstverband bij de werkgever en arbeidsongeschikten met een premievrije voortzetting.

Actuariële analyse

In deze analyse wordt de invloed verklaard van opgetreden verschillen tussen de actuariële grondslagen en werkelijke ontwikkelingen.

AFM

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is de Nederlandse gedragstoezichthouder op de financiële markten. Het instituut houdt toezicht op het gedrag van participanten in de financiële markten, waaronder: financiële dienstverleners zoals pensioenfonds.

AG-Prognosetafels

Prognosetafels geven de gemiddelde waargenomen overlevings- en sterftefrequenties binnen de Nederlandse bevolking weer over een afgelopen vijfjarige periode en projecteren die naar de toekomst op basis van de in de in het verleden waargenomen en naar de toekomst doorgetrokken trends in deze frequenties. Zij worden gebruikt bij het berekenen van pensioenpremies en de waardering van de pensioenverplichtingen. Er zijn voor mannen en vrouwen aparte prognosetafels afgeleid: GBM en GBV.

Anw-hiaat

Van een Anw-hiaat is sprake als bij overlijden de partner op grond van de AWW wel en op grond van de Anw geen recht zou hebben op een uitkering. Er is ook sprake van een Anw-hiaat als de partner in deze vergelijking te maken krijgt met een lagere of geen uitkering als gevolg van de zogenoemde inkomenstoets.

Asset Liability Management (ALM)

Het in kaart brengen van de onderlinge samenhang van pensioenverplichtingen, premiebeleid en beleggingsportefeuille. Met behulp van ALM-simulatiemodellen worden beelden geschetst van de kansen en bedreigingen voor het pensioenfonds in diverse economische scenario's. In de ALM-studie wordt uitgegaan van rendementsverwachtingen voor de verschillende beleggingscategorieën. Deze rendementen zijn afhankelijk van de ontwikkeling van de economie. De verwachtingen voor de economie voor de lange termijn zijn gebaseerd op economische relaties. Zo zijn het verwachte politieke, economische en monetaire beleid van invloed op de verwachte economische groei en de inflatie. Deze zijn op hun beurt bepalend voor de andere economische grootheden als rente en de daaruit afgeleide rendementen. De diverse variabelen zijn op deze manier op een onderling consistente manier afgeleid. Voor de verwachte risicopremies per beleggingscategorie (rendement boven staatsobligaties) wordt uitgegaan van zowel langjarige historische reeksen als ook wetenschappelijk onderzoek over de mogelijke toekomstige ontwikkeling. Bij de ALM-studie worden naast het basis economisch scenario ook andere economische scenario's geanalyseerd, om te zien hoe robuust het beleggingsbeleid van het pensioenfonds is in een andere economische omgeving.

AVG

De AVG is een Europese verordening (dus met rechtstreekse werking) die de regels voor de verwerking van persoonsgegevens door particuliere bedrijven en overheidsinstanties in de hele Europese Unie standaardiseert. Het doel is om de bescherming van persoonsgegevens binnen de Europese Unie te garanderen, maar ook om het vrije verkeer van gegevens binnen de Europese interne markt te waarborgen. De verordening geldt wereldwijd voor alle ondernemingen en organisaties die persoonsgegevens bijhouden en verwerken van natuurlijke personen in de Europese Unie. Sinds 25 mei 2018 dienen organisaties, waaronder het pensioenfonds, hun bedrijfsvoering in overeenstemming met de AVG te brengen.

B Beleggingsdepot

Ten behoeve van de beschikbare-premieregeling en/of de regeling individueel Pensioensparen heeft een deelnemer de keuze uit diverse beleggingsdepots. Elk beleggingsdepot heeft een bepaald risicoprofiel en daarbij behorende samenstelling van aandelen, obligaties en geldmarktinstrumenten.

Beleggingsfonds

Instelling die geld van derden belegt in aandelen of andere beleggingssoorten.

Beleggingsmix

De verdeling van beleggingen over verschillende beleggingscategorieën, zoals bijvoorbeeld aandelen, vastrentende waarden en overige beleggingen. Ook wel beleggingsportefeuille.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is de twaalf-maands gemiddelde dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad geeft de financiële positie van het pensioenfonds weer.

Benchmark

Een ijkpunt zoals een maatgevende index waarmee de ontwikkelingen van een beleggingsportefeuille worden vergeleken.

Benchmark Onderzoek Pensioenen

Onderzoek dat inzichtelijk maakt hoe het pensioenfonds in vergelijking met andere pensioenfondsen presteert in de beleving van de deelnemer.

Beschikbare-premieregeling (BPR)

Pensioenregeling waarin de hoogte van de verzekerde pensioenen afhankelijk is van de krachtens de regeling beschikbare premie en de daarmee te behalen (en behaalde) beleggingsopbrengsten. Met behulp van actuariële grondslagen en methoden wordt bij pensioneren de precieze hoogte van het pensioen vastgesteld. Bij andere typen pensioenregelingen wordt eerst de pensioenhoogte en vervolgens de hoogte van de premies vastgesteld.

Bijstortdekkingsgraad

De "Bijstortdekkingsgraad" is de Kritische Dekkingsgraad vermenigvuldigd met een factor, die bij het intreden van het dekkingstekort 1,027 bedraagt en vervolgens lineair afneemt naar 1 gedurende de Herstelperiode. Daarbij geldt dat (i) de Bijstortdekkingsgraad gedurende de gehele Herstelperiode gemaximeerd is op het niveau van het Minimaal Vereist Eigen Vermogen en (ii) de lineaire afname in maanden nauwkeurig wordt bepaald.

C Clearing Member

Alle transacties op een beurs worden uitgevoerd door clearing members van een beurs. Aan het eind van de handelsdag worden alle transacties bij elkaar opgeteld en gesaldeerd en verrekenet iedere member de gesaldeerde transacties met één tussenpartij.

Credit default swap

Een overeenkomst tussen twee partijen waarbij het kredietrisico van een derde partij wordt overgedragen.

Clearing- en settlementsysteem

Clearing en settlement zijn de twee processen in de afhandeling van een effectentransactie. Clearing is het proces dat aan het eind van een handelsdag de transacties van een beursmember bij elkaar optelt en saldeert om vervolgens de nieuwe posities te kunnen bepalen. Settlement is het proces dat de uiteindelijke afhandeling verzorgt, namelijk het bijwerken van het effectensaldo bij de betreffende bewaarinstantie (custodian) waardoor de opdrachtgever eigenaar van de beleggingen wordt.

Compliance

Met dit begrip wordt aangeduid dat een organisatie werkt in overeenstemming met vigerende wet- en regelgeving. Elke financiële instelling beschikt over een compliance regeling die voorschriften bevat waaraan de in die instelling werkzame personen zich dienen te houden, alsmede voorschriften omtrent de wijze van controle op de naleving ervan. Ook veel instellingen die raakvlakken met de financiële sector hebben, zoals pensioenfondsen, hebben een compliance regeling. Een dergelijke regeling bevat bijvoorbeeld voorschriften omtrent de wijze waarop functionarissen voor eigen rekening in effecten mogen handelen, restricties in de omgang met zakenrelaties en de omgang met vertrouwelijke informatie.

D Dekkingsgraad

De dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op berekeningsdatum het pensioenvermogen te delen op de totale technische voorzieningen. De voorziening pensioenverplichtingen is normaliter gebaseerd op de door de DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De dekkingsgraad geeft aan in hoeverre op lange termijn de pensioenverplichtingen kunnen worden nagekomen.

Dekkingstekort

De Pensioenwet en het Besluit Financieel Toetsingskader Pensioenfondsen spreken van een dekkingstekort als de middelen ontoereikend zijn om de voorziening pensioenverplichtingen en de reserve voor algemene risico's te dekken. Er is een dekkingstekort indien het eigen vermogen minder is dan het minimaal vereist eigen vermogen.

Derivaten

Van effecten afgeleide financiële instrumenten (beleggingsproducten), waarvan de waarde afhankelijk is van de waarde van andere meer onderliggende variabelen als valuta's, effecten en rentes. Voorbeelden zijn futures en swaps.

Discretionaire portefeuille/mandaat

De beleggingen vinden plaats in andere Financiële Instrumenten dan deelnemingsrechten in TKPI Beleggingsinstellingen (discretionaire account). De portefeuille of mandaat is op eigen naam, waarbij het pensioenfonds zowel juridisch als economisch eigenaar is.

DNB

De Nederlandsche Bank is de centrale bank van Nederland en houdt onder andere toezicht op financiële instellingen zoals pensioenfondsen.

Duration

De gevoeligheid van een waarde voor fluctuaties in de kapitaalmarktrente, rekening houdend met de resterende looptijd van die waarde.

E Eigen vermogen

Buffer om mogelijke waardedalingen van de in het pensioenfonds aanwezige middelen op te vangen. Pensioenfondsen zijn verplicht om te beschikken over een voldoende grote buffer.

Emerging markets (opkomende markten)

Markten die eerder achterbleven bij de economische ontwikkeling, maar waarvan de vooruitzichten nu goed zijn. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om markten in Midden- en Zuid-Amerika, Midden- en Oost-Europa, het Verre Oosten en Zuid-Afrika.

Ervaringssterfte

Omdat aangenomen wordt dat de werkende bevolking gezonder is dan de niet werkende bevolking wordt op basis van ervaringscijfers op de sterftetekansen zoals ontleend aan de prognosetafel een leeftijdsafhankelijke afslag toegepast. Door rekening te houden met deze ervaringssterfte hoeven geen leeftijdscorrecties te worden toegepast.

Eumedion

Een onafhankelijke stichting die de belangen behartigt van de bij haar aangesloten institutionele beleggers op het gebied van corporate governance en duurzaamheid. Doel is om de governance, milieu –en sociale prestaties van beursvennootschappen te verbeteren. Alle institutionele beleggers met in Nederland aangehouden beleggingen kunnen in principe deelnemer worden van Eumedion.

European Market Infrastructure Regulation (EMIR)

EMIR is een initiatief van de Europese Commissie om de handel in Over The Counter (OTC) derivaten transparanter en veiliger te maken. EMIR bevat regels voor het afwickelen van derivaten door een centrale tegenpartij (CCP), een vergunningplicht voor de CCP's en eisen aan het onderpand en de overdraagbaarheid van posities.

F Feitelijke premie

De feitelijke premie is de premie zoals deze daadwerkelijk wordt geheven in het boekjaar.

Fiduciari manager

De fiduciair beheerder overziet en integreert alle aspecten van vermogensbeheer uiteenlopend van de beleggingsstrategie, samenstelling van de ideale beleggingsmix op basis van een ALM-studie, het actief beheren of uitbesteden van portefeuilles tot het bijbehorende risk management en rapportages.

Financieel Crisisplan

In een financieel crisisplan zijn maatregelen opgenomen die het pensioenfonds kan inzetten wanneer op korte termijn de financiële positie van het pensioenfonds zich bevindt op, of snel beweegt richting kritische waarden, waardoor het realiseren van de doelstellingen van het pensioenfonds in gevaar komt.

Financieel Toetsingskader (FTK)

De door de toezichthouder uitgevoerde methodiek voor de toetsing van de financiële opzet en toestand van pensioenfondsen.

FOCUS!

FOCUS! is een methode voor de analyse van risico's bij alle typen ondernemingen waarop DNB toezicht houdt. Risicoanalyse wordt door de toezichthouder gebruikt om inzicht te krijgen in de risico's die samenhangen met de activiteiten die een organisatie uitvoert en de mate waarin deze een potentiële bedreiging kunnen vormen voor de toezichtdoelstellingen.

Franchise

Het deel van het salaris dat niet wordt meegenomen bij het berekenen van de pensioengrondslag.

Futures

Termijncontract, waarin toekomstige aankoop en verkoop van financiële waarden zijn vastgelegd. Futures worden gebruikt om beleggingsrisico's af te dekken, maar ook voor de uitvoering van tactische asset allocatie.

G Gedempte kostendekkende premie

De gedempte premie wordt berekend door de rente of het rendement te baseren op een voortschrijdend gemiddelde uit het verleden of het rendement op een verwachting voor de toekomst. Het pensioenfonds heeft voor dit laatste gekozen.

Grondstoffen

Grondstoffen en goederen waarvan de prijs in hoge mate wordt bepaald door de actuele vraag en aanbod. Voorbeelden zijn olie, graan en metalen.

H Haalbaarheidstoets

De wettelijk voorgeschreven periodiek door het pensioenfonds uit te voeren haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden.

Herstelplan

In het geval dat de dekkingsgraad van het pensioenfonds daalt tot onder de vereiste dekkingsgraad dan dient het pensioenfonds een herstelplan op te stellen. Indien de dekkingsgraad een jaar later nog steeds lager is dan de vereiste dekkingsgraad dan dient het pensioenfonds het herstelplan te actualiseren. In dit plan zijn maatregelen opgenomen waardoor het pensioenfonds binnen de wettelijke kaders kan herstellen.

High yield

Obligaties met een kredietwaardigheid lager dan BBB.

I In Control Statement

Een verklaring van het management van de uitvoerder dat het management van de uitvoerder grip heeft op de wijze van sturen, beheersen en toezicht houden. Deze is gericht op een effectieve realisatie van doelstellingen en het hierover op een open wijze communiceren en verantwoording afleggen aan het pensioenfonds. In het statement wordt verwezen naar een set van normen waaraan de mate van beheersing getoetst is. Tevens zijn in het statement de aangetroffen tekortkomingen ten aanzien van de beheersing en de in de processen opgenomen interne controles, de oorzaken ervan en de voorgenomen maatregelen om de knelpunten op te lossen, opgenomen.

Indexatie

Zie toeslagverlening.

Individueel Pensioensparen (IPS)

Regeling voor deelnemers om naast het reguliere pensioen te beleggen voor aanvullend pensioen. Deelnemers kunnen vrijwillig deelnemen aan deze regeling.

Inflatie gerelateerde obligaties

Bij deze leningen wordt de hoogte van de coupon gekoppeld aan de hoogte van de inflatie. Meestal gaat een hogere inflatie gepaard met stijgende rentes. Een obligatie zal dan in koers dalen. Bij dit soort leningen zal echter door de stijgende inflatie, de coupon mee stijgen waardoor een rentestijging (als die veroorzaakt wordt door een stijging van de inflatie) nauwelijks invloed heeft op de waarde van de obligatie.

IORP II

Institutions for Occupational Retirement Provision (IORP II) is een Europese richtlijn met betrekking tot het bestuur, de governance, de communicatie, het beleggingsbeleid en MVB. IORP II is van kracht vanaf 13 januari 2019 en IORP II wordt vastgelegd in de Nederlandse wetgeving. In IORP II wordt transparantie verwacht over de wijze waarop in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met duurzaamheidsfactoren. Ook wordt expliciet gemaakt dat pensioenfondsen risico's uit hoofde van milieu-, sociale en governance factoren betrekken in het risicobeheer en de eigenrisicobeoordeling.

ISAE 3402 type II rapportage

Het rapport beschrijft het proces en de beheersingsmaatregelen zoals deze bij een uitvoerder hebben gewerkt. Periodiek worden de beheersingsmaatregelen door een externe onafhankelijke accountant getoetst. De accountant toetst de toereikendheid van de beschreven beheersingsmaatregelen voor het bereiken van de beheersingsdoelstelling en stelt vast dat de implementatie ervan gedurende de rapportperiode in overeenstemming met de beschrijving is. Daarnaast wordt de effectiviteit (werking) van de beheersingsmaatregelen gedurende de rapportperiode door de accountant getest. Het oordeel wordt door de accountant verwoord in het auditorsrapport. De uitgevoerde testwerkzaamheden met betrekking tot de beheersingsmaatregelen en de bevindingen worden aan het rapport toegevoegd.

ISDA/CSA overeenkomst

Een ISDA overeenkomst is een standaard contract dat OTC-transacties (transacties die niet via de beurs verlopen, maar die direct tussen twee partijen afgesloten worden) tussen institutionele financiële partijen mogelijk maakt.

CSA is een bijlage bij het ISDA-contract waarin partijen afspraken maken over het wederzijds te leveren en te accepteren onderpand.

K Kostendekkende premie

Pensioenfondsen zijn verplicht om een kostendekkende premie te berekenen. De kostendekkende premie fungeert als (wettelijk) ijkpunt bij de beoordeling van de feitelijke premie die het pensioenfonds in rekening brengt. De kostendekkende premie bestaat uit de actuarieel benodigde premie voor de pensioenverplichtingen, een opslag die nodig is voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen, een opslag voor uitvoeringskosten van het pensioenfonds en de premie die actuarieel benodigd is voor de voorwaardelijke onderdelen van de regeling.

Kritische dekkingsgraad

De dekkingsgraad, van waaruit het pensioenfonds nog net kan herstellen om binnen 10 jaar op het vereist eigen vermogen uit te komen zonder aanvullende vermogensdotaties.

L LDI manager
Manager vermogensbeheer verantwoordelijk voor het beheer van de matching portefeuille. De matching portefeuille is het deel van de beleggingsportefeuille dat specifiek is ingericht voor afdekking van het renterisico, volgens het geldende beleggingsbeleid van het pensioenfonds.

Life Cycle

Ten behoeve van de beschikbare-premieregeling en/of de regeling individueel pensioensparen kan worden belegd in de Life Cycle. Het principe van Life Cycle-beleggen is dat er wordt belegd in een risicoprofiel waarbij de samenstelling van de beleggingsmix is afgestemd op het aantal jaren tot aan de pensioendatum.

M Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB)
Maatschappelijk Verantwoord Beleggen, ook wel aangeduid als Environmental, Social en Governance criteria (ESG), houdt rekening met hoe bedrijven en landen omgaan met mens en maatschappij.

Marktwaarde

De marktwaarde is het bedrag waarvoor een recht of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

Middelloon(regeling)

Het middelloon is de hoogte van het gemiddelde salaris gedurende de hele loopbaan. Bij de middelloonregeling hangt het uiteindelijke pensioen af van het aantal jaren dat een deelnemer bij de werkgever in dienst is geweest en het salarisverloop tijdens deze werkzame periode. Het op te bouwen pensioen is bij deze regeling een gewogen gemiddelde van alle pensioengrondslagen over de gehele periode van deelname aan de regeling.

Minimaal vereist eigen vermogen

Het minimaal vereist eigen vermogen is de ondergrens van het vereist eigen vermogen. Het minimaal vereist eigen vermogen beweegt tussen de 104% en 105%. Een pensioenfonds mag niet te lang op deze ondergrens zitten. Dit staat in de Pensioenwet. Heeft een pensioenfonds gedurende vijf jaar niet over het minimaal vereist eigen vermogen beschikt? Dan moet het binnen zes maanden maatregelen nemen, die ervoor zorgen dat het pensioenfonds in één keer boven deze ondergrens uitkomt. Als deze maatregelen bestaan uit korting van pensioenaanspraken en -rechten, dan mag die korting over een aantal jaren uitgesmeerd worden.

O Opkomende markten
Markten die eerder achterbleven bij de economische ontwikkeling, maar waarvan de vooruitzichten nu goed zijn. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om markten in Midden- en Zuid-Amerika, Midden- en Oost-Europa, het Verre Oosten en Zuid-Afrika.

Overige beleggingen

Beleggingen anders dan de voor een pensioenfonds meer traditionele beleggingen zoals aandelen en vastrentende waarden. Onder overige beleggingen vallen de categorieën grondstoffen en liquide middelen.

Over the counter (OTC)

Hierbij verlopen financiële transacties niet via de beurs maar direct tussen twee partijen, zonder tussenkomst van een centrale partij.

P Pensioenaanspraak
Een recht op toekomstige pensioenuitkeringen. De aanspraak op pensioen wordt onderscheiden van het ingegane pensioen.

Pensioenfederatie

In de Pensioenfederatie zijn drie instellingen gefuseerd: de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen (VB), de Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen (OPF) en de Unie van Beroepspensioenfondsen (UvB). De Pensioenfederatie vertegenwoordigt via deze koepels de aangesloten pensioenfondsen.

Pensioengrondslag

Het gedeelte van het salaris dat de grondslag vormt voor de pensioenopbouw van een deelnemer. De pensioengrondslag wordt berekend door het pensioengevend jaarsalaris te verminderen met de franchise.

Pensioenrecht

Een recht op ingegane pensioenuitkeringen.

Pensioenresultaat

Het pensioenresultaat is het (cumulatieve) niveau van de (toekomstige) pensioenuitkeringen na een bepaalde periode, afgezet tegen de (cumulatieve) hoogte van de (toekomstige) pensioenuitkeringen indien die gehele periode sprake zou zijn geweest van indexatie volgens de prijsinflatie. Het pensioenresultaat vergelijkt het nominale pensioen plus indexatie met het nominale pensioen plus prijsinflatie en geeft in feite de koopkracht van het pensioen weer.

$$\text{Pensioenresultaat} = (1 + \text{Cumulatieve indexatie}) / (1 + \text{Cumulatieve prijsinflatie})$$

Voorbeeld

Het pensioen bij aanvang is 100. Stel dat de prijzen over een periode van 15 jaar met 50% zijn gestegen, indien de toeslagverlening in dezelfde periode in totaal 25% heeft bedragen, bedraagt het pensioenresultaat $1,25/1,50 = 83,33\%$.

Pensioenwet

Op 1 januari 2007 is de Pensioenwet in werking getreden. De Pensioenwet heeft tot doel de waarborgen te verschaffen voor financiële zekerheid, individuele zekerheid en uitvoeringszekerheid.

Proxy voting

Een stemadviesbureau (Engels: proxy voting agency) is een organisatie die aan institutionele beleggers, dat wil zeggen beleggingsfondsen, pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen, adviseert wat te stemmen op een aandeelhoudersvergadering.

R Raad van Toezicht

In het kader van de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur kan voor het intern toezichthoudend orgaan gekozen worden voor een Raad van Toezicht die het functioneren van het bestuur toetst en jaarlijks daarover aan het bestuur rapporteert.

Reële dekkingsgraad

De reële dekkingsgraad geeft inzicht in de mate waarin toeslagen kunnen worden toegekend. Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad worden onvoorwaardelijke nominale pensioenverplichtingen verdisconteerd tegen een reële, in plaats van nominale, rentetermijnstructuur.

Renterisico

Renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de waarde van de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duration. De duration is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren van de kasstromen. Op balansdatum is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is daarom sprake van een zogenaamde 'duration-mismatch'. Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur), waardoor de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

(Rente)swap

Ruil van rendement op een vastgestelde lange rente tegen een variabele korte rente gedurende een vastgestelde looptijd.

Rentetermijnstructuur (RTS)

Maandelijks door DNB gepubliceerde marktrente met een looptijd van 1 tot 60 jaar, waarmee de toekomstige kasstromen van de pensioenverplichtingen worden verdisconteerd.

Risicomanagement

Risicomanagement is een continu proces dat ten aanzien van de doelstelling risico's identificeert en beoordeelt.

Risicopremie

Dit is de premie voor risicodekking.

S Service Level Agreement (SLA)-rapportages

Een Service Level Agreement is een overeenkomst met afspraken over de dienstverlening tussen het pensioenfonds en een uitvoerder. In SLA rapportages wordt door de uitvoerder aan het pensioenfonds gerapporteerd over de mate waarin de gemaakte afspraken zijn nagekomen.

Sociale Partners

De Sociale Partners is de verzamelnaam voor de werkgevers- en werknemersorganisaties.

Spread

Het renteverschil tussen bedrijfsobligaties en staatsobligaties.

Stichtingskapitaal en reserves

Zie eigen vermogen.

Stranded Assets

Letterlijk gestrande activa of bezittingen. Dit zijn activa die men wel bezit, maar niet (meer) kan of mag gebruiken. Of activa die veel minder waard blijken te zijn dan het bedrag waarvoor ze in de boeken staan.

Swap

Een swap is een derivaat waarbij een partij een bepaalde kasstroom of risico wisselt tegen dat van een andere partij. Deze twee componenten worden ook wel de 'legs' van de transactie genoemd. Swaps zijn derivaten, dat wil zeggen dat ze afgeleide producten zijn.

SWOT-analyse

De SWOT-analyse is een opsomming van kansen en bedreigingen in de markt en sterktes en zwaktes van het pensioenfonds.

T Technische voorziening (voorziening pensioenverplichtingen)

Technische voorzieningen worden gevormd om alle uit de pensioenregeling of andere overeenkomsten voortvloeiende pensioenverplichtingen te kunnen nakomen.

Toekomst Bestendig Toeslagverlening (TBT)

De grens voor Toekomst Bestendig Toeslagverlening (TBT) is de grens waarop het pensioenfonds op basis van toekomstbestendige toeslagverlening de volledige toeslag kan toekennen. Deze grens wordt jaarlijks bepaald en is afhankelijk van de rentestand van dat moment.

Toeslagverlening (indexatie)

Om de koopkracht van pensioenen niet achteruit te laten gaan, kunnen pensioenen worden aangepast. Dit houdt in dat een toeslag kan worden gegeven op het pensioen. Het pensioenfonds neemt jaarlijks een besluit over het al dan niet verhogen van de pensioenaanspraken. De toeslagverlening bij het pensioenfonds is voorwaardelijk. Er wordt slechts toeslag verleend voor zover de middelen van het pensioenfonds dit toelaten.

U Uitvoeringsovereenkomst

De overeenkomst tussen een werkgever en een pensioenfonds over de uitvoering van één of meer pensioenregelingen.

V Valutarisico

Door wisselkoersveranderingen loopt het pensioenfonds het risico dat beleggingen minder waard worden. Om dit risico te beperken dekt het pensioenfonds gedeeltelijk de valuta's af.

VBDO-ranglijst

De Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling voert vergelijkingen uit bij pensioenfondsen, verzekeraars, banken en bedrijven. De vijftig grootste pensioenfondsen van Nederland nemen hieraan jaarlijks deel. Pensioenfondsen worden beoordeeld op verantwoord beleggingsbeleid. Op basis hiervan stelt VBDO een ranglijst op.

Verantwoordingsorgaan

De in de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur gehanteerde term voor een orgaan waarin de actieve deelnemers, de pensioengerechtigden en de financieel betrokken werkgever(s) zijn vertegenwoordigd en waaraan het bestuur periodiek verantwoording aflegt.

Verbonden personen

Alle leden van de organen van het pensioenfonds en andere personen die werkzaamheden voor het pensioenfonds verrichten, onafhankelijk van de duur waarvoor of de juridische basis waarop zij werkzaam zijn.

Vereist eigen vermogen

Het vermogen dat nodig is om te bewerkstelligen dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder waarden beschikt dan de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen. Het wordt berekend conform de daarvoor geldende wettelijke regels.

Vereist pensioenvermogen

De technische voorzieningen vermeerderd met het vereist eigen vermogen.

VN Global Compact

Een niet-bindend pact van de Verenigde Naties om bedrijven over de hele wereld aan te moedigen een duurzaam en maatschappelijk verantwoord beleid te voeren en te rapporteren over de uitvoering ervan.

Voorwaardelijk pensioen

Een extra voorwaardelijk pensioen over dienstjaren uit het verleden als gevolg van een lagere pensioenopbouw dan mogelijk is volgens de fiscale regelgeving.

W Waardeoverdracht(en)

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van het opgebouwde pensioenrecht.

WIA

Dit is de afkorting voor de wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen.

Colofon

Uitgegeven door

Stichting Pensioenfonds PostNL

Correspondentieadres:

Postbus 501
9700 AM GRONINGEN

Bezoekadres:

Europaweg 27, Groningen

Telefoon (050) 582 19 90

Website www.pensioenpostnl.nl

E-mailadres deelnemer@pensioenpostnl.nl

Realisatie

TKP Pensioen BV

Postbus 501
9700 AM GRONINGEN